

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Ρ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Η' ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ Ο Β' ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Τιμάται μετὰ τοῦ βιβλιοσήμου καὶ φόρου δραχ. 17
(Βιβλιοσημὸν καὶ Φόρος Ἀναγκ. Δανείου ἀξίας δραχ. 7.60)
Ἀριθμὸς ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 27967.
Ἀριθμὸς ἀδείας κοινωφειᾶς 34. 14 Αὐγούστου 1926.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»,

ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ

44 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 44

1926

Σ 10

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Α. Β. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Η' ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ Ο Β' ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΨΕΣΤΙΑΣ.

44 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 44

1926

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

Handwritten signature in cursive script, likely reading "I. D. Kollas".

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Ὅρω μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ παρόντα πράγματα πολλήν δυσκολίαν ἔχοντα καὶ ταραχήν, οὐ μόνον τῇ πολλὰ προεῖσθαι καὶ μηδὲν εἶναι προὔργου περὶ αὐτῶν εὖ λέγειν, ἀλλὰ καὶ τῇ περὶ τῶν ὑπολοίπων κατὰ ταυτὰ μηδὲ καθ' ἓν τὸ συμφέρον πάντας ἡγεῖσθαι, ἀλλὰ τοῖς μὲν ᾧδὶ, τοῖς δ' ἑτέροις δοκεῖν· δυσκόλου δ' ὄντος φύσει καὶ χαλεποῦ τοῦ βουλεύεσθαι ἔτι πολλῇ χαλεπώτερον ὑμεῖς αὐτὸ πεποιήκατ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πρὸ τῶν πραγμάτων εἰώθασι χρῆσθαι τῇ βουλευέσθαι, ὑμεῖς δὲ μετὰ τὰ πράγματα. ἔκ δὲ τούτου συμβαίνει παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ὃν οἶδ' ἐγὼ, τὸν μὲν οἷς ἂν ἀμάρτητ' ἐπιτιμῶντ' εὐδοκιμεῖν καὶ δοκεῖν εὖ λέγειν, τὰ δὲ πράγματα καὶ περὶ ὧν βουλευέσθ' ἐκφεύγειν ὑμᾶς.

Ὅ μὴν ἀλλὰ καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων οἴομαι καὶ βεβαιῶς ἐμαυτὸν ἀνέστηκα, ἂν ἐθελήσητε τοῦ θορυβεῖν καὶ φιλονικεῖν ἀποστάντες ἀκούειν, ὡς ὑπὲρ πόλεως βουλευομένοις καὶ τηλικούτων πραγμάτων προσήκει, ἕξειν καὶ λέγειν καὶ συμβουλευεῖν, δι' ὧν καὶ τὰ παρόντ' ἔσται βελτίω καὶ τὰ προεῖμένα σωθήσεται.

Ἀκριβῶς δ' εἰδώς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ λέγειν περὶ ὧν αὐτὸς εἶπέ τις καὶ περὶ αὐτοῦ παρ' ὑμῖν ἀεὶ τῶν πάνυ λυσιστελοῦντων τοῖς πολμῶσιν ὄν, οὕτως ἡγοῦμαι φορτικὸν καὶ ἐπαχθές, ὥστ', ἀνάγκη οὔσαν ὁρῶν, ὅμως ἀποκινῶ νομίζω

δ' ἄμεινον ἂν ὑμᾶς, περὶ ὧν νῦν ἐρῶ, κρίναι, μικρὰ τῶν πρό-
τερόν ποτε ῥηθέντων ὑπ' ἐμοῦ μνημονεύσαντας.

5 Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρῶτον μὲν, ἤνικ' ἐπειθόν
τινες ὑμᾶς τῶν ἐν Εὐβοίᾳ πραγμάτων ταραττομένων βοηθεῖν
Πλουτάρχῳ καὶ πόλεμον καὶ ἄδοξον καὶ δαπανηρὸν ἄρασθαι.
πρῶτος καὶ μόνος παρελθὼν ἀντεῖπον καὶ μόνον οὐ διεσπά-
σθην ὑπὸ τῶν ἐπὶ μικροῖς λήμμασι πολλὰ καὶ μεγάλ' ὑμᾶς
ἁμαρτάνειν πεισάντων· καὶ χρόνου βραχέος διελθόντος, μετὰ
τοῦ προσοφλεῖν αἰσχύνην καὶ παθεῖν, οἷα τῶν ὄντων ἀνθρώ-
πων οὐδένας πώποτε πεπόνθασιν ὑπὸ τούτων, οἷς ἐδοθήθησαν,
πάντες ὑμεῖς ἔγνωτε τήν τε τῶν τότε ταῦτα πεισάντων κακίαν
καὶ τὰ βέλτιστ' εἰρηκότε' ἐμέ.

6 Πάλιν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατιδὼν Νεοπτόλεμον
τὸν ὑποκριτὴν τῇ μὲν τῆς τέχνης προσχήματι τυγχάνοντ'
ἀδείας, κακὰ δ' ἐργαζόμενον τὰ μέγιστα τὴν πόλιν, τὰ παρ'
ὑμῶν διοικούντα Φιλίππῳ καὶ πρυτανεύοντα, παρελθὼν εἶπον
εἰς ὑμᾶς, οὐδεμιᾶς ἰδίας οὔτ' ἔχθρας οὔτε συκοφαντίας ἕνεκα,

7 ὡς ἐκ τῶν μετὰ ταῦτ' ἔργων γέγονε δῆλον. καὶ οὐκέτ' ἐν
τούτοις αἰτιάσομαι τοὺς ὑπὲρ Νεοπτολέμου λέγοντας (οὐδὲ
εἰς γὰρ ἦν), ἀλλ' αὐτοὺς ὑμᾶς· εἰ γὰρ ἐν Διονύσου τραγω-
δοῦς θεθεσθε, ἀλλὰ μὴ περὶ σωτηρίας καὶ κοινῶν πραγμά-
των ἦν ὁ λόγος, οὐκ ἂν οὕτως οὔτ' ἐκείνου πρὸς χάριν οὔτ'

8 ἐμοῦ πρὸς ἀπέχθειαν ἠκούσατε. καίτοι τοῦτό γ' ὑμᾶς οἶμαι
γινώσκειν, ὅτι τὴν τότε ἄφιξιν εἰς τοὺς πολεμίους ἐποιήσαθ'
ὑπὲρ τοῦ τάκει χρήματ' ὀφειλόμενα, ὡς ἔφη, κομίσας θεῶρο
λειτουργεῖν, καὶ τούτῳ τῇ λόγῳ πλείστῳ χρηράμενος, ὡς δει-
νόν, εἴ τις ἐγκαλεῖ τοῖς ἐκείθεν ἐνθάδε τὰς εὐπορίας ἄγουσιν,
ἐπειδή διὰ τὴν εἰρήνην ἀδείας ἔτυχαν, ἦν ἐνθάδ' ἐκέκτητ' οὐσίαν
φανερὰν, ταύτην ἐξαργυρίσας πρὸς ἐκείνον ἀπάγων οἴχεται.

9 Δύο μὲν δὴ ταῦθ', ὧν προεῖπον ἐγώ, μαρτυρεῖ τοῖς γεγε-
νημένοις λόγοις ὀρθῶς καὶ δικαίως, οἷα περ ἦν, ἀποφανθένθ'

ὕπ' ἐμοῦ τρίτον δ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι (καὶ μόνον ἐν τοῦτ' εἰπὼν ἔτι, καὶ δὴ περὶ ὧν παρελήλυθ' ἐρῶ), ἤνίκα τοὺς ἄρκους τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης ἀπειληφότες ἤκομεν οἱ πρόσθεις, τότε Θεσπιάς τινων καὶ Πλαταιᾶς ὑπισχυομένων 10 οἰκισθήσεσθαι, καὶ τοὺς μὲν Φωκέας τὸν Φίλιππον, ἂν γένηται κύριος, σώσειν, τὴν δὲ Θηβαίων πόλιν διοικεῖν, καὶ τὸν Ὀρωπὸν ὑμῖν ὑπάρξειν, καὶ τὴν Εὐβοίαν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ἀποδοθήσεσθαι, καὶ τοιαύτας ἐλπίδας καὶ φανακισμούς, οἷς ὑπαχθέντες ὑμεῖς οὔτε συμφόρως οὔτ' ἴσως καλῶς προσεῖσθε Φωκέας, οὐδὲ τούτων οὔτ' ἐξαπατήσας οὔτε σιγήσας ἐγὼ φανήσομαι, ἀλλὰ προειπὼν ὑμῖν, ὡς οἶδ' ὅτι μνημονεύετε, ὅτι ταῦτ' οὔτ' οἶδ' οὔτε προσδοκῶ, νομίζω δὲ τὸν λέγοντα ληρῆιν.

Ταῦτα τῶν ἅπαντα, ὅσα φαίνομαι βέλτιον τῶν ἄλλων 11 προσρῶν, οὐδ' εἰς μίαν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε δεινότητα οὔτ' ἀλαζονείαν ἐπανοίσω, οὐδὲ προσποιήσομαι δι' οὐδὲν ἄλλο γιγνώσκειν καὶ προαισθάνεσθαι, πλὴν δι' ἃ ἂν ὑμῖν εἴπω δύο· ἐν μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' εὐτυχίαν, ἣν συμπάσης ἐγὼ τῆς ἐν ἀνθρώποις οὔσης δεινότητος καὶ σοφίας ὄρῳ κρατούσαν· ἕτερον δέ, προῖκα τὰ πράγματα κρίνω καὶ 12 λογιζομαι, καὶ οὐδὲν λήμμι' ἂν οὐδεὶς ἔχοι πρὸς οἷς ἐγὼ πεπολίτευμαι καὶ λέγω δεῖξαι προσηρητημένον. ὀρθὸν οὖν, ὅτι ἂν ποτ' ἀπ' αὐτῶν ὑπάρχη τῶν πραγμάτων, τὸ συμφέρον φαίνεται μοι. ὅταν δ' ἐπὶ θάτερα, ὥσπερ εἰς τρυτάνην, ἀργύριον προσενέγκῃς, οἷχεται φέρον καὶ καθείλκυσε τὸν λογισμόν ἐφ' αὐτό, καὶ οὐκ ἂν ἔτ' ὀρθῶς οὐδ' ὑγιῶς ὁ τοῦτο ποιήσας περὶ οὐδενὸς λογίσαιτο.

Ἐν μὲν οὖν ἔγωγε πρῶτον ὑπάρχειν φημί δεῖν· ὅπως, 13 εἴτε συμμάχους εἴτε σύνταξιν εἴτ' ἄλλο τι βούλεται τις κατασκευάζειν τῇ πόλει, τὴν ὑπάρχουσαν εἰρήνην μὴ λύων τοῦτο ποιήσει, οὐχ ὡς θαυμαστήν οὐδ' ὡς ἀξίαν οὔσαν ὑμῶν· ἀλλ'

ὅποια τις ποτ' ἐστίν αὐτῇ, μὴ γενέσθαι μᾶλλον εἰχῆ τοῖς πράγμασι καιρὸν ἢ γεγενημένῃ, νῦν δι' ἡμᾶς λυθῆναι· πολλὰ γὰρ προσείμεθα, ὧν ὑπαρχόντων τότε ἂν ἢ νῦν ἀσφαλέστερος
 14 καὶ βράχων ἦν ἡμῖν ὁ πόλεμος. δευτέρον δ' ὄραν, ὅπως μὴ προσξέμεθα, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς συνεληλυθότας τούτους καὶ φάσκοντας Ἀμφικτύνας νῦν εἶναι εἰς ἀνάγκην καὶ πρόφασιν κοινὸν πολέμου πρὸς ἡμᾶς.

Ἐγὼ γὰρ, εἰ γενούθ' ἡμῖν πρὸς Φίλιππον πάλιν πόλεμος δι' Ἀμφίπολιν ἢ τι τοιοῦτον ἐγκλήμ' ἴδιον, οὐ μὴ μετέχουσι Θετταλοὶ μηδ' Ἀργεῖοι μηδὲ Θηβαῖοι, οὐκ ἂν ἡμῖν εἴκομαι
 15 τούτων οὐδένα πολεμήσαι, καὶ πάντων ἥμιστα (καὶ μοι μὴ θερυθήσῃ μηδεὶς πρὶν ἀκοῦσαι) Θηβαίους, οὐχ ὡς ἡδέως ἔχουσιν ἡμῖν, οὐδ' ὡς οὐκ ἂν χαρίζοντο Φιλίππῳ, ἀλλ' ἴσασιν ἀκριβῶς, εἰ καὶ πάνυ φησὶ τις αὐτοὺς ἀναισθητοὺς εἶναι, ὅτι, εἰ γενήσεται πόλεμος πρὸς ἡμᾶς αὐτοῖς, τὰ μὲν κακὰ πάνθ' ἔξουσιν αὐτοί, τοῖς δ' ἀγαθοῖς ἐφεδρεύων ἕτερος καθέδειται. οὐκ οὖν πρόβουτ' ἂν αὐτοὺς εἰς τοῦτο, μὴ κοινῆς τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς αἰτίας οὔσης τοῦ πολέμου.

Οὐδὲ γ' εἰ πάλιν πρὸς τοὺς Θηβαίους πολεμήσαιμεν δι' Ὀρωπὸν ἢ τι τῶν ἰδίων, οὐδὲν ἂν ἡμᾶς παθεῖν ἡγοῦμαι· καὶ γὰρ ἡμῖν κακείνοις τοὺς βοηθοῦντας ἂν εἴκομαι, εἰς τὴν οἰκίαν εἴ τις ἐμβάλοι, βοηθεῖν, οὐ συνεπιστρατεύσειν οὐδετέροις, καὶ γὰρ αἱ συμμαχίαι τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον. ὦν καὶ φροντίσειαν ἂν τις, καὶ τὸ πρᾶγμα φύσει τοιοῦτόν ἐστιν· οὐκ ἄκριτῆς ἴσης ἕκαστός ἐστιν εἴη οὐδ' ἡμῖν οὔτε Θηβαίους, οὔτε τ' εἶναι καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων, ἀλλὰ σὺς μὲν εἶναι πάντες ἂν βούλοινθ' ἕνεχ' αὐτῶν, κρατήσαντας δὲ τοὺς ἑτέρους δεσπότας ὑπάρχειν αὐτῶν οὐδὲ εἰς.

Τί οὖν ἡγοῦμαι φοβεράν καὶ τί φυλάξασθαι δεῖν ἡμᾶς; μὴ κοινὴν πρόφασιν καὶ κοινὸν ἐγκλήμ' ὁ μέλλων πόλεμος πρὸς
 18 ἅπαντας λάβῃ. εἰ γὰρ Ἀργεῖοι μὲν καὶ Μεσσηνῖοι καὶ Μεγα-

λοπολιταὶ καὶ τινες τῶν λοιπῶν Πελοποννησίων, ὅσοι ταῦτα
 τούτοις φρονοῦσιν, διὰ τὴν πρὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ἐπικη-
 ρυκίαν ἐχθρῶς σχήσουσι καὶ τὸ δοκεῖν ἐκδέχασθαι τι τῶν
 ἐκείνοις πεπραγμένων, Θηβαῖοι δ' ἔχουσι μὲν, ὡς λέγουσιν,
 ἀπεχθῶς, εἶτι δ' ἐχθροτέρως σχήσουσιν, ὅτι τοὺς παρ' ἐκείνων
 φεύγοντας σφίζομεν καὶ πάντα τρόπον τὴν δυσμένειαν ἐνδει-
 κνύμεθ' αὐτοῖς, Θετταλοὶ δ', ὅτι τοὺς Φωκέων φυγάδας ¹⁹
 σφίζομεν, Φίλιππος δ', ὅτι κωλύομεν αὐτὸν κοινωνεῖν τῆς
 ἀμφικτυονίας, φοβοῦμαι, μὴ πάντες, περὶ τῶν ἰδίων ἕκαστος
 ὀργιζόμενος, κοινὸν ἐφ' ἡμᾶς ἀγάγωσι τὸν πόλεμον, τὰ τῶν
 Ἀμφικτυόνων δόγματα προστησόμενοι, εἴτ' ἐπισπασθῶσιν
 ἕκαστοι πέρα τοῦ συμφέροντος ἑαυτοῖς ἡμῖν πολεμήσει, ὥσπερ
 καὶ περὶ Φωκέας.

Ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι νῦν Θηβαῖοι καὶ Φίλιππος καὶ ²⁰
 Θετταλοὶ, οὐχὶ ταῦθ' ἕκαστοι μάλιστ' ἐσπουδακότες, ταῦτα
 πάντες ἔπραξαν, οἷον Θηβαῖοι τὸν μὲν Φίλιππον παρελθεῖν
 καὶ λαβεῖν τὰς παρόδους οὐκ ἐδύναντο κωλύσαι, οὐδέ γε τῶν
 αὐτοῖς πεπονημένων ὕστατον ἐλθόντα τὴν δόξαν ἔχειν· νυνὶ ²¹
 γὰρ Θηβαίοις πρὸς μὲν τὸ τὴν χώραν κεκομίσθαι πέπρακται
 τι, πρὸς δὲ τιμὴν καὶ δόξαν αἰσχίστα· εἰ γὰρ μὴ παρήλθε
 Φίλιππος, οὐδὲν ἂν αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι. ταῦτα δ' οὐκ ἠβούλοντο,
 ἀλλὰ τῷ τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν λαβεῖν ἐπι-
 θυμεῖν, μὴ δύνασθαι δέ, πάντα ταῦθ' ὑπέμειναν. Φίλιππον ²²
 τοίνυν τινὲς μὲν δήπου τολμῶσι λέγειν, ὡς οὐδ' ἐβούλετο
 Θηβαίοις Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν παραδοῦναι, ἀλλ' ἴνα γα-
 κάσθῃ· ἐγὼ δὲ τούτοις μὲν ἐβρώσθαι λέγω, ἐκείνο δ' οἶδ', ὅτι
 οὐ μᾶλλον γε ταῦτ' ἔμελεν αὐτῷ ἢ τὰς παρόδους λαβεῖν
 ἐβούλετο καὶ τὴν δόξαν τοῦ πολέμου τοῦ δοκεῖν δι' αὐτὸν
 κρίσιν εἰληφέναι, καὶ τὰ Πύθια θείναι· δι' αὐτοῦ· καὶ ταῦτ' ἦν,
 ὧν μάλιστ' ἐγλίχεται. Θετταλοὶ δέ γ' οὐδέτερόν ἠβούλοντο τού- ²³
 των, οὔτε Θηβαίους οὔτε τὸν Φίλιππον μέγαν γίγνεσθαι

(ταῦτα γὰρ πάντ' ἄφ' ἑαυτοῦς ἤγαγοντο), τῆς πυλαίας δ' ἐπέ-
 θύμου καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς, πλεονεκτημάτων δυοῖν, κύριοι
 γενέσθαι· τῷ δὲ τούτων γλίχασθαι τάδε συγκατέπραξαν.
 τῶν τοίνυν ἰδίων εἶνεχ' εὐρήσθαι ἕκαστον πολλὰ προηγγεμένον
 ὧν οὐδὲν ἠθούλετο πράξαι· τούτο μέντοι τοῦτ' ἐστὶ φυλα-
 κτέον ἡμῖν.

- 24 «Τὰ καλούμεν ἡμᾶς ἄρα δεῖ ποιεῖν ταῦτα φοβουμένους·
 καὶ σὺ ταῦτα κελεύεις;» πολλοῦ γε καὶ δέω. ἀλλ' ὡς οὔτε
 πράξομεν οὐδὲν ἀνάξιον ἡμῶν αὐτῶν οὔτ' ἔσται πόλεμος,
 νοῦν δὲ δόξομεν πᾶσιν ἔχειν καὶ τὰ δίκαια λέγειν, τοῦτ' οἶμαι
 δεῖν ποιεῖν. πρὸς δὲ τοὺς θρασέως ὅτι οὖν οἰομένους ὑπομείναι
 δεῖν καὶ μὴ προσορωμένους τὸν πόλεμον ἐκείναι βούλομαι
 λογίσασθαι. ἡμεῖς Θηβαίους ἐδόμεν ἔχειν Ὀρωπὸν καὶ εἴ τις
 ἔσοιθ' ἡμᾶς, κελεύσας εἰπεῖν τάληθῆ, διὰ τί· «ἵνα μὴ πολε-
 25 μῶμεν», φαίμεν ἂν. καὶ Φιλίππῳ νυνὶ κατὰ τὰς συνθήκας
 Ἀμφιπόλεως παρασκευασθήκαμεν, καὶ Καρδιανούς ἐδόμεν ἔξω
 Χερρονησιῶν τῶν ἄλλων τετάχθαι, καὶ τὸν Κᾶρα τὰς νή-
 σους καταλαμβάνειν, Χίον καὶ Κῶν καὶ Ῥόδον, καὶ Βυζαν-
 τίους κατάγειν τὰ πλοῖα, δῆλον ὅτι τὴν ἀπὸ τῆς εἰρήνης
 ἡσυχίαν πλείονων ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι νομίζοντες ἢ τὸ προσ-
 κρούειν καὶ φιλονικεῖν περὶ τούτων. οὐκοῦν εὐχθες καὶ νο-
 μιδῆ, σχέτλιον, πρὸς ἕκαστους καθ' ἑν' οὕτω προσενηγγεμέ-
 νους περὶ τῶν οἰκείων καὶ ἀναγκαιοτάτων, πρὸς πάντας περὶ
 τῆς ἐν Δελφοῖς σκιάς νυνὶ πολεμήσει.

II.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Β.

Ὅταν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγοι γίνωνται περὶ ὧν Φίλιππος πράττει καὶ βιάζεται παρὰ τὴν εἰρήνην, αἰεὶ τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν λόγους καὶ δικαίους καὶ φιλανθρώπους ὄρω φαινομένους, καὶ λέγειν μὲν ἅπαντας αἰεὶ τὰ δέοντα δοκοῦντας τοὺς κατηγοροῦντας Φιλίππου, γιγνόμενον δ' οὐδὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν δεόντων, οὐδ' ὧν ἕνεκα ταῦτ' ἀκούειν ἄξιον· ἀλλ' εἰς τοῦτ' ἤδη προηγημένα τυγχάνει πάντα τὰ πράγματα τῆ πόλει, ὥσθ', ὅσῳ τις ἂν μᾶλλον καὶ φανερώτερον ἐξελέγγη Φίλιππον καὶ τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην παραβαίνοντα καὶ πᾶσι τοῖς Ἑλλησιν ἐπιβουλεύοντα, τοσοῦτῳ τὸ τί χρῆ ποιεῖν συμβουλεύσαι χαλεπώτερον.

Αἴτιον δὲ τούτων, ὅτι πάντες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς β πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξειςιν, οὐχὶ λόγοις δέον, πρῶτον μὲν ἡμεῖς οἱ παριόντες τούτων μὲν ἀφέσταμεν καὶ γράφειν καὶ συμβουλεύειν, τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀπέχθειαν ὀκνοῦντες, οἷα ποιεῖ δέ, ὡς δεινὰ καὶ χαλεπὰ καὶ τοιαῦτα διεξερχόμεθα· ἔπειθ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι, ὡς μὲν ἂν εἴποιτε δικαίους λόγους καὶ λέγοντος ἄλλου συνείητε, ἄμεινον Φιλίππου παρεσκευάσθε, ὡς δὲ κωλύσαιτ' ἂν ἐκείνον πράττειν ταῦτ', ἐφ' ὧν ἔστι νῦν, παντελῶς ἀργῶς ἔχετε.

Συμβαίνει δὴ πρᾶγμ' ἀναγκαῖον, οἶμαι, καὶ ἴσως εἰκόσ' ἠ ἐν οἷς ἐκάτεροι διατρίβετε καὶ περὶ ἃ σπουδάζετε, ταῦτ' ἄμεινον ἐκατέροις ἔχει, ἐκείνῳ μὲν αἰ πράξεις, ὑμῖν δ' οἱ λόγοι.

Εἰ μὲν οὖν καὶ νῦν λέγειν δικαιοτέρ' ὑμῖν ἐξαρκεῖ, ῥάδιον, ὅ

καὶ πόνος οὐδεὶς πρόσεστι τῷ πράγματι· εἰ δ', ὅπως τὰ παρόντ' ἐπανορθωθήσεται, δεῖ σκοπεῖν καὶ μὴ προσελθόντ' ἔτι πορρωτέρω λήσει πάνθ' ἡμᾶς μηδ' ἐπιστήσεται μέγθος δυνάμεως, πρὸς ἣν οὐδ' ἀντάραι δυνασόμεθα, οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος, ὅσπερ πρότερον, τοῦ βουλευέσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς λέγουσιν ἅπασι καὶ τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν τὰ βέλτιστα καὶ τὰ σώσοντα τῶν ἑξίστων καὶ τῶν ἡδίστων προαιρετέον.

6 Πρῶτον μὲν, εἴ τις, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θαρρεῖ, ὄρων, ἡλικίος ἤδη καὶ ὄσων κύριός ἐστι Φίλιππος, καὶ μηδέν' οἴεται κίνδυνον φέρειν τοῦτο τῇ πόλει μηδ' ἐφ' ὑμᾶς πάντα παρασκευάζεσθαι, θαυμάζω, καὶ δεηθῆναι πάντων ὁμοίως ὑμῶν βούλομαι τοὺς λογισμοὺς ἀκουσαί μου διὰ βραχέων, δι' οὓς τάναντί' ἐμοὶ παρέστηκε προσδοκᾶν καὶ δι' ὧν ἐχθρὸν ἡγοῦμαι Φίλιππον, ἔν', ἐὰν μὲν ἐγὼ δοκῶ βέλτιον προσορᾶν, ἐμοὶ πεισθήτε, ἂν δ' οἱ θαρροῦντες καὶ πεπιστευκότες αὐτῷ, τούτοις προσθήσθε.

7 Ἐγὼ τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λογίζομαι τίνων ὁ Φίλιππος κύριος πρῶτον μετὰ τὴν εἰρήνην κατέστη; Πυλῶν καὶ τῶν ἐν Φωκεῦσι πραγμάτων. τί οὖν; πῶς τούτοις ἐχρήσατο; ἂ Ἰθαθαίοις συμφέροι καὶ οὐχ ἂ τῇ πόλει, πράττειν προείλετο. τί δήποτε; ὅτι πρὸς πλεονεξίαν, οἶμαι, καὶ τὸ πάνθ' ὑφ' αὐτῷ ποιήσασθαι τοὺς λογισμοὺς ἐξετάζων, καὶ οὐχὶ πρὸς εἰρήνην οὐδ' ἡσυχίαν οὐδὲ δίκαιον οὐδέν, εἶδε τοῦτ' ὀρθῶς, ὅτι τῇ μὲν ἡμετέρα πόλει καὶ τοῖς ἦθεσι τοῖς ἡμετέροις οὐδέν ἂν ἐνδείξαιτο τοσοῦτον οὐδὲ ποιήσειεν, ὑφ' οὗ πεισθέντες ὑμεῖς τῆς ἰδίας ἔνεκ' ὠφελείας τῶν ἄλλων τινὰς Ἑλλήνων ἐκείνῳ πρόοισθε, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου λόγον ποιούμενοι καὶ τὴν προσοῦσαν ἀδοξίαν τῷ πράγματι φεύγοντες καὶ πάνθ', ἂ προσήκει, προσώμενοι ὁμοίως ἐναντιώσεσθε, ἂν τι τοιοῦτον ἐπιχειρήῃ πράττειν, ὥσπερ ἂν εἰ πολεμοῦντες τύχοιτε.

Τοὺς δὲ Θηβαίους ἤγειτο, ὅπερ συνέβη, ἀντὶ τῶν ἑαυτοῖς⁹
 γιγνομένων τὰ λοιπὰ ἐάσειν, ὅπως βούλεται, πράττειν ἑαυτὸν
 καὶ οὐχ ὅπως ἀντιπράξειν καὶ διακωλύσειν, ἀλλὰ καὶ συστρα-
 τεύσειν, ἂν αὐτοὺς κελεύῃ. καὶ νῦν τοὺς Μεσσηνίους καὶ τοὺς
 Ἀργεῖους ταῦθ' ὑπειληφώς εὖ ποιεῖ. ὃ καὶ μέγιστόν ἐστι
 καθ' ὑμῶν ἐγκώμιον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· κέκρισθε γὰρ ἐκ¹⁰
 τούτων τῶν ἔργων μόνοι τῶν πάντων μηδεὸς ἂν κέρδους
 τὰ κοινὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων προσέσθαι, μηδ' ἀνταλλάξα-
 σθαι μηδεμιᾶς χάριτος μηδ' ὠφελείας τῆν εἰς τοὺς Ἑλλη-
 νας εὖνοιαν.

Καὶ ταῦτ' εἰκότως καὶ περὶ ὑμῶν οὕτως ὑπειληφε. καὶ
 κατ' Ἀργείων καὶ Θηβαίων ὡς ἐτέρως, οὐ μόνον εἰς τὰ
 παρόνθ' ὄρων, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸ τούτων λογιζόμενος. εὐρί-¹¹
 σκει γάρ, οἶμαι, καὶ ἀκούει τοὺς μὲν ὑμετέρους προγόνους,
 ἐξὸν αὐτοῖς τῶν λοιπῶν ἄρχειν Ἑλλήνων, ὥστ' αὐτοὺς ὑπα-
 κοῦειν βασιλεῖ, οὐ μόνον οὐκ ἀνασχομένους τὸν λόγον τοῦ-
 τον, ἡνίκ' ἤλθεν Ἀλέξανδρος ὁ τούτων πρόγονος περὶ τούτων
 κήρυξ, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν ἐκλιπεῖν προελομένους καὶ
 παθεῖν ὅτιοῦν ὑπομείναντας, καὶ μετὰ ταῦτα πράξαντας
 ταῦθ', ἃ πάντες ἀεὶ γλίσχονται λέγειν, ἀξίως δ' οὐδεὶς εἰπεῖν
 δεδύνηται (διόπερ καγὼ παραλείψω δικαίως)· ἔστι γὰρ μεῖζω
 τᾶκείνων ἔργα ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις ἂν εἴποι· τοὺς δὲ Θηβαίων
 καὶ Ἀργείων προγόνους τοὺς μὲν συστρατεύσαντας τῷ βαρ-
 βάρῳ, τοὺς δ' οὐκ ἐναντιωθέντας.

Οἶδεν οὖν ἀμφοτέρους ἰδίᾳ τὸ λυσιτελοῦν ἀγαπήσοντας,¹²
 οὐχ, ὃ τι κοινῇ συνοίσει τοῖς Ἑλλησι, σκεψομένους. ἤγειτ'
 οὖν, εἰ μὲν ὑμᾶς ἔλοιτο φίλους, ἐπὶ τοῖς δικαίοις αἰρήσεσθαι,
 εἰ δ' ἐκείνοις πρόσθοιτο, συνεργοὺς ἔξειν τῆς αὐτοῦ πλεονε-
 ξίας. διὰ ταῦτ' ἐκείνους ἀνθ' ὑμῶν καὶ τότε καὶ νῦν αἰρεῖται.
 οὐ γὰρ δὴ τριήρεις γ' ὄρᾳ πλείους αὐτοῖς ἢ ὑμῖν οὔσας, οὐδ'
 ἐν μὲν τῇ μεσογειᾷ τιν' ἀρχὴν εὗρηκεν, τῆς δ' ἐπὶ τῇ θαλάττῃ

καὶ τῶν ἐμπορίων ἀφέστηκεν, οὐδ' ἀμνημονεῖ τοὺς λόγους
οὐδὲ τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ' αἷς τῆς εἰρήνης ἔτυχεν.

- 13 «Ἄλλὰ νῆ Δία», εἶποι τις ἂν ὡς πάντα ταῦτ' εἰδώς, «οὐ
πλεονεξίας ἕνεκεν οὐδ' ὧν ἐγὼ κατηγορῶ τότε ταῦτ' ἔπραξεν,
ἀλλὰ τῷ δικαιοτέρα τοὺς Θηβαίους ἢ ὑμᾶς ἀξιούν». ἀλλὰ
τοῦτον καὶ μόνον πάντων τῶν λόγων οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ νῦν
εἰπεῖν· ὁ γὰρ Μεσσήνην Λακεδαιμονίους ἀφιέναι κελεύων,
πῶς ἂν Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν τότε Θηβαίοις παραδοὺς
τῷ δίκαια νομίζειν ταῦτ' εἶναι πεποιημέναι σκήψαιτο;
- 14 «Ἄλλ' ἐβιάσθη νῆ Δία» (τοῦτο γὰρ ἔσθ' ὑπόλοιπον) «καὶ
παρὰ γνώμην, τῶν Θετταλῶν ἱππέων καὶ τῶν Θηβαίων ὀπλι-
τῶν ἐν μέσῳ ληφθεῖς, συνεχώρησε ταῦτα». καλῶς. οὐκοῦν
φασὶ μὲν μέλλειν πρὸς τοὺς Θηβαίους αὐτὸν ὑπόπτως ἔχειν,
15 καὶ λογοποιοῦσι περιόντες τινές, ὡς Ἐλάτειαν τειχεῖ· ὁ δὲ
ταῦτα μὲν μέλλει καὶ μελλήσει, ὡς ἐγὼ κρίνω, τοῖς Μεσση-
νίοις δὲ καὶ τοῖς Ἀργείοις ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους συνεισ-
βάλλειν οὐ μέλλει, ἀλλὰ καὶ ξένους εἰσπέμπει καὶ χρήματ'
ἀποστέλλει καὶ δύναμιν μεγάλην ἔχων αὐτὸς ἔστι προσδόκι-
μος. τοὺς μὲν ὄντας ἐχθροὺς Θηβαίων Λακεδαιμονίους ἀναι-
ρεῖ, οὓς δ' ἀπόλεσεν αὐτὸς πρότερον Φωκέας, νῦν σφίζει;
- 16 καὶ τίς ἂν ταῦτα πιστεύσειεν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἠγροῦμαι
Φίλιππον, οὐτ' εἰ τὰ πρῶτα βιασθεῖς ἄκων ἔπραξεν, οὐτ' ἂν
εἰ νῦν ἀπεγίγνωσκε Θηβαίους, τοῖς ἐκείνων ἐχθροῖς συνεχῶς
ἐναντιοῦσθαι, ἀλλ', ἐφ' ὧν νῦν ποιεῖ, κάκειν' ἐκ προαιρέσεως
δηλὸς ἔστι ποιήσας, ἐκ πάντων δ', ἂν τις ὀρθῶς θεωρῆ, πάνθ',
ἃ πραγματεύεται, κατὰ τῆς πόλεως συντάττων.
- 17 Καὶ τοῦτ' ἐξ ἀνάγκης τρόπον τιν' αὐτῷ νῦν γε δὴ συμ-
βαίνει. λογιζέσθε γάρ. ἄρχειν βούλεται, τούτου δ' ἀνταγωνι-
στάς μόνους ὑπέληφεν ὑμᾶς. ἀδικεῖ πολὺν ἤδη χρόνον καὶ
τοῦτ' αὐτὸς ἄριστα σύννοιδεν αὐτῷ· οἷς γὰρ οὐσὶν ὑμετέροις
ἔχει, τούτοις πάντα τὰλλ' ἀσφαλῶς κέκτηται· εἰ γὰρ Ἀμφί-

πόλιν καὶ Ποτειδαίαν προείτο, οὐδ' ἂν οἴκοι μένειν βεβαίως ἤγαιτο. ἀμφότερ' οὖν οἶδε, καὶ αὐτὸν ὑμῖν ἐπιβουλευόντα καὶ 18 ὑμᾶς αἰσθανομένους· εὐφρονεῖν δ' ὑμᾶς ὑπολαμβάνων δικαίως αὐτὸν μισεῖν νομίζει, καὶ παρώξυνται πείσεσθαι τι προσδοκῶν, ἂν καιρὸν λάβητε, ἂν μὴ φθάσῃ ποιήσας πρότερος. διὰ 19 ταῦτ' ἐγγήγορον, ἐφέστημεν, ἐπὶ τῇ πόλει θεραπεύει τοὺς ἠθβαίους καὶ Πελοποννησίων τοὺς ταῦτά βουλομένους τούτοις, οὓς διὰ μὲν ἡλεονεξίαν τὰ παρόντ' ἀγαπήσειν οἶσται, διὰ δὲ σκαιότητα τρόπων τῶν μετὰ ταῦτ' οὐδὲν προόψασθαι.

Καίτοι σωφρονουσί γε καὶ μετρίως ἐναργῆ παραδείγματ' ἔστιν ἰδεῖν, ἃ καὶ πρὸς Μεσσηνίους καὶ πρὸς Ἀργεῖους ἔμοιγ' εἰπεῖν συνέβη, βέλτιον δ' ἴσως καὶ πρὸς ὑμᾶς ἔστιν εἰρήσθαι.

Πῶς γὰρ οἴεσθε», ἔφην, «ὦ ἄνδρες Μεσσηνιοί, δυσχερῶς 20 ἀκούειν Ἰουλιέους, εἰ τίς τι λέγοι κατὰ Φιλίππου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὅτ' Ἀνθεμόντα μὲν αὐτοῖς ἀφίει, οὐ πάντες οἱ πρότερον Μακεδονίας βασιλεῖς ἀντεποιοῦντο, Ποτειδαίαν δ' ἐδίδου τοὺς Ἀθηναίων ἀποίκους ἐκβάλλων, καὶ τὴν μὲν ἐχθραν τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτὸς ἀνήρητο, τὴν χώραν δ' ἐκείνοις ἐδεδώκει καρποῦσθαι; ἄρα προσδοκῶν αὐτοὺς τοιαῦτα πείσεσθαι ἢ λέγοντος ἂν τις πιστεῦσαι οἴεσθε; ἀλλ' ὁμῶς», ἔφην ἐγώ, «μικρὸν χρόνον τὴν ἀλλοτρίαν καρ- 21 πωσάμενοι πολλὴν τῆς αὐτῶν ὑπ' ἐκείνου στέρονται, αἰσχροῦς ἐκπεσόντες, οὐ κρατηθέντες μόνον, ἀλλὰ καὶ προδοθέντες ὑπ' ἀλλήλων καὶ πραθέντες; οὐ γὰρ ἀσφαλεῖς ταις πολιταίαις αἰ πρὸς τοὺς τυράννους αὐταὶ λίαν ἐμιλῖαι.

«Τί δ' οἱ Θετταλοί; ἀρ' οἴεσθε», ἔφην, «ὅτ' αὐτοῖς τοὺς 22 τυράννους ἐξέβαλλε καὶ πάλιν Νίκαιαν καὶ Μαγνησίαν ἐδίδου, προσδοκῶν τὴν καθεστῶσαν νῦν δεκαδαρχίαν ἔσεσθαι παρ' αὐτοῖς; ἢ τὸν τὴν πυλαίαν ἀποδόντα, τοῦτον τὰς ἰδίας αὐτῶν προσόδους παραίρησθαι; οὐκ ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ μὴν γέγονε ταῦτα καὶ πᾶσιν ἔστιν εἰδέναι.

- 23 «Ἵμεῖς δέ», ἔφη, ἐγώ, «διδόντα μὲν καὶ ὑπισχνούμενον θεωρεῖτε Φίλιππον», ἐξηπατηκότα δ' ἦδη καὶ παρακεκρουμένον ἀπεύχεσθε, εἰ σωφρονεῖτε, ἰδεῖν. ἔστι τοίνυν νῆ Δία», ἔφη, ἐγώ, «παντοδαπὰ εὕρημένα ταῖς πόλεσι πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν, οἷον χαρακώματα καὶ τείχη καὶ τάφροι
- 24 καὶ τᾶλλ', ὅσα τοιαῦτα. καὶ ταῦτα μὲν ἔστιν ἅπαντα χειροποίητα καὶ δαπάνης προσδεῖται· ἐν δέ τι κοινὸν ἢ φύσις τῶν εὖ φρονούντων ἐν αὐτῇ κέκτῃται φυλακτήριον, ὃ πᾶσι μὲν ἔστ' ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, μάλιστα δὲ τοῖς πλήθεσι πρὸς τοὺς τυράννους. τί οὖν ἔστι τοῦτο; ἀπιστία. ταύτην φυλάττετε, ταύτης ἀντέχεσθε· ἂν ταύτην σφίξειτε, οὐδὲν μὴ δεινὸν
- 25 πάθητε. τί ζητεῖτε;» ἔφη, «ἐλευθερίαν. εἴτ' οὐχ ὄρατε Φίλιππον ἀλλοτριωτάτας ταύτη καὶ τὰς προσηγορίας ἔχοντα; βασιλεὺς γὰρ καὶ τύραννος ἅπας ἐχθρὸς ἐλευθερία καὶ νόμοις ἐναντίος. οὐ φυλάξεσθ', ὅπως», ἔφη, «μὴ πολέμου ζητούντες ἀπαλλαγῆναι δεσπότην εὕρητε;»
- 26 Ταῦτ' ἀκούσαντες ἐκείνοι, καὶ θορυβούντες, ὡς ὀρθῶς λέγεται, καὶ πολλοὺς ἑτέρους λόγους παρὰ τῶν πρέσβειον καὶ παρόντος ἐμοῦ καὶ πάλιν ὕστερον, ὡς εἴκειν, οὐδὲν μᾶλλον ἀποσχίσονται τῆς Φιλίππου φιλίας οὐδ' ὧν ἐπαγγέλλεται.
- 27 καὶ οὐ τοῦτ' ἔστιν ἄτοπον, εἰ Μεσσηνιοὶ καὶ Πελοποννησίων τινὲς παρ' ἃ τῷ λογισμῷ βέλτισθ' ὀρθῶς τι πράξουσιν, ἀλλ' ὑμεῖς οἱ καὶ συνιέντες αὐτοὶ καὶ τῶν λεγόντων ἀκούοντες ἡμῶν, ὡς ἐπιβουλεύεσθε, ὡς περιστοιχίζεσθε, ἐκ τοῦ μηδὲν ἦδη ποιεῖν λήσεθ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πάνθ' ὑπομεινάντας. οὕτως ἢ παραυτίχ' ἠδονῇ καὶ βραπτῶνι μείζον ἰσχύει τοῦ ποθ' ὕστερον συνοίσειν μέλλοντος.
- 28 Περὶ μὲν δὴ τῶν ὑμῖν πρακτέων καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς ὕστερον βουλευέσθε, ἂν σωφρονήτε· ἃ δὲ νῦν ἀποκρινάμενοι τὰ θέοντ' ἂν εἴητ' ἐψηφισμένοι, ταῦτ' ἦδη λέξω.

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ.

Ἦν μὲν οὖν δίκαιον, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς ἐνεγκόντας τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ' αἷς ἐπέισθητε ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην, καλεῖν· οὔτε γὰρ αὐτὸς ἂν ποθ' ὑπέμεινα πρεσβεῦειν, οὔτ' ἂν 29 ὑμεῖς οἰδ' ὅτι ἐπαύσασθε πολεμοῦντες, εἰ τοιαῦτα πράξειν τυχόντ' εἰρήνης Φιλίππον ᾤεσθε· ἀλλ' ἦν πολὺ τούτων ἀφεστηκότα τὰ τότε λεγόμενα.

Καὶ πάλιν γ' ἐτέρους καλεῖν· τίνας; τοὺς, ὅτ' ἐγὼ γεγενηίας ἤδη τῆς εἰρήνης ἀπὸ τῆς ὑστερας ἤκων πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, αἰσθόμενος φενακίζομένην τὴν πόλιν, προὔλεγον καὶ διεμαρτυρόμην καὶ οὐκ εἶων προέσθαι Πύλλας οὐδὲ Φωκέας, λέγοντας, ὡς ἐγὼ μὲν ὕδωρ πίνων εἰκότως δύστρο- 30 πος καὶ δύσκολός εἰμί τις ἄνθρωπος, Φιλίππος δ', ἄπερ εὔξαισθ' ἂν ὑμεῖς, ἐὰν παρέλθῃ, πράξει, καὶ Θεσπιάς μὲν καὶ Πλαταιάς τειχιεῖ, Θηβαίους δὲ παύσει τῆς ὕβρεως, Χερρόνησον δὲ τοῖς αὐτοῦ τέλεσι διορύξει, Εὐβοίαν δὲ καὶ τὸν Ὀρωπὸν ἂντ' Ἀμφιπόλεως ὑμῖν ἀποδώσει· ταῦτα γὰρ ἅπαντ' ἐπὶ τοῦ βήματος ἐναυθῆα μνημονεύετ' οἰδ' ὅτι βηθέντα, καίπερ ὄντες οὐ δεινοὶ τοὺς ἀδικοῦντας μεμνήσθαι. καὶ τὸ πάντων 31 αἴσχιστον, καὶ τοῖς ἐκγόνοις πρὸς τὰς ἐλπίδας τὴν αὐτὴν εἰρήνην εἶναι ταύτην ἐψηφίσασθε· οὕτω τελέως ὑπήχθητε.

Τί δὴ ταῦτα νῦν λέγω καὶ καλεῖν φημί δεῖν τούτους; ἐγὼ νῆ τοὺς θεοὺς τάληθῆ μετὰ παρρησίας ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι· οὐχ ἔν' εἰς λοιδορίαν ἐμπεσῶν ἐμαυτῷ μὲν 32 ἐξ ἴσου λόγον παρ' ὑμῖν ποιήσω, τοῖς δ' ἐμοὶ προσκρούσασιν ἐξ ἀρχῆς καὶ νῦν παράσχω πρόφασιν τοῦ πάλιν τι λαβεῖν παρὰ Φιλίππου, οὐδ' ἔν' ὡς ἄλλως ἀδολεσχῶ· ἀλλ' οἶομαι ποθ' ὑμᾶς λυπήσειν, ἃ Φιλίππος πράττει, μᾶλλον ἢ τὰ νυνί· τὸ γὰρ πρᾶγμα ὄρω προβαῖνον, καὶ οὐχὲ βουλοίμην μὲν ἂν 33 εἰκάζειν ὀρθῶς, φοβοῦμαι δέ, μὴ λίαν ἐγγὺς ἦ τοῦτ' ἤδη.

ὅταν οὖν μηκέθ' ὑμῖν ἀμελεῖν ἐξουσία γίγνηται τῶν συμβαι-
 νόντων μηδ' ἀκούσθ', ὅτι ταῦτ' ἐφ' ὑμᾶς ἔστιν, ἐμοῦ μηδὲ
 τοῦ θεῖου, ἀλλ' αὐτοὶ πάντες ὄρατε καὶ εὖ εἰδῆτε, ὀργίλους
 34 καὶ τραχεῖς ὑμᾶς ἔσσεσθαι νομίζω. φοβοῦμαι δὲ, μὴ τῶν πρέ-
 σβειν σσειωπηκότων, ἐφ' οἷς αὐτοῖς συνίσασι δεδωροδοκι-
 κότες, τοῖς ἐπανορθοῦν τι πειρωμένοις τῶν διὰ τούτους ἀπο-
 λωλότων τῇ παρ' ὑμῶν ὀργῇ περιπεσεῖν συμβῆ; ὄρω γὰρ
 ὡς τὰ πάλλ' ἐπίους οὐκ εἰς τοὺς αἰτίους, ἀλλ' εἰς τοὺς ὑπὸ
 χεῖρα μάλιστα τὴν ὀργὴν ἀφιέντας.

35 Ἔως οὖν ἔτι μέλλει καὶ συνίσταται τὰ πράγματα καὶ
 κατακούρομεν ἀλλήλων, ἕκαστον ὑμῶν, καί περ ἀκριβῶς εἰδόντα,
 ὅμως ἐπαναμνήσαι βούλομαι. τίς ὁ Φωκίας πείσας καὶ Πύλας
 ὑμᾶς προσέθει, ὧν καταστάς ἀκείνος κύριος τῆς ἐπὶ τὴν Ἀτ-
 τικὴν ὁδοῦ καὶ τῆς εἰς Πελοπόννησον κύριος γέγονεν, καὶ
 πεποίηχ' ὑμῖν μὴ περὶ τῶν δικαίων μηδ' ὑπὲρ τῶν ἔξω πρα-
 γμάτων εἶναι τὴν βουλήν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ
 τοῦ πρὸς τὴν Ἀττικὴν πολέμου, ὅς λυπήσει μὲν ἕκαστον,
 36 ἐπειδὴν παρῆ, γέγονε δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. εἰ γὰρ μὴ
 παρεκρούσθητε τόθ' ὑμεῖς, οὐδὲν ἂν ἦν τῇ πόλει πρᾶγμα·
 οὔτε γὰρ ναυσὶ δῆπου κρατήσας εἰς τὴν Ἀττικὴν ἦλθεν ἂν
 ποτε στόλῳ Φίλιππος, οὔτε πεζῇ βαδίξων ὑπὲρ τὰς Πύλας
 καὶ Φωκίας, ἀλλ' ἦ τὰ δίκαι' ἂν ἐποιεῖ καὶ τὴν εἰρήνην
 ἄγων ἡσυχίαν εἶχεν, ἢ παραχρῆμ' ἂν ἦν ἐν ὁμοίῳ πολέμῳ,
 δι' ὃν τότε τῆς εἰρήνης ἐπεθύμησεν.

37 Ταῦτ' οὖν, ὡς μὲν ὑπομνήσαι, νῦν ἱκανῶς εἰρηται, ὡς δ' ἂν
 ἐξετασθεῖη μάλιστα ἀκριβῶς, μὴ γένοιτο, ὧ πάντες θεοί· οὐδένα
 γὰρ βουλόμην ἔγωγ' ἂν, οὐδ' εἰ δίκαιός ἐστ' ἀπολωλέναι,
 μετὰ τοῦ πάντων κινδύνου καὶ τῆς ζημίας δίκην ὑποσχέειν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Πρόγραμμα 1954

[Faint handwritten mark]

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. Πολιτικὴ κατάστασις τῶν Ἀθηνῶν μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Δημοσθένους.

Ἡ ἡγεμονία τῶν Ἀθηνῶν καταλυθεῖσα διὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἤρξατο ἀναδημιουργομένη κατὰ τὸν μετὰ τοῦτον ἐκρηγέντα πόλεμον μεταξύ Θηβῶν καὶ Σπάρτης. Τὰ κατὰ θάλασσαν περριφανῆ κατορθώματα τῶν Ἀθηναίων στρατηγῶν Χαβρίου καὶ Τιμοθέου, αἱ στρατιωτικαὶ μεταρρυθμίσεις τοῦ Ἰφικράτους καὶ ἡ σώφρων πολιτικὴ τοῦ Καλλιστράτου συνετέλεσαν ὥστε νὰ δημιουργηθῆ (ἐν ἔτει 377) ἀθηναϊκὴ συμμαχία ἢ ὀμοσπονδία περιλαμβοῦσα περὶ τὰς 70 πόλεις, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦτο ἡ Χίος, ἡ Τένεδος, ἡ Μυτιλήνη, τὸ Βυζάντιον, ἡ Χαλκίς καὶ ἄλλαι. Οὕτως ἡ ἡγεμονία περιήλθε καὶ πάλιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

Ἄλλ' ἡ ἡγεμονία αὕτη δὲν διετηρήθη ἐπὶ μακρόν· οἱ Ἀθηναῖοι μὴ τηρήσαντες τὰς πρὸς τοὺς συμμάχους τοὺς ταχθέντας ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν ἀναληφθείσας ὑποχρεώσεις, ἀλλ' ἐπιδοθέντες εἰς πτήσεις καὶ ἀργυρολογίαν αὐτῶν προσεκάλεσαν τὸν λεγόμενον συμμαχικὸν πόλεμον, καθ' ὃν αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ τοισίαν ὅλην (358-355) ἠναγκάσθησαν νὰ πολεμήσωσι κατὰ τῶν ἀποστασῶν ἰσχυροτάτων συμμαχιδῶν, τῆς Χίου, Ῥόδου, Κῶ καὶ τοῦ Βυζαντίου, βοηθουμένων ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς ἐν Καρία Ἀλικαρνασσοῦ Μανισώλου. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον οἱ Ἀθηναῖοι μικρὰς ἐπιτυχίας ἔσχον· φοβηθέντες δὲ τέλος τὰς ἀπειλὰς τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας Ἀρταξέρξου τοῦ Ὀχου, οὐκ ἀποστείλῃ μέγαν στόλον πρὸς βοήθειαν τῶν συμμάχων, ἠναγκάσθησαν νὰ συνάψωσιν εἰρήνην (355) μετὰ τῶν ἀποστατῶν συμμάχων παρέχοντες εἰς αὐτοὺς πλήρη ἀνεξαρτησίαν καὶ ἀνεχόμενοι τὴν πλήρη σχεδὸν διάλυσιν τῆς ἀθηναϊκῆς ἡγεμονίας.

Ἡ διάλυσις αὕτη τῆς ἡγεμονίας συνεπέφερε τὴν ἔκπτωσιν πάσης ἐν γένει δυνάμεως τῶν Ἀθηναίων, οικονομικῆς τε καὶ ἠθικῆς. Ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις κατέπεσε τὸ γενναῖον φρόνημα

καὶ ἐξέλιπε πᾶσι πολιτικῇ ἀνάγκῃ εἰσφέρονσα εἰς τὴν ἀνάγκησαν τῆς παλαιᾶς ἰσχύος. Ὁ δῆμος ἀπὸ τῆς μετὰ τῶν σημαντικῶν συναρθεύσεως εἰρήνης ἠκολούθει τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς τοῦ δημοκρατοῦ Εὐβουλοῦ, ὅστις πρόγραμμα εἶχε τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ἀρχαίας φιλοδοξίας καὶ τὴν ἐν παντὸς τρόπον ἐπιδίωξιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐδωρίας τοῦ ἰδιώτου. Οἱ πολῖται ἀτηρητικῶν ἤδη καὶ σταθερῶν οἱ ἴδιοι μεταχειριζόμενοι τὰ ἔργα σταθερά, ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐρήμιζον μὲν πολλὰ, εἴτα δ' ὅμως ὀλίγα ἢ οὐδὲν ἐξετέλειον τὸ σύστημα τῶν *λειτουργιῶν* κατ' ὄνομα μόνον διετηροῦτο, ὡς οἱ πλοσιώτατοι κατορθῶσαν ἢ ἀποκαίρωσαν αὐτὰς, ἐπιβαρυνόμενον δυσανάλογος τῶν ὀλιγώτερον πλοσιῶν. Ἐν ᾧ δὲ ἡ πολιτεία ἐφθίνεν, ἤϊξαν αἱ τριφυαὶ καὶ αἱ ἀναπαύσεις τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. Οἱ ἰδιωτικοὶ οἰκοδημιουργεῖοντο μεγαλοπρεπεῖς, αἱ ἐσοταὶ καὶ παραγωγαὶ κατ' οὐδὲν ἠλιθοῦντο τῆς παλαιᾶς μεγαλοπρεπειᾶς. Χοῖμα ἀφθονοῦν καταπατάλατο διὰ τὴν ὡς οἶόν τε μεγαλοπρεπεστέραν δεξιαγωγὴν τῶν θεατοικῶν παραστάσεων· τέλος δὲ οὐδέποτε καταβάλλετο μεγαλυτέρα φροντίς περὶ τὴν εἰς τοὺς πολλοὺς τακτικὴν διανομήν τῶν *θεωρικῶν* χορηγιῶν¹.

Οἷτος εἶχον τὰ τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους· ἐν μέσῳ δὲ τῆς τουαύτης καταστάσεως τῆς πολιτείας ἐμφανίζεται ὁ Δημοσθένης.

II. Δημοσθένης.

α') Βίος Δημοσθένους.

Ὁ Δημοσθένης, υἱὸς Δημοσθένους, ἐκ τοῦ ἐν Ἀττικῇ δήμου Παιονίας, γενόμενος κατὰ τοὺς ἀνατολικοὺς πρόποδας τοῦ Ἰχμητοῦ, ἐγεννήθη τῷ 383 π. Χ. Καὶ ὁ μὲν πατήρ του εἰπρόσοτος ὄν

¹ Θεωρικὰ ἐκαλοῦντο τὰ χορήματα, τὰ ὅποια τῇ προτάσει τοῦ Κλεοφάντους — οὐχὶ τοῦ Περισκλέους — ἀπεφασίσθη καὶ δίδονται εἰς ἄποδον Ἀθηναίους πολίτας, ἵνα πληρώσωσι τὰς θέσεις αὐτῶν ἐν τῷ θεάτρῳ (πρὸς δύο ὄβολους ἐκάστην θέσιν). Τὰ χορήματα ταῦτα ἐπιχορονοῦντο ἐκ τῶν περισσευμάτων τῶν δημοσίων εἰσπράξεων· ἐν καιρῷ δ' ὅμοις πολέμου ὀρίζετο διὰ νόμον καὶ δαπανῶνται ταῦτα εἰς τὰς στρατιωτικὰς χορίας. Ἄλλ' ὅτε προστάτης τοῦ δήμου ἦτο ὁ Εὐβουλος, ἠνευρῆθη ὁ νόμος οὗτος καὶ ἔκτοτε κατ' ἔτος, ὅσοις ἴσως ἐγένοντο τῶν πραγμάτων, διεφέροντο τὰ περισσεύματα εἰς τὸν δῆμον ὡς *θεωρικά*.

ἐκέκμητο ἐν Ἀθήναις δύο ἐργαστήρια, μαχαιροποιεῖον καὶ θρονοποιεῖον, ἡ δὲ μήτηρ του — Κλεοβούλη ὀνομαζομένη — κατήγετο ἐκ Σκυθίας.

Ἐπταετῆς μόλις γενόμενος ὁ Δημοσθένης ἀπώλεσε τὸν πατέρα του, ὅστις ἀποθνήσκων κατέλιπε τρεῖς ἐπιτρόπους τῶν ἀνηλίκων τέκνων, τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς. Ἄλλ' οἱ ἐπίτροποι δὲν ἐφάνησαν ἀξιόπιστοι, διότι τὴν καταλειφθεῖσαν περιουσίαν, ἀνεροχομένην εἰς δέκα πέντε τάλαντα, δηλ. περίπου εἰς ἑπτακοσίας εἴκοσι χιλιάδας σημερινῶν δραχμῶν, διεσπάρσθησαν σχεδὸν τελείως, ἐν ᾧ ἠδύναντο νὰ διπλασιάσωσιν αὐτὴν εὐσυνειδήτως διαχειριζόμενοι. Ὡσαύτως οὗτοι καὶ τῆς παιδείσεως τοῦ Δημοσθένους ἠμέλησαν· ἀλλ' οὗτος φιλομαθῆς ὢν καὶ ἐπιμελὴς ἐμόρφωσεν ἑαυτὸν μαθητεύσας παρὰ τῷ ῥήτορι Ἰσαίῳ, τῷ Χαλκιδεῖ, καὶ μελετήσας τοὺς λόγους τοῦ Ἰσοκράτους, τὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ Θουκυδίδου, ἣν, ὡς λέγεται, ὀκτάκις ἀντέγραψε καὶ μέγα μέρος αὐτῆς ἀπεμνημόνευσεν. Διαφόρους δ' ἑλλείψεις αὐτοῦ σημαντικὰς διὰ τὸ ἔργον τοῦ ῥήτορος, ὡς τὴν ἀσάφειαν καὶ τραυλότητα τῆς γλώσσης, τὸ ἀσθενὲς καὶ φαῦλον τῆς φωνῆς καὶ τὴν ἀπρεπῆ ἀνάκνησιν τοῦ ὄμιου, ὑπερενίκησε δι' ἐπιμόνου ἀσχίσεως καὶ φιλοπονίας.

Ἐνῆλιξ γενόμενος κατεδίωξε δικαστικῶς τοὺς ἐπιτρόπους ὑπὸ τὴν ὄδηγιάν τοῦ διδασκάλου του Ἰσαίου καὶ κατώρθωσε μικρὸν μόνον μέρος τῆς πατρικῆς περιουσίας ν' ἀναλάβῃ. Διὰ τοῦτο ἀναγκασθεὶς νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀναπληρώσεως τῆς ἀπολεσθείσης περιουσίας ἐγένετο **λογογράφος**· ὡς τοιοῦτος συνέταττε λόγους δικανικοὺς ὑπὲρ ἄλλων καὶ μεγάλως ἐξετιμᾶτο. Ἀλλὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ ἐκτίησατο ἐκ τῶν πολιτικῶν λόγων καὶ τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας κατὰ Φιλίππου, τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὅστις ὀσημέραι ἀξενούμενος διενοεῖτο ν' ἄρξῃ ὅλης τῆς Ἑλλάδος· τοῦτο καθορῶν ὁ Δημοσθένης εἰργάζετο ἐκ παντὸς τρόπου ν' ἀνυψώσῃ τὸ φρόνημα τῶν συμπολιτῶν ἀναμνησκῶν αὐτοὺς τὰ ἐν Μαραθῶνι, ἐν Σαλαμῖνι καὶ ἐν Πλαταιαῖς τρόπαια τῶν προγόνων. Καὶ ἐνθεν μὲν ἐπολέμει κατὰ τῶν Φιλιππιζόντων, ἐνθεν δ' ἐφρόντιζε ν' ἀνεύρῃ συμμάχους τῶν Ἀθηναίων· ὅτε δ' ἐπρέσβευσεν εἰς Θήβας, κατώρθωσε νὰ διαλλάξῃ τὰς τέως ἀσπόνδους πόλεις, Ἀθήνας καὶ Θήβας, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὰς συμμάχους· ἀλλ' ἡ συμμαχία αὕτη κατεστράφη διὰ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ ἡττης (338).

Καί μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ ἦσαν ὁ Δημοσθένης οὔτε τὸ θάορος ἀπέβαλεν οὔτε ἔπαυσε μισῶν τοὺς Μακεδόνας· ἐν ἀρχῇ μάλιστα τῆς βασιλείας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου (336) ἐπέτυχεν, ἵνα οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Θηβαῖοι ἀποστῶσι τῆς μακεδονικῆς κυριαρχίας· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπελθὼν κατὰ τῶν Θηβῶν καὶ καταστρέψας αὐτὰς ἐξήτησεν εἶτα παρὰ τῶν Ἀθηναίων τὴν παράδοσιν τοῦ Δημοσθένους καὶ ἄλλων τινῶν στρατηγῶν καὶ πολιτικῶν ἐκ τῶν ἰδίως ὑποκινησάντων καὶ ὑποστηριξάντων τὴν ἀποστασίαν τῶν Θηβαίων· τῇ παρεμβάσει δ' ὅμως τοῦ μακεδονίζοντος ἠήτορος Δημάδου ἡ παράδοσις αὐτῇ ἀπεσοβήθη.

Τῷ 324 κατηγορηθεὶς ὁ Δημοσθένης ὡς δωροδοκίας ἐν τῇ δίξι τοῦ Ἀρχαίου, ταμίου τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, φυγόντος μετὰ πολλῶν χρημάτων ἐξ Ἀσίας εἰς Ἀθήνας, κατεδικάσθη εἰς πρόστιμον πεντήκοντα ταλάντων, μὴ δυνάμενος δὲ ν' ἀποτίσῃ τὸ ποσὸν αὐτὸ ἔφυγεν εἰς Ἀίγιναν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Τροίζην. Καὶ ἔγραφε μὲν καὶ πρὸς τὴν βουλὴν καὶ πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων δικαιολογούμενος καὶ παρακαλῶν ν' ἀνακληθῆ, ἀλλ' αἱ παρακλήσεις αὐταὶ εἰς οὐδὲν ὠφέλουν καὶ μόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου (323), ὅτε αἱ Ἀθῆναι, τὸ Ἄργος καὶ ἡ Κόρινθος ἐπανεστήσαν κατὰ τῆς μακεδονικῆς ἀρχῆς, ἐπῆλθε μεταβολὴ τις τῶν διαθέσεων τοῦ δήμου· διότι οὗτος μαθὼν ὅτι ὁ Δημοσθένης, καίπερ φυγίς, συνώδευσε τοὺς Ἀθηναίους πρέσβεις, τοὺς ζηρούσαντας τὸν κατὰ τῶν Μακεδόνων πόλεμον, ἀνεκάλεσεν αὐτὸν πανηγυρικῶς.

Μετὰ τὴν ἀνάκλησίν του ὁ Δημοσθένης ἐξηκολούθει τὸν κατὰ τῶν Μακεδόνων ἀγῶνα· ἀλλ' ὅτε τῷ 322 αἱ Ἀθῆναι ἐκυριεύθησαν καὶ φρουρὰ μακεδονικὴ ἐγκαθιδρούθη ἐν αὐταῖς, κατεδιώχθη ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Μακεδονίας Ἀντιπάτρου. Καὶ κατώρθωσε μὲν νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν ἐν Καλαυρίᾳ (νῦν Πόρφυ) ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος, ἀλλ' οἱ στρατιῶται τοῦ Ἀντιπάρχου ἀπέσπασαν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. Εὐτυχῶς ὅμως ὁ ἠήτορος ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ δηλητήριον ἐντὸς δακτυλίου ἢ γραφισοῦ καλίμου καὶ πρὶν αὐτὸ ἀπέφυγε τὰς ἴβρας τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ δι' ἐκουσίου θανάτου (κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 322).

Οἱ οἰκίητορες τῆς Καλαυρίας ἤγειραν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος μνημεῖον τοῦ ἠήτορος καὶ ἐπὶ αἰῶνας πολλοὺς

ἔξηκολούθουν τιμῶντες τὴν μνήμην αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ οἱ συμπολι-
ται τοῦ ἠήτορος τεσσαράκοντα καὶ δύο ἔτη μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ
ἐφίμωσαν. ἵνα ὁ προσβύτατος τῶν ἀπὸ τοῦ γένους αὐτοῦ ἔχη
σίτησιν ἐν τῷ Ποντανείῳ, καὶ ἀνήγειραν ἐν τῇ ἀγορᾷ χαλκοῦν τοῦ
ἠήτορος ἀνδριάντα, ἐφ' οὗ ἐχοράχθη τὸ πολυθρόνητον ἐπίγραμμα :

Ἔταρο ἴσῃν ρώμην γνώμη, Δημόσθενες, εἴχεες,
οἵποτ' ἂν Ἑλλήνων ἤρξεν Ἄρης Μακεδόν.

β') Λόγοι Δημοσθένους.

ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Δημοσθένους περιῆλθον εἰς ἡμῖς 61 λόγοι
τοῖτον οἱ μὲν 15 εἶναι *συμβουλευτικοὶ* ἢ *δημηγοραῖοι*, οἱ δὲ λοιποὶ
δικανικοί. Τῶν συμβουλευτικῶν, δηλ. τῶν λόγων τῶν ἀπαγγελθέν-
των ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, σπουδαιότατοι εἶναι οἱ *Φιλιππι-
κοί*, οἱ *Ὀλυνθιακοί* καὶ ὁ *περὶ τῆς εἰρήνης* τῶν δὲ δικανικῶν
ἔχομεν δύο εἶδη: 1) λόγους δικανικοὺς *δημοσίους*, ἀπαγγελθέν-
τας δηλ. ἐν δημοσίαις δίκαις, ὧν σπουδαιότατος εἶναι ὁ *περὶ τοῦ
στεφάνου*, καὶ 2) λόγους δικανικοὺς *ιδιωτικούς*, ἀπαγγελθέντας
δηλ. ἐν ιδιωτικαῖς δίκαις.

Ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ Δημοσθένους καταφαίνεται μεγαλεῖον
ψυχῆς, σαφηνεία, γοργότης καὶ σφοδρότης τῆς ἐκφράσεως, σαρκι-
σμοὶ πικροί, ποιικιλία ῥητορικῶν σχημάτων καὶ τρόπων λεκτικῶν
καὶ ἐν γένει πάντα, ὅσα προσδίδουσιν εἰς αὐτοὺς *δεινότητα* καὶ *ἕψος*.

Ἐκαστος τῶν λόγων συνίσταται ἐκ πέντε μερῶν, τοῦ *προοι-
μίου*, τῆς *διηγέσεως*, τῆς *προθέσεως*, τῆς *πίστεως* καὶ τοῦ *ἐπι-
λόγου*. Τοῖτον τὸ ζωριώτερον μέρος εἶναι τὸ τρίτον — ἡ *πρόθεσις*
— ἐν ᾧ ἀναπτύσσεται ἡ πρότασις τοῦ ἠήτορος· τὸ μέρος τοῦτο προ-
παρασκευάζει μὲν ἢ *διήγησις*, συμπληροὶ δὲ καὶ ἔξηγσι ἢ *πίσις*.

III. Περιληπτικὴ ἱστορία τοῦ Φιλίππου.

Ὁ Φίλιππος, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀμύντου τοῦ
Β', ἐγεννήθη τῷ 382 π. Χ. δεκαπενταετῆς πατρὶου τὴν ἡλικίαν
ἤχθη ὡς ὄνηρος ὑπὸ τοῦ Πελοπίδου εἰς Θήβας, ἐνθα ἔτυχεν ἑλλη-
νιστικῆς μορφώσεως. Μετὰ τριετῆ δ' ἐν Θήβαις διαμονὴν ἐπ-
ανῆλθεν εἰς Μακεδονίαν καί, ὅτε ὁ ἀδελφός του Περδίκαιος ἐφο-

γεύθη ἔν τινι πρὸς τοὺς Ἕλλησι, ἀνεκηρύχθη αὐτὸς βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας (τῷ 359).

Ὁ Φίλιππος ἀναλαβὼν τὴν βασιλείαν ἔσπευε τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τοῦ εἰσβαλόντος εἰς αὐτὴν Ἑλλανοῦς καὶ Παίονος, ἐστρεφέουσε τὴν θρόνον του κατὰ τὸν ἀντακτικητὸν αὐτοῦ καὶ ὠργάνουσε τὸν μακεδονικὸν στρατὸν κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς νέας πολιορκικῆς τέχνης. Ἀπέσπευε δὲ κατόπιον θέλων νὰ συνδέσῃ στενωτέρου τὴν Μα-

ΦΙΛΙΠΠΟΣ

κεδονίαν μετὰ τῆς Πυλίας, ἐστράτην πρὸς τὴν Χαλκιδικὴν καὶ ἑκρούεσε τὴν Ἀμφίπολιν (357), ἀξιολογωτάτην τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Θουρίας, καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ Θεσσαλικοῦ κόλπου κτήσεις τῶν Ἀθηναίων Πύδναν (357) καὶ Ποτιδαίων (356). Καὶ ταύτην μὲν ἴδουκεν εἰς τοὺς Ὀλυμπίους,

ὅτι προσοικειωθῆ αὐτοῦ, ἀλλὰ συγχρόνως προσεληθείς ἐπὶ Θουρικῶν εἰς βοήθειαν κατέλαβε τὰς πόλιν τοῦ Στοιμόνος Κορινθίας, ἠξίησεν αὐτὰς μετονομάσας Φιλίππους καὶ ἐγένετο κύριος τοῦ Παγαίου.

Μετὰ ταῦτα προσεληθείς ἐπὶ τῶν ἐν Λαοίῃ Ἀκραιῶν κατὰ τοῦ τυράννου τῶν Φερῶν Αρχάγρονος ἐστρεψεν εἰς Θεσσαλίαν καὶ τὰς αὐτῇ καταπιεσμένους πόλεις ἐπροσπάτησε. Κατὰ τὰ ποῦτα δὲ ἤδη ἔτη τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐξοργέντος Φοινικῶ ἡ ἱερὰ πολέμου (355-346), ὅτε οἱ Φοινεῖς ἐπὶ τὸν Ὀνόμαρχον εἶχον εἰσέλαι εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ὁ Φίλιππος, ἀφ' οὗ ἐκρούεσε τὴν Μεθώνην καὶ κατηδάρισε αὐτὴν (353). ἔζητησε νὰ λάβῃ μέρος ἐνεργὸν εἰς τὰς ἐσωτερικὰς διενέξεις τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ τῇ προσελήσει δὲ τῶν Θεσσαλῶν εἰσέλασε καὶ πάλιν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐξεδίωξε

τοὺς Φωκεῖς, καθήρσε τὴν ἐν Φεραῖς τυραννίδα, κατέλαβε τὰς Παγασὰς καὶ τὴν Μαγνησίαν καὶ προσχώρησεν ἤδη μέχρι Θερμοπυλῶν· ἀλλ' ἐβρόν αὐτὰς προκατειλημμένας ὑπὸ ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Μακεδονίαν (352).

Μετὰ μικρὰν ἐν Μακεδονίᾳ ἀνίαυσιν ἐξεστράτευσε καὶ πάλιν κατὰ τῶν ἐν Χαλκιδικῇ Χερσονήσῳ πόλεων καὶ πολλὰς ἕξ αὐτῶν ἐπέταξεν. Ἐν ἔτει δὲ 346 προσέβαλε τὴν μεγίστην τῶν ἐκεῖ πόλεων Ὀλύνθον καὶ κυριεύσας αὐτὴν διὰ προδοσίας κατέστρεψε (348). Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ὀλύνθου κατόρθωσε νὰ ὑποτάξῃ τὴν Φοκίδα καὶ νὰ εἰσέλθῃ ἀκωλύτως διὰ τῶν Θερμοπυλῶν, μεθ' ὃ συγκαλέσας τὸ ἀμφικτυονικὸν συνέδριον ἀνεκηρύχθη ὑπ' αὐτοῦ ἀμφικτύον ἀντὶ τῶν καθαιρεθέντων Φωκέων (346).

Ἐπιστρέψας ἐκ Φωκίδος εἰς Μακεδονίαν ἐστράφη πρὸς Β. κατὰ τῶν Θρακῶν, οὓς νικᾷ καὶ προσλαμβάνει παρὰ τὸν Πόντον τὴν Ἀπολλωνίαν καὶ Ὀδησσὸν (τὴν σημερινὴν Βόρναν)· ἐπελθὼν δὲ κατὰ τῶν ἐν Προποντίδι Ἑλληνικῶν πόλεων καταλαμβάνει τὴν Σηλοβρίαν καὶ πολιορκεῖ τὴν Πέρινθον καὶ τὸ Βυζάντιον· στρατὸς δ' ὅμως ἀθηναϊκὸς ἀποσταλεὶς κατὰ τοῦ Φιλίππου ἀναγκάζει αὐτὸν νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν τῶν πόλεων καὶ νὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖθεν.

Μετὰ ταῦτα ὑποκινήσας διὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι φίλων τοῦ νέου ἱερὸν πόλεμον καὶ προσκληθεὶς ν' ἀναλάβῃ τὴν διεξαγωγὴν αὐτοῦ εἰσῆλθε μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ μέρος μὲν τοῦ στρατοῦ του ᾤδευσε κατὰ τῆς Ἀμφίσσης, ἣν ἐκυρίευσε καὶ κατέστρεψεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς κυρίας δυνάμεως κατέλαβεν αἰφνιδίως τὴν ὄχιρὰν Ἑλλάειαν (338). Τότε τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Δημοσθένους συνεμάχησαν αἱ τέως ἄσπονδοι πόλεις Ἀθῆναι καὶ Θῆβαι καὶ ἀντιπαραταχθεῖσαι ἐν Χαιρωνείᾳ κατὰ τοῦ Φιλίππου ἠττήθησαν ὀλοσχερῶς. Διὰ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ νίκης ὁ Φίλιππος ἐγένετο κύριος ὅλης σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος. Ἐν δὲ τῷ συγκληθέντι ὑπ' αὐτοῦ ἐν Κορίνθῳ κοινῷ συνεδρίῳ τῶν Ἑλλήνων ἀνεκηρύχθη ἡγεμονικὸν αὐτοκρατορὸν συμπάσις τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐστρατείαν (337).

Ἐπιστρέψας εἰς Μακεδονίαν ὁ Φίλιππος ἤρχισε νὰ παρασκευάζεται διὰ τὴν ἐστρατείαν αὐτήν. Ἀλλ' αἴφνης ἐν τῷ μέσῳ τῶν παρασκευῶν του ἐδολοφονήθη ὑπὸ τινος τῶν σωματοφυλάκων του, Πανσανίου καλουμένου (336).

IV. Ἡ ἐν Ἀθήναις βουλή.

Μετὰ τὴν ἐπὶ Κλεισθένους μεταβολὴν τῆς πολιτείας ἡ βουλὴ τῶν Ἀθηναίων ἀπετελεῖτο ἐκ πεντακασίων βουλευτῶν, κληρονομήνων πεντήκοντα παρ' ἐκάστης φυλῆς ἐκ τῶν *ἐπιτίμων* Ἀθηναίων πολιτῶν τῶν συμπληρωσάντων τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας. Οἱ βουλευταὶ ἦσαν ἐνιαύσιοι· πρὶν δ' ἀναλάβωσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν ὑπεβάλλοντο εἰς *δοκιμασίαν*, εἰς ἀκριβῆ δηλ. ἔξετασιν τοῦ τε ἰδιωτικοῦ καὶ δημοσίου βίου αὐτῶν, καὶ μετὰ τὴν ἐπιδοκιμασίαν ὄμνον τὸν βουλευτικὸν ὄρκον, δι' οὗ ἐβεβαίουν ὅτι θὰ βουλεύσῃσι κατὰ τοὺς νόμους. Οἱ βουλευταὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀρχῆς αὐτῶν ἦσαν ἀπηλλαγμένοι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, κατεῖχον ἐν τῷ θεάτρῳ ἰδίαν θέσιν λόγῳ τιμῆς καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἔφερον στέφανον ἐκ μωσίνης· ἐλάμβανον δὲ καὶ μίαν δραχμὴν καθ' ἡμέραν. Ἐὰν δ' ἔξετέλουν καλῶς τὰ καθήκοντα αὐτῶν, ἐστεφανοῦντο ὑπὸ τοῦ δήμου εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους μετὰ τὴν ἔξοδον αὐτῶν ἐκ τῆς ἀρχῆς.

Οἱ πεντακασίοι βουλευταί, ἐπειδὴ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐβρίσκονται διηκεῶς ἅπαντες ἐπὶ τὸ αὐτό, ἵνα συναποφασίσωσιν, δημοῦντο εἰς δέκα τμήματα κατὰ τὰς δέκα φυλάς, ὧν ἕκαστον, κατὰ σειρὰν ὀριζομένην ὑπὸ τοῦ κλήρου, διῶκει τὰ τῆς βουλῆς ἐπὶ τὸ δέκατον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἦτοι ἐπὶ 35 ἢ 36 ἡμέρας. Οἱ πενήκοντα βουλευταὶ ἐκάστου τμήματος ἐκαλοῦντο *πρυτάνεις*, τὸ δὲ δέκατον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ *πρυτανεία* καὶ ἡ φυλὴ, εἰς ἣν ἀνῆγον, *πρυτανεύουσα*. Οἱ πρυτάνεις συνεσείτον ἐν τῷ ἀρχεῖῳ αὐτῶν τῇ θύλῃ, δημοσίᾳ δαπάνῃ· συνεκάλουν δὲ τὴν μὲν βουλήν καθ' ἐκάστην πλὴν τῶν φορτῶν καὶ τῶν ἀποφράδων ἡμερῶν, τὸν δὲ δῆμον τετράκις ἐπὶ ἐκάστης πρυτανείας· ἀνήγγελλον δὲ διὰ προγράμματος τὰ ὑπὸ συζήτησιν ἐκάστοτε θέματα.

Τῶν πρυτάνεων προΐστατο ἐπὶ μίαν ἡμέραν καὶ μίαν νύκτα εἰς ἕξ αὐτῶν, ἐλεγόμενος καθ' ἐκάστην διὰ κλήρου καὶ καλούμενος *ἐπιστάτης*· δις ὁ αὐτὸς δὲν ἐπατρέπετο νὰ κληρωθῇ. Οὗτος ἐφορᾷ τὴν σφραγίδα τῆς πόλεως καὶ τὰς κλειδας τῶν ἱερῶν, ἐν οἷς ἦσαν τὰ δημοῦστα χρήματα καὶ τὰ ἀρχεῖα, προήδρασε δὲ ἐν τε τῇ βουλῇ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δημοσθένους τὴν προεδρίαν εἶχεν ὁ *ἐπιστάτης τῶν προέδρων* ἦσαν

δὲ οἱ πρόεδροι οὗτοι ἐννέα τὸν ἀριθμὸν. πρὸ τῆς συναγωγῆς τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας κληρούμενοι ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου τῶν πρυτάνεων, εἰς ἕξ ἐκάστης φυλῆς πλὴν τῆς πρυτανευούσης· ἐκ τούτων δὲ πάλιν ἐκλεγοῦντο καὶ ὁ ἐπιστάτης τῶν προέδρων. Εἰς τοὺς προέδρους παρέδιδεν ὁ ἐπιστάτης τῶν πρυτάνεων τὸ πρόγραμμα, οὔτοι δ' ἐπεμελοῦντο τῆς εὐκοσμίας καὶ διηύθυνον τὰς συζητήσεις.

Αἱ συνεδρία τῆς βουλῆς ἐγίνοντο συνήθως ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, ἐν τισὶ δ' ὁρισμέναις περιστάσεσι καὶ ἀλλαχοῦ, ἥτοι ἐν τῷ Ἐλευσινίῳ τῶν Ἀθηνῶν ἢ ἐν τῇ Ἀγροπόλει ἢ ἐν Πειραιεῖ, ἐν τοῖς ὕστερον δὲ χρόνοις καὶ ἐν τῷ Θησείῳ, ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ σταδίῳ. Τὴν ἡμέραν τῆς συνεδρίας σημειῖον τι, πιθανῶς σημαία, ὑφύοντο εἰς τὸ βουλευτήριον. Κατὰ δὲ τὴν ἔναρξιν τῆς συζητήσεως κηρύττει ἐκάλει τοὺς βουλευτὰς νὰ καταλάβωσι τὰς ἔδρας αὐτῶν καὶ κατεβίβαζε τὸ σημεῖον. Αἱ συνεδρία ἦσαν συνήθως μὲν δημόσια, σπανίως δὲ ποτε καὶ μυστικά.

Ἡ βουλὴ ἔργον εἶχε νὰ *προβουλεύη*, ἥτοι ν' ἀποφασίζῃ ἐκ τῶν προτέρων, περὶ πάντων τῶν εἰσφερομένων εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, ἥτις μόνα τὰ *προβουλευμάτα*, τὰς ἀποφάσεις δηλ. τῆς βουλῆς, ἔχουσι καὶ ἐψηφίζε· πρὸς τούτοις ἡ βουλὴ εἶχεν ἐξουσίαν ν' ἀποφασίζῃ ἀντιτελῶς περὶ διοικητικῶν πραγμάτων συμφώνως πάντοτε πρὸς τοὺς καίμηνους νόμους· ἐν τισὶ δὲ περιστάσεσιν εἶχεν αὐτὴ καὶ δικαστικὰ ἔργα.

V. Ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου.

Ἐν Ἀθήναις, δημοκρατικοῦ ὄντος τοῦ πολιτεύματος, κέρτος τῆς πολιτείας ἦτο ὁ δῆμος· ὅθεν εἶχεν οὗτος τὸ δικαίωμα συνερχόμενος εἰς δημοσίας συνελεύσεις νὰ βουλευήται περὶ τῶν κοινῶν· αἱ συνελεύσεις αὗται ἐκαλοῦντο ἐκκλησίαι καὶ ἦσαν ἢ τακτικά—αἱ ἐκ τοῦ νόμου τεταγμένα—ἢ ἔκτακτοι, *σύγκλητοι* ἢ *κατάκλητοι* καλοῦμενα. Καὶ τακτικά μὲν συνήγοντο τέσσαρες ἐν ἐκάστη πρυτανείᾳ, ὧν ἡ μία ἐλέγετο κυρία, ἔκτακτοι δὲ, ὡσάκις παρίστατο ἐπείγουσα ἀνάγκη. Τὰς ἐκκλησίας συνεκάλουν οἱ πρυτάνεις, ἐνίοτε δὲ, ἰδίᾳ ἐν πολέμῳ, οἱ στρατηγοί. Κατὰ τὰς ἀποφάδας ἡμέρας ἢ κατὰ τὰς ἑορτὰς δὲν συνήγοντο ἐκκλησίαι, διελύοντο δὲ, ἂν παροχρηθεῖτο διοσμία τις, ἥτοι ἀστραπή, βροχὴ, βροχὴ, καταγίγ, ἐκλει-

φες ἡλίου, σεισμῶς. Τὸ πρόγραμμα τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾧ ἀνεγράφοντο τὰ θέματα, περὶ ὧν ἔπρεπε ν' ἀποφασίσῃ ὁ δῆμος, συνέταττον οἱ πρυτάνεις καὶ ἐδημοσίεον πέντε ἡμέρας πρὸ τῆς συναγωγῆς τῆς ἐκκλησίας.

Ὁ τόπος, ἐνθα συνίετο ἡ ἐκκλησία, κατὰ μὲν τοὺς παλαιότερους χρόνους ἦτο ἡ ἀρχαία ἀγορά, κειμένη παρὰ τὸ ἱερόν τῆς πανδήμου Ἀφροδίτης, δηλ. πρὸς Ν. τῆς Ἀκροπόλεως, ἐκεῖ ὅπου ὕστερον ἐτίσθη τὸ Ὁδεῖον Ἡρόδου τοῦ Ἀττικοῦ κατὰ δὲ τὸν Ε' καὶ τὸν Α' αἰῶνα ὁ συνήθης τόπος τῆς ἐκκλησίας ἦτο ὁ λόφος τῆς Πνυκός, ὁ κείμενος πρὸς Δ. τῆς Ἀκροπόλεως μετὰ τὸ λόφου τῶν Νυμφῶν (ἐφ' οὗ νῦν τὸ Ἀστεροσκοπεῖον) καὶ τοῦ λόφου τῶν Μουσῶν ἢ Μουσαίου (ἐφ' οὗ νῦν τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάππου). Ἀλλ' ἤδη ἀπὸ τοῦ Ε' αἰῶνος ἐν ἐξαιρετικαῖς περιπτώσεσιν ἡ ἐκκλησία συνίετο εἰς τὸ θέατρον ὕστερον δὲ τὸ θέατρον ἦτο συνήθης ἐκκλησιαστικὸς τόπος καὶ μόνον κατὰ τὰς ἀρχαϊκότητας συνίεροντο εἰς τὴν Πνύκα. Ἐνίοτε κατὰ τοὺς Δημοσθενεῖους χρόνους συνίετο ἡ ἐκκλησία ἐν Παιραιεῖ, πιθανῶς ἐν τῷ θεάτρῳ.

Τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκκλησιάζειν εἶχον πάντες οἱ ἐπίτιμοι Ἀθηναῖοι πολῖται, οἱ ἔχοντες ἡλικίαν ἄνω τῶν 20 ἐτῶν. Ἐξήλεγχον δὲ τοὺς ἐκκλησιάζοντας, ἂν δηλ. εἶχον τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκκλησιάζειν, οἱ ἔξ **ληξίαρχοι** μετὰ τῶν 30 βοηθῶν αὐτῶν, καλουμένων **συλλογέων τοῦ δήμου**. Παρὰ τῶν ληξιάρχων τούτων οἱ δικαιοῦμενοι ἐκκλησιάζειν ἐλάμβανον κατὰ τὴν εἰσόδον των εἰς τὴν ἐκκλησίαν **σύμβολα** πρὸς πληρωμὴν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μισθοῦ, ἅτινα μετὰ τὴν λύσιν τῆς ἐκκλησίας παρέδιδον εἰς τοὺς **θεσμοθέτας** πρὸς ἐξαργύρωσιν. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς μισθός, ὃν ἐλάμβανον οἱ ἐκκλησιάζοντες, ἀφ' οὗτοῦ ἡ ἐκκλησία ἐγένετο μισθοφόρος—ὀλίγον μετ' Ἐδκλείδην ἄρχοντα—, κατ' ἀρχὰς μὲν ἦτο εἰς ὄβολός καθ' ἐκάστην ἐκκλησίαν, εἶτα δύο καὶ ὕστερον τρεῖς ὄβολοι· κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀριστοτέλους ὁ μισθός ἠΐξισεν εἰς 9 ὄβολούς, ἦτοι εἰς 1 1/2 δραχ., καθ' ἐκάστην κούριαν ἐκκλησίαν καὶ εἰς 6 ὄβολούς, ἦτοι εἰς μίαν δραχμὴν, καθ' ἐκάστην τῶν λοιπῶν.

Ὅργανα πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἦσαν κατὰ μὲν τὸν Ε' αἰῶνα οἱ **τοξόται**, ἀπὸ δὲ τοῦ 345 περίπου μία τῶν φυλῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τούτων κληρομένη καὶ ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις οἱ ἔφηβοι.

Δι ταυτοῦ ἐκκλησίᾳ ἤρχιζον λίαν ποοί. Μικρόν ποδ τῆς ἐνώξεως πλησίον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τόπου ἐτίθετο σημεῖον, δηλ. σημαία τις πιθανῶς. Πρῶτον δὲ ἔργον τῆς ἐκκλησίας ἦτο ὁ καθαροποιος. Πρὸςφερόντο δηλ. περὶ τὸν σινηγμένον δῆμον τὰ καθάρουσα, **περίστια** καλοῦμενα, ἅτινα ἦσαν χοιρίδια ἐσαγαγμένα. Ἐπειτα ὁ κῆρυξ κατηγότο τοῖς λαμβάνοντας δῶρα, ὅπως διὰ τῶν λόγων τῶν ἐξυπακούσῃ τὸν δῆμον. Μετὰ ταῦτα ὁ προεδρεῖον τῆς ἐκκλησίας, ἦτοι ὁ **ἐπιστάτης τῶν προτάσεων** ἢ - κατὰ τοὺς Ἀθηνοθεγεῖους χρόνους - ὁ **ἐπιστάτης τῶν προέδρων** (βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 30 καὶ 31) ἀνεκοινοῦτο τὸ **προβούλευμα** τῆς βουλῆς. Ἄνευ προβουλεύματος δὲν ἐπετρέπετο νὰ ψηφίσῃ ὁ δῆμος. Μετὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ προβουλεύματος ἐπηκολούθει ἡ **προχειροτονία**, ἢ ἀπόφασις δηλ. τοῦ δῆμον περὶ τοῦ ἂν ποέπει ν' ἀγορευθῇ εἰς τὸ προβούλευμα ἢ ἂν ἐπαθήμει νὰ γείνη σύζητησις περὶ αὐτοῦ· ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει προσεκάλει ὁ κῆρυξ τὸν βουλούμενον ν' ἀγορευθῇ **κατὰ** πινὰ δὲ νόμον τοῦ Σόλωνος ἠγόρευον οἱ προσβύτεροι ποδ τῶν νεότερων· δι' αὐτὸ καὶ ὁ κῆρυξ ἔλεγε : **τίς ἀγορευεῖν βούλεται τῶν ὑπὲρ πενήτηντα ἔτη γεγονότων καὶ πάλιν ἐν μέρει τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ;** ὁ Ἄλλ' ἢ διάταξις αὕτη δὲν ἐτηροῖτο ἀσθηρῶς.

Τὰ δικαιώματα τοῦ ἀγορευεῖν εἶχον πάντες οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πλὴν τῶν ὑποπεσόντων εἰς ἐν τῶν ἐγκλημάτων ἐκείνων, ἅτινα ὁ νόμος ἐτιμῶσει δι' **ἀτιμίας**. Ἄλλὰ τοῦ δικαιώματος τούτου ἀπέφερον ἢ ἠδυνάτων πάντες νὰ ποιῶνται χοῖσιν. Ἐν τῷ πολλῷ ὄχλῳ ὑπῆρχον πολυαριθμοί, οἱ πλεῖστοι μάλιστα, οὔτε τὰς ὑποθέσεις ἱκανῶς ἐννοοῦντες οὔτε νὰ ὀμιλοῦσι περὶ αὐτῶν τὴν ἱκανότητα ἔχοντες, οἱ **ἰδιώται** ἢ **ἀπράγμονες** λεγόμενοι, οἵτινες περιορίζοντο μόνον εἰς τὸ νὰ ψηφίσωσι καὶ ἦν ἐσχηματίζον πεποιθησιν, ἀκούοντες τῶν ἐνγλωτιστότεσων. Ὁ ὄητος λαμβάνων τὸν λόγον ὀμιλεῖ ἀπὸ τοῦ βήματος καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς θέσεώς του, φέρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανον, ἐμφαίνοντα ὅτι ἰσθὸν ἐξεπλήρου καθῆκον, καὶ ἦτο, δι' ὅσα ἔλεγεν, ἀνεύθυνος. Παρεκτροπομένους ὅμως ὄητορας, λοιδοροῦντας ἐν τῇ ἀγορεύσει, φωνασκοῦντας ἐκ τῆς θέσεώς των ἢ διακόπτοντας τὸν ὄητορα ἠδύναντο νὰ ἐμποδίσωσιν οἱ προεδρεῖοντες ἐπιταλούμενοι ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν σύμπούξιν τῶν **τοξοτῶν** καὶ ἐνίοτε καὶ πρόστιμον μέχρι 50 δραχμῶν ἐπιβάλλοντες.

Περατωθείσης τῆς συζητήσεως, ἂν μηδεὶς πλέον ἤθελε ν' ἀγορεύσει, ὁ προεδρεύων *ἐπιψήφισεν*, ἦτοι ἔθετε τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν· αὕτη ἐγένετο διὰ χειροτονίας, ἦτοι δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν. Ὁ προεδρεύων προσεκάλει διὰ τοῦ κήρυκος νὰ ἄρῃσι τὰς χεῖρας πρῶτον μὲν οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν (*καταχειροτονία*), εἶτα δὲ οἱ μὴ ἀποδεχόμενοι αὐτὴν (*ἀποχειροτονία*)· καὶ ἂν μὲν τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο φανερόν, δὲν ἠριθμοῦντο αἱ χεῖρες, ἂν δὲ ἦτο ἀμφίβολον, ἐγένετο ἡ ἀρίθμησις. Ἄλλος σπανιώτερος τρόπος ψηφοφορίας ἦτο ὁ κρυπτός, ὁ διὰ ψήφων γινόμενος, ἐν χορήσει ὄν κατὰ τὰς ἐκκλησίας, αἵτινες ἀπεφάσιζον περὶ ὀστρακισμοῦ καὶ περὶ ἄλλων ζητημάτων ἀφορόντων τὸ ἄτομον καὶ οὐχὶ πάντας τοὺς Ἀθηναίους. Ἐτίθεντο τότε δύο ἰσοθαλάμια καὶ εἰς μὲν τὴν πρῶτην ἔροιστον τὴν ψήφον οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν, εἰς δὲ τὴν ὑστεράν οἱ μὴ παραδεχόμενοι. Περατωθείσης τῆς ψηφοφορίας ὁ προεδρεύων *ἀνηγόρευε τὰς χειροτονίας*, ἦτοι ἀνήγγελλε τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ ἂν μὲν ἐξηγητεῖτο τὸ πρόγραμμα, ἔλπε διὰ τοῦ κήρυκος τὴν ἐκκλησίαν, εἰ δὲ μὴ, ἀνεβάλλεν αὐτὴν εἰς τὴν ὑστεραίαν.

Ἡ ἀπόφασις τοῦ δήμου διετετοῦτο εἰς ψήφισμα, ὅπερ κατετίθετο εἰς τὸ Μητροῦρον, δηλ. εἰς τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ πλησίον τοῦ βουλευτηρίου κείμενον ἱερὸν τῆς μητρὸς τῶν Θεῶν Κυβέλης, ἐν ᾧ ἐφυλάσσοντο τὰ δημόσια γράμματα καὶ οἱ νόμοι· ἂν δ' ἐκρίνετο ἀναγκαῖον νὰ γείνη πασίγνωστον, ἀνεγράφετο εἰς στήλην, ἣτις ἀνετίθετο ἐν τῇ ἀγορᾷ.

Ἡ ἐκκλησία ἠσχολεῖτο περὶ τὴν ψήφισιν νέων νόμων ἢ τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν παλαιῶν, περὶ τὰς ἀρχαιότητας τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν ἄλλων πολεμικῶν ἀρχῶν, περὶ τὰ τοῦ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ ἐν γένει περὶ πᾶσαν ὑπόθεσιν ἐσωτερικὴν ἢ ἔξωτερικὴν ἀποβλέπουσαν εἰς τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας· εὐίστε δὲ καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν εἶχε περὶ ἀδικημάτων, περὶ ὧν δὲν προσέβλεπον οἱ κείμενοι νόμοι· τότε δὲ ἢ ἐξεδικάζεν αὐτὰ ὁ δῆμος ἐκκλησιαστικῶς ἢ παρῆταιπεν αὐτὰ εἰς τὰ τεταγμένα δικαστήρια ὁρίζων τὸν νόμον, καὶ ὄν ἔπρεπε νὰ δικασθῶσι.

I.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ἐν ἔτει 348 ἀλωσις τῆς Ὀλύμπου καὶ τῶν Χαλκιδικῶν πόλεων προεκάλεσε τοσαύτην ἀγανάκτησιν ἐν πάσῃ τῇ Ἑλλάδι καὶ ἰδίᾳ ἐν Ἀθήναις, ὥστε ἤρχισαν νὰ καταβάλλωνται προσπάθειαι ἕξ Ἀθηνῶν, ὅπως αἱ ἑλληνικαὶ δυνάμεις συνασπισθῶσι πρὸς κοινὴν καταπολέμησιν τοῦ Φιλίππου. Ἀλλ' αἱ προσπάθειαι αὗται ἀπέβησαν μάταιαι· οἱ εἰς πλείστας πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἀποσταλέντες πρέσβεις, ὅπως παρακινήσωσιν αὐτὰς εἰς κοινὴν μετὰ τῶν Ἀθηνῶν σύμπραξιν κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἐπέστρεψαν εἰς Ἀθήνας ἄπρακτοι. Τότε μετεβλήθησαν καὶ αἱ διαθέσεις τῶν Ἀθηναίων· οὗτοι βλέποντες τὴν ἀδιαφορίαν ταύτην τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, ὄντες δὲ τελείως ἐξηρητημένοι ἐκ τοῦ πολέμου πρὸς τὸν Φίλιππον καὶ φοβούμενοι πρὸς τούτοις μὴ ἐξακολουθοῦντος τοῦ πολέμου ὑποστώσι νέας ζημίας ἤρχισαν νὰ ἐκδηλώσι διαθέσεις ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ὑπὲρ ἧς καὶ ὁ Φίλιππος ἐφαίνετο διατεθειμένος.

Τὰς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης διαθέσεις τῶν Ἀθηναίων ὑπέθαλπον οἱ φιλιππίζοντες, ὑπεστηρίζθησαν δ' οὗτοι σθεναρώτατα ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὅτε παρέσχον εἰς αὐτὸν εὐκαιρίαν πρὸς ἐπίδειξιν τῆς εὐνοίας αὐτοῦ. Ἦλθε δηλ. τὸ ζήτημα περὶ τῆς τύχης τῶν ἐν Ὀλύμπῳ αἰχμαλωτισθέντων Ἀθηναίων· χάριν δὲ αὐτοῦ ἐστάλησαν εἰς τὴν Μακεδονίαν οἱ ὑποκριταὶ Κτησιφῶν, Ἀριστόδημος καὶ Νεοπτόλεμος, οἵτινες ἐπιστρέψαντες εἰς Ἀθήνας ἐμαρτύρουν ὁμοφώνως τὸν θερμὸν πόθον τοῦ βασιλέως νὰ συνάγῃ εἰρήνην καὶ συμμαχίαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων. Τότε ὁ Φιλοκράτης κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 346 ὑπέβαλε πρότασιν περὶ ἀποστολῆς πρεσβείας εἰς Πέλλαν, σκοπούσης νὰ παρασκευάσῃ τὰ πράγματα πρὸς συνομολόγησιν εἰρήνης καὶ συμμαχίας μετὰ τοῦ Φιλίππου. Ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο ἀσπαστὴ ἄνευ ἀντιρροήσεων καὶ κατεστάθη πρεσβεία δέκα ἀνδρῶν, ἐν οἷς ἦσαν ὁ Λισχίνης, ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Φιλοκράτης.

Οἱ πρόσβεις ἔτυχον ἐν Πέλλα λαμπρῶς δεξιώσεως παρὰ τοῦ Φιλίππου, ὅστις ἠχοράσθη τῶν λόγων τῶν πρόσβειων, τοῦ μὲν μετὰ τὸν δέ, μετ' εὐμενείας· ἀποκρινόμενος δὲ εἶπε πολλὰ ἀγαθὰ περὶ τῆς πόλεως καὶ πολλὴν ἐπέδειξε προθυμίαν συμφιλιώσεως πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' οὐδὲν ὠρισμένον διετύπωσεν εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους, οἵτινες οὐχ ἦττον ἐπέστρεψαν εἰς τὰς Ἀθήνας μεμαγευμένοι ἐκ τῶν ὑποσχέσεων καὶ τῶν τρόπων τοῦ Μακεδόνα.

Μετ' ὀλίγον φθάνουσιν εἰς Ἀθήνας στελλόμενοι ὑπὸ τοῦ Φιλίππου δύο τῶν ἐπιφανεστέρων ἀνδρῶν τοῦ μακεδονικοῦ κράτους, ὁ Παρμενίων καὶ ὁ Ἀντίπατρος, οἵτινες τῇ ἐντολῇ τοῦ βασιλέως αὐτῶν προτείνουσιν εἰρήνην, ἧς βάσις ἦτο ὁ ὅρος τῆς παρ' ἑκατέρου τῶν συμβαλλομένων τηρήσεως τῶν ὑπαρχουσῶν κτήσεις. Ἡ τοιαύτη εἰρήνη ἦτο λίαν ἐπιζήμιος εἰς τοὺς Ἀθηναίους· διότι ἡ Θεσσαλία μετὰ τοῦ λιμένος τῶν Παγασῶν, ἡ Ἀμφίπολις, ἡ Πύδνα, ἡ Μεθώνη, ἡ Ποτείδααια καὶ ὅλη ἡ Χαλκιδικὴ ἔμενον εἰς τὸν βασιλέα. Διὰ ταῦτα δὲν ἔλειψαν σφοδραὶ ἀντροήσεις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' οὐχ ἦττον ἡ εἰρήνη ἐγένετο δεκτὴ κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 346.

Οἱ πρόσβεις τοῦ Φιλίππου μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀποδοχὴν τῆς εἰρήνης δὲν ὑπέγραψαν αὐτὴν ἀμέσως ἐν Ἀθήναις, ἅτε μὴ ἔχοντες τοιαύτην ἐντολήν, ἀλλ' ἐχορεύσθη νὰ σταλῶσι καὶ πάλιν πρόσβεις τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὸν Φίλιππον, ὅπως λάβωσι τοὺς ὅρους ἀπὸ μέρους αὐτοῦ. Πρόσβεις ἐξελέγησαν οἱ αὐτοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες, οἵτινες εἶχον συγκροτήσει τὴν πρώτην πρεσβείαν· ἀπελθόντες δὲ οὗτοι ἔξ Ἀθηνῶν ἀντὶ νὰ σπεύσωσι πρὸς συνάντησιν τοῦ Φιλίππου διὰ τῆς βραχυτάτης ὁδοῦ, ὡς συνεβούλευεν ὁ Δημοσθένης, ἐπορεύθησαν τῇ προτροπῇ τοῦ Φιλοκράτους κύκλωμαζορὰν ὁδὸν διὰ τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν Πέλλαν, ἔνθα καθήμενοι ἀνέμενον τὸν Φίλιππον. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἐπέστρεψεν εἰς Πέλλαν μόνον μετὰ τὴν προσχώρησιν τοῦ βασιλέως τῶν Ὀδρουσῶν Κερσοβλέπτου καὶ τὴν καθυπόταξιν ἀθηναϊκῶν τινῶν κτίσεων ἐν Θράκῃ, ὡς οὐδαμῶς ἦτο διατεθειμένος ν' ἀποδώσῃ εἰς τοὺς πρότερούς αὐτῶν κυρίους. Συναντηθεὶς δὲ μετὰ τῶν ἀναμενόντων αὐτὸν Ἀθηναίων πρόσβειων δὲν ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης ὅρους, ἀλλ' ἀπῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ του διὰ τὴν Θεσσαλίαν συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων

πρόσβειον. Ὅτε δ' ἔφθασεν εἰς Φεράς, οἱ πρόσβειοι ἐδέχθησαν τέλος ἐν τινι πανδοχείῳ τὸν ὄρον αὐτοῦ.

Οὕτω λοιπὸν μετὰ τρίμηνον περιόπου χρονοτριβὴν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θεσσαλίᾳ ἐπανῆλθον οἱ πρόσβειοι τῶν Ἀθηναίων εἰς Ἀθήνας φέροντες ἐπικευρωμένην τὴν συνθήκην καὶ ἐπιστολὴν συγχρόνως τοῦ Φιλίππου πλήρη ἐκφράσεων φιλιζῶν. Ὁ Δημοσθένης μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς Ἀθήνας παρουσιασθεὶς εἰς τὴν βουλὴν κατηγόρησε τοὺς συμπρόσβειοις ὡς ἀμελήσαντας ἀπάντων τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς συνθήκης ὑπὸ τοῦ Φιλίππου καὶ ὑπέδειξε τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμύνης τῶν Θερμοπυλῶν καὶ τῶν Φωκέων. Ἄλλ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ἀναστάς ὁ Αἰσχίνης ἀντὶ ν' ἀπολογηθῆ παρῆστησε τὸν Φίλιππον ὡς ἐννοῦστατον τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ἠγωνίσθη νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς Ἀθηναίους μεγάλας περὶ τοῦ μέλλοντος ἐλπίδας. Ὁ δὲ Δημοσθένης, ὅστις ἠθέλησε νὰ νουθετήσῃ τοὺς Ἀθηναίους, δὲν ἠδυνήθη νὰ δημιουργήσῃ, ἀλλ' ἡ φωνὴ του κατεπνίγη ὑπὸ τῶν κραγῶν τοῦ πλήθους καὶ ἠναγκάσθη νὰ καταβῆ ἀπὸ τοῦ βήματος χλευαζόμενος καὶ ἀποδοκιμαζόμενος.

Ἐν ᾧ ταῦτα ἐγίνοντο ἐν Ἀθήναις, ὁ Φίλιππος φθάνει μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὰς Θερμοπύλας, ἃς εὐρίσκει κατεχομένας ὑπὸ δεκακισχιλίων Φωκέων· ἀλλ' ὁ στρατηγὸς αὐτῶν Φάλαικος προβλέπων τὸν κίνδυνον ἐσυνθηκολόγησε μετὰ τοῦ Φιλίππου καὶ ἐκκενώσας τὰς Θερμοπύλας ἀρῆκε τὸν ἐχθρὸν νὰ εἰσελάσῃ εἰς τὴν Φωκίδα, λαβὼν ὡς ἀντάλλαγμα τὴν ἄδειαν ἐλευθέρας ἐξόδου μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν δεκακισχιλίων μισθοφόρων. Καὶ ὁ μὲν Φάλαικος ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὁ δὲ Φίλιππος εἰσέβαλεν εἰς Φωκίδα. Οἱ Φωκεῖς ἠττηθέντες παρεδόθησαν εἰς τὸν Φίλιππον· ἡ δὲ περὶ αὐτῶν ἀπόφασις τοῦ ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου τοῦ συνελθόντος ἐπὶ τῇ προσελήσει τοῦ Φιλίππου ἐν Δελφοῖς ὑπῆρξεν ἐμπαθῆς καὶ ἀμελιτικῆς· αἱ δύο ψῆφοι, ἃς εἶχον ἐν τῷ συνεδίῳ οἱ Φωκεῖς, παρεχορήγησαν τῷ Φιλίππῳ αἱ 22 πόλεις τῆς Φωκίδος κατεσκήρυσαν πλὴν τῆς ἱερᾶς Ἄβας, ἐν ἣ ὑπῆρχε μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος· οἱ δὲ κάτοικοι τῶν καταστραφεισῶν πόλεων μετωκίσθησαν εἰς κόμιας.

Οἱ Ἀθηναῖοι μαθόντες τὴν καταστροφὴν τῆς Φωκίδος καὶ βλέποντες ματαιομένας τὰς ἐκ τῆς εἰρήνης ἐλπίδας αὐτῶν ἤρχι-

σαν νὰ ἐκφροῖζονται πιρῶς κατὰ τοῦ Φιλίππου ἐπὶ τασοῦτον δὲ εἶχε κορυφωθῆ ἡ ἀγανάκτησις αὐτῶν, ὥστε κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Πυθίων, ἣν ἐτέλεσεν ὁ Φίλιππος, δὲν ἐπεμφαν θεοφούς εἰς Λελφοῦς θέλοντες διὰ τοῦτον νὰ δεῖξωσιν ὅτι δὲν ἀναγνωρίζουσι τὰ ὑπὸ τῶν Ἀμφικτυόνων γενόμενά· πρὸς τοῦτους δὲ καὶ τοὺς φυγάδας τῶν Φωκῶν καὶ Βοιωτῶν ἐδέχθησαν εἰς τὴν πόλιν των παρὰ τὰς περὶ αὐτῶν ἀποφάσεις τῶν Ἀμφικτυόνων. Ὁ Φίλιππος μισθὸν ταῦτα ἀπέστειλε κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 346 προσβείαν εἰς Ἀθήνας, ἵνα ἀπαιτήσῃ παρὰ τῶν Ἀθηναίων εὐθύναις περὶ τῆς ἐν τῇ πόλει δεξιώσεως τῶν φυγάδων καὶ δεύτερον τὴν ἀναγνώρισιν αὐτοῦ ὡς μέλους τοῦ ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου.

Ἡ ἀπάντησις, ἣν ἔμελλον νὰ δώσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι, ἦτο κρίσιμος διὰ τὴν τύχην τῆς πόλεως. Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ συνεληθούσῃ ἐπὶ τοῦτο πρῶτος λαμβάνει τὸν λόγον ὁ Λισχίνης θέλων νὰ συμβουλεύσῃ τοὺς Ἀθηναίους ν' ἀποδεχθῶσι τὰ ἐπὶ τῶν Ἀμφικτυόνων γενόμενα, ἀλλ' ὁ λαὸς ἐθορύβει καὶ δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ αὐτόν. Οἱ διαδεχθέντες αὐτὸν ῥήτορες ὑπεστήριζον νὰ μὴ ἀποδεχθῶσι τὰς αἰτήσεις τοῦ Φιλίππου, ἀλλὰ διαροῦξιντες τὴν μετ' αὐτοῦ ὁμολογουμένην εἰρήνην νὰ κηρύξωσι πόλεμον κατ' αὐτοῦ. Τότε λαμβάνει τὸν λόγον ὁ Δημοσθένης καὶ ἀπαγγέλλει τὸν περὶ τῆς εἰρήνης — ἐν ἔτει 346 —, ἐν ᾧ ὑποδεικνύει εἰς τοὺς Ἀθηναίους τί ὀφείλουσιν οἱτοὶ νὰ πράξωσιν ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

§ 1—2.

ὁρῶ μὲν..., ἢ ἀντιθέσεις κατωτέρω ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς § 3 «οὐ μὴν ἀλλὰ». — τὰ παρ. πράγμα. πολλὴν δυσκολίαν ἔχ. καὶ ταραχὴν = ὅτι ἢ παρούσα κατάστασις τῶν πραγμάτων εἶναι πολὺ δυσχερὴς καὶ τεταρραχημένη (= ἀνώμαλος) παρατηρητέα ἢ συνωνυμία: δυσκολίαν... καὶ ταραχὴν· οὕτω καὶ κατωτέρω: «δυσκόλου καὶ χαλεποῦ». — οὐ μόνον τῷ πολλὰ προσεῖσθαι (πρξμ. τοῦ ῥ. προίεμαι), ἢ δοτικ. τῷ... προσεῖσθαι—ὡς καὶ ἢ κατωτέρω «τῷ... ἠγεῖσθαι» — δηλοῖ τὸ αἴτιον (πρόβλ. καὶ § 21) = ὅχι μόνον διὰ τοῦτο, διότι πολλὰ (ἐξ ἀμελείας ἡμῶν) ἔχουσι ἀπολεσθῆ· οἱ Ἄθην. διὰ τὴν ῥαθυμίαν καὶ ἀμέλειαν αὐτῶν εἶχον χάσει: ὅχι μόνον τὴν Ἀμφίπολιν, τὴν Πύδναν, τὴν Μεθώνην, τὴν Ποτειδίαιαν, ἀλλὰ καὶ πλείους ἄλλας πόλεις (πρόβλ. Α' κατὰ Φιλ. § 4 — Β' κατὰ Φιλ. § 7). — καὶ μηδὲν εἶναι προῖουγον (κατὰ κρῆσιν ἀντὶ τοῦ: πρὸ ἔργου) περὶ αὐτῶν (δηλ. τῶν προειμένων) εὐ λέγειν = καὶ (διότι) οὐδὲν ὠφελεῖ νὰ λέγη τις ὠραίους λόγους περὶ αὐτῶν (τῶν ἐξ ἀμελείας ἀπολεσθέντων). — ἀλλὰ καὶ τῷ περὶ τῶν ὑπολοίπων (ἐν ἀντιθέσει: πρὸς τό: τῷ πολλὰ προσεῖσθαι) κατὰ ταῦτα κτλ. = ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο, διότι: ὡς πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἀκόμη ὑπολείπονται εἰς ἡμᾶς, οὐδὲ εἰς ἐν σημεῖον ἔχουσι πάντες τὴν αὐτὴν γνώμην περὶ τούτου, ὅπερ ὠφελεῖ, ἀλλ' ἄλλοι: μὲν ἔχουσι ταύτην (τὴν γνώμην), ἄλλοι δ' ἐκείνην· κατ' ἔννοιαν = ἀλλὰ καὶ διότι: ὡς πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἀκόμη ὑπολείπονται εἰς ἡμᾶς, αἱ γνώμαι εἶναι: οὕτω διηρημέναι, ὥστε εἰς τοῦτον μὲν νὰ φαίνεται: τοῦτο ὠφέλιμον, εἰς ἄλλον δὲ ἐκεῖνο. — δυσκόλου δ' ὄντος φ. καὶ χαλεποῦ τοῦ β. = ἐν τῷ δὲ (αὐτὸ) καθ' ἑαυτὸ τὸ βουλευέσθαι (= τὸ νὰ δίδῃ τις συμβουλὴν) εἶναι δυσχερὲς καὶ δύσκολον. — αὐτό, δηλ.; — πρὸ τῶν πραγμάτων (= πρὸ τῶν γεγονότων, πρὶν δηλ. γείνωσι: τὰ πράγματα)... μετὰ τὰ πράγματα, τὴν αὐτὴν γνώμην καὶ ἀλλοχρῶς ἐκφράζει: ὁ ῥῆτωρ (πρόβλ.

Α' κατὰ Φιλ. § 39 καὶ § 41).—χοῦσθαι τῷ βουλευέσθαι, ἐμφαντικώτερον τοῦτο τοῦ ἀπλοῦ «βουλευέσθαι»=νὰ συσκέπτονται.—ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει... τὸν μὲν οἷς κτλ. (=τὸν μὲν ἐπιτιμῶντα τούτοις, ἃ ἂν ἀμάρτητε, εὐδοκιμεῖν καὶ...)=τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τούτου (τίνος;) εἶναι ὅτι... ὁ μὲν ἐλέγχων (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ) τὰ σφάλματά σας τυγχάνει ἐπιδοκιμασίας (παρ' ὕμῶν) καὶ θεωρεῖται δεῖνός ῥήτωρ.—παρὰ πάντα τὸν χρόνον=καθ' ἕλρον τὸν χρόνον.—ὄν οἶδ' ἐγώ, κατ' ἔννοιαν = ἐφ' ὅσον ἐγὼ ἐνθυμοῦμαι.—τὰ δὲ πο. καὶ περὶ ὧν (=καὶ ταῦτα, περὶ ὧν) βουλ. ἐκφεύγειν ἡμῶς, τὸ ἀπρμφ. ἐκφεύγειν ἐκ τοῦ συμβαίνει, ὁ δὲ καὶ ἐνταῦθα διασαφητικὸς=αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα, δηλ. ταῦτα, περὶ ὧν συσκέπτεσθε, περιπίπτουσιν εἰς λήθην κατ' ἔννοιαν=αἱ ἀποφάσεις, ἃς ἐκάστοτε λαμβάνετε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, δὲν ἐκτελοῦνται.

§ 3.

εὐ μὴν ἀλλὰ=ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις. — καίπερ τούτων οὕτως ἔχόντων=ἂν καὶ ἡ κατάσταση τῶν πραγμάτων εἶναι τοιαύτη (δηλ. δυσχερής)· κατ' ἔννοιαν=παρὰ ταύτην τὴν δυσχερῆ κατάσταση τῶν πραγμάτων. — οἶομαι, ἐνταῦθα, ἐνθα ὁ ῥήτωρ πρόκειται νὰ προτείνῃ γνώμην ἀπᾶδουσαν πρὸς τὴν μέχρι τοῦδε πολιτικὴν του — ἣτις πρόγραμμα εἶχε τὴν καταπολέμησιν τοῦ Φιλίππου—καὶ ἀπαρέσκουσιν εἰς τοὺς πολλοὺς, δὲν ἔρκει μόνον τὸ οἶομαι· δι' αὐτὸ πρὸς ἐνίσχυσιν τούτου ἐπιφέρει τό: «καὶ πεπεικῶς ἑμμαντὸν» =νομίζω καὶ ὢν πεπεισμένος (=μετὰ ταύτης τῆς πεποισήσεως)· ἐκ τούτων ἐξαρτάται τὸ ἔξιν=... ὅτι... θὰ δυναθῶ.—ἀνέστηκα=ἔχω ἐγερθῆ (διὰ νὰ ἑμιλήσω)=ἔχω ἀναθῆ εἰς τὸ βῆμα· οἱ ἀγορεύοντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνίσταντο, ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ παρευρισκόμενοι Ἀθηναῖοι ἐκάθηντο· φράσεις δὲ συνήθεις περὶ τῶν ἀγορευόντων ῥητόρων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶναι αἱ ἔξῃς: ἀνίστασθαι, παριέναι, παρῆναι ἐπὶ τὸ βῆμα, πρόσδορον ἢ πίσσοδον ποιῆσθαι, ἀναβαίνειν εἰς τὸ πλῆθος. — ἂν ἐβελήσητε, ἐκ τούτου ἐξαρτάται τὸ ἀπρμφ. ἀκούειν. — τοῦ θ. καὶ φ. ἀποστάντες = ἄνευ ἠορῦδου (ἀποδοκιμαστικὸς [ἦτοι ἄνευ ψευρισμῶν, συριγμῶν, φωνασιῶν κ. τ. τ.]) καὶ φιλονικιῶν· οἱ Ἀθην. καθ' ὑπερβολὴν ἠρέσκοντο ν' ἀκούωσιν ἀντεγκλήσεις καὶ ἀμοιβαίας λοιδορίας τῶν ῥητόρων

(πρόβλ. Β' κατὰ Φιλ. § 32).—ὡς ὑπὲρ πόλεως κτλ. = καθὼς ἀρμόζει εἰς πολίτας, οἵτινες συσκέπτονται περὶ τοῦ συμφέροντος τῆς πολιτείας καὶ περὶ τόσῃ σπουδαίων ὑποθέσεων.—καὶ λέγειν καὶ συμβουλεύει, τὰ ἀπαρμυ. ἐν τοῦ ἔξαι=8τι... ἡ δὲ δυνάμει καὶ νὰ προτείνω καὶ νὰ συμβουλεύω.—δι' ὧν καὶ τὰ παρόντ' (δηλ. πράγματα) ἔστι βελτίον=ἐκείν, δι' ὧν (=διὰ τίνων μέσων) καὶ ἡ παρούσα κατάστασις τῶν πραγμάτων θὰ βελτιωθῇ.—καὶ τὰ προσιμῆναι σωθήσεται (=ἀντισωθήσεται [πρόβλ. Β' κατὰ Φιλ. § 15]) =καὶ τὰ (ἐξ ἀμελείας σης) ἀπολεσθέντα θ' ἀνακτηθῶσιν.—Ἐν τῷ προοίμιῳ, ὅπερ περιέχεται ἐν τοῖς § 1-3, ὁ ῥήτωρ ζητεῖ νὰ ἐγείρῃ α') τὴν εἴνοιαν τῶν ἀκρατῶν ὑπὲρ ἑαυτοῦ δηλῶν τὴν δυσχέρειαν τῆς παρούσης καταστάσεως καὶ β') τὴν προσοχὴν τῶν ἀκρατῶν ὑποσχόμενος ὅτι ἡ ἀποδείξῃ τὰ μέσα, δι' ὧν ἡ παρούσα κατάστασις τῶν πραγμάτων θὰ βελτιωθῇ. Ἐν τῷ προοίμιῳ πρὸς τοῦτοις παρατηρητέα καὶ τὰ ἔξης: 1) τὸ δυσχερὲς τῆς θέσεως οὐ μόνον τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ῥήτορος, ὅστις, ἐν ᾧ πρότερον ἦτο ὁ κύριος ὑποκινητὴς τοῦ κατὰ Φιλίπ. πολέμου, νῦν ἀναγκασθῆναι ν' ἀποτρέψῃ τοὺς Ἀθην. νὰ διαρρήξωσι τὴν μετὰ τοῦ Φιλίπ. συνομολογηθεῖσαν εἰρήνην, ἀπεικονίζεται ἐν τῷ χαρακτηριστικῷ τοῦ ἔλλου προοίμιου: οὕτως ἡ κυρία εἴνοια, ἥτοι ἡ δυσχέρεια τοῦ βουλευσέσθαι, ἐπανειλημμένως τονίζεται, βραδέως ἐκτυλίσσονται αἱ βραχεῖαι φράσεις περὶ τῶν ὑπολοίπων | κατὰ ταῦτα | μηδὲ καὶ ἐν | τῷ συμφέρον | πάντως ἡγεῖσθαι ἐκπηγάζουσιν ἐκ τεθλιμμένης ψυχῆς, ἥς τὴν κατάστασιν δηλοῖ καὶ ἡ ἔλλως ἀσυνήθως ἐν τέλει μετ' ἄλλους καὶ δριμύτητος τιθεμένη ἐπιφώνησις: ὃ ἄνθρωπος Ἀθηναῖος δι' αὐτὸ καὶ ἀπαγγέλλει ὁ ῥήτωρ τὴν ἐπομένῃν κατηγορίαν: «οἱ μὲν γὰρ... μετὰ τὰ πράγματα» βραδέως καὶ μετὰ λύπης πρὸς τοῦτοις καὶ ἔλλον τὸ προοίμιον ἐπικρατεῖ παράδοξός τις ἐπανάληψις τῶν ἐνοιῶν καὶ τὸ διμερὲς αὐτῶν («δυσκολίαν καὶ ἐπιφώνησιν»—«τῶν πολλὰ προσεῖσθαι καὶ μηδὲν εἶναι προύφορον»—«δυσκόλιον καὶ χαλεπὸν»—«εὐδοκίμειν καὶ δοκεῖν εὐ λέγειν» κλπ.) 2) ἡ μετὰ τῶν ἐπομένων σύνδεσις τοῦ προοίμιου εἶναι χαλαρά· διότι ἐν ᾧ ἐν αὐτῷ ὁ ῥήτωρ ὑπόσχεται ὅτι ἡ ἀποδείξῃ τὰ μέσα, δι' ὧν τὰ ἀπολεσθέντα θὰ ἀνακτηθῶσιν, ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ οὐδὲν ὁμολογεῖ περὶ τῶν μέσων αὐτῶν (πρόβλ. καὶ προοίμιον τοῦ Β' κατὰ Φιλ.).

§ 4.

ἀκουσῶς εἰδῶς κτλ., ἢ μετχ. εἰδῶς ἐνδοτχ. ἐκ ταύτης ἐξαρτ. ἢ κατῆρμτχ. μετχ. ὄν, ἤς ὑποκμ.: τὸ λέγειν, κτῆρμ. δὲ τό: τῶν πάνυ λυσιτελούντων = ἂν καὶ πολὺ κελῶς γνωρίζω, ὦ ἄνδρες Ἄθην., ὅτι τὸ νὰ λέγῃ τις περὶ ὧν ὁ ἴδιος (πρότερόν ποτε) εἶπε πρὸς ὑμᾶς καὶ περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του εἶναι πάντοτε πολὺ ὠφέλιμον πρᾶγμα (=φέρει μεγάλας ὠφελείας) εἰς τούτους, οἵτινες τολμῶσι (τοῦτο [δηλ. τὸ λέγειν περὶ ὧν κτλ.]). — τοῖς τολμῶσι, κατὰ πληθυντκ. ἀριθμόν, διότι τὸ τίς, εἰς ὃ ἀναφέρεται, ἔχει ἔννοιαν περιληπτικὴν (πρβλ. κατωτέρω § 19). — οὕτως ἠγοῦμαι φορητικόν καὶ ἐπαχθεῖς (= [ἔμω] νομίζω τοῦτο [δηλ. τὸ λέγειν περὶ ὧν κτλ.] τόσῳ ὀχληρὸν καὶ δυσάρεστον), καὶ αὐταὶ αἱ λέξεις, ἀπεικονίζουσαι τὴν ἀποστροφὴν τοῦ ῥήτορος πρὸς τὸ περιαιτολογεῖν, ἐξέρχονται δυσκόλως ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐν τούτοις ὅμοις οἱ πολιτικοὶ τῆς ἀρχαιότητος ὄφειλον πολλάκις νὰ περιαιτολογῶσι· καὶ αὐτὸς ὁ Δημοσθ. πράττει τοῦτο (πρβλ. Α' κατὰ Φιλ. § 1 καὶ § 51, Β' κατὰ Φιλ. § 20 καὶ § 30), ἀλλὰ πανταχοῦ ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῶν πραγμάτων καὶ μακρὰν πάσης κενοδοξίας. — φορητικόν καὶ ἐπαχθεῖς, συνωνυμία. — ἀνάγκην οὔσαν ὄσων = ἂν καὶ βλέπω ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη (τοῦτου, δηλ. τοῦ νὰ περιαιτολογῶ). — ἀποκινῶ = διστυζῶ (νὰ πράξω τοῦτο [δηλ. ;]). — ἄμεινον ἂν ὑμᾶς... κρῖναι = ὅτι ὀρθότερον σεις ἤθέλετε κρῖναι. — περὶ ὧν = περὶ τούτων, ἄ. — μικρὰ τῶν πρότερόν κτλ. = ἐὰν ἤθέλετε ἐνθυμηθῆ ὀλίγα ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια πρότερόν ποτε ἐλέχθησαν ὑπ' ἐμοῦ διὰ τοῦ μικροῦ προλαβάνων ὁ ῥήτωρ διορθοῖ τὸ δυνάμενον νὰ κάμῃ κακὴν ἐντύπωσιν ὡς μακρόν καὶ ἐκτενές σχῆμα προδιορισίσεως. — νομίζω δ' ἄμεινον κτλ., κατ' ἔννοιαν = ἐν τούτοις ἐγὼ θὰ σὰς ὑπενθυμίσω ὀλίγα ἐξ ὧν πρότερόν ποτε εἶπον, διότι νομίζω, ὅτι αὐτῶ θὰ δυνήθητε νὰ κρῖνητε ὀρθότερον περὶ τούτων, τὰ ὅποια τώρα θὰ εἶπω.

§ 5.

γάο, διασαφητικός. — πρῶτον μὲν, ἢ ἀπόδοσις κατωτέρω ἐν § 6 «πάλιν τοίνυν». — ἐπειθόν (= προσεπάθειν νὰ πείσωσι) τίνες, νοεῖται ὁ Μειδίας μετὰ τῶν περὶ αὐτόν, φίλος τοῦ ἐν Ἐρετρῷ τῆς

Εὐδοσίας τυράννου Πλουτάρχου. — τῶν ἐν Εἰβοῖα πραγμ. ταύται. (=κατὰ τὰς ἐν Εὐδοίᾳ [πολιτικὰς] ταρχαῖς) βοηθεῖν Πλουτάρχῳ κτλ., ὁ ἐν Ἐρετρίᾳ τῆς Εὐδοσίας τυραννῶν Πλουτάρχος μὴ δυνάμενος ν' ἀνταταχθῆ, διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ δυνάμεων πρὸς τὴν ἀντίθετον τῶν Ἐρετριέων φατρίαν, ἣς προϊστάτο ὁ Κλειταρχος, ἐξήτητος τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων· οὗτοι τῇ προτροπῇ τοῦ Μειδίου, πιστοῦ φίλου τοῦ Πλουτάρχου, καὶ παρὰ τὴν γνώμην τοῦ Δημοσθ. ἀπέστειλαν (τῇ βῆθ. π. X.) τὸν Φωκίωνα μετὰ στρατοῦ εἰς Ἐρετρίαν· ὁ Φωκίων κατ' ἀρχὰς παρὰ τὰς Γαμύνας (τὸ σημερινὸν Ἀλιόεριον) προσόληθεις ὑπὸ τῶν ἐναντιῶν περιήλθεν εἰς μέγιστον κίνδυνον, κατόρθωσε δ' ἕμμεν εἰτα νὰ ἐδηγγίσῃ νικηφόρως τὸν στρατὸν τοῦ εἰς Ἐρετρίαν καὶ ν' ἀσφαλίσῃ τὴν κυριαρχίαν τοῦ τυράννου. Ὀλίγον μετὰ ταῦτα ὁ Πλουτάρχος, ἀνιήμων τῆς εὐεργεσίας ταύτης, τῆς παρασχεθείσης αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ἀθην., κατὰ τινα στάσιν τῶν μισθοφόρων, τῶν ὀηρητοῦντων ἐν τῇ ἀθηναϊκῇ στρατῇ, τῷ διαμένοντι ἐν Εὐδοίᾳ, προσεῖλκεσεν αὐτοῦς πρὸς ἑαυτὸν, τοὺς Ἀθηναίους πολίτας συνέλαβε μετὰ τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν Μολοσσού, τοῦ διαδεχθέντος τὸν Φωκίωνα, καὶ τοὺς ἀπηρεύθησε τότε, ὅτε οἱ Ἀθην. ἐπλήρωσαν αὐτῷ πεντήκοντα τάλαντα, ἦτοι τριακοσίας χιλιάδας δραχμῶν (ὃν ὀκταπλασία περίπου εἶναι ἡ ἀνάλογος σημερινῆ ἀξία)· ἔκτοτε δὲ πλοῦς ἡ Εὐδοσία ἀπεχωρίσθη τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐστράφη πρὸς τὸν Φίλιπ. — βοηθεῖν, τὸ ἀπρημ. τοῦτο — καθὼς καὶ τὸ ἐπόμενον ὁμοιωθῆαι (=ν' ἀναλάβῃτε) — ἐξαρτάται ἐκ τοῦ ἑπειθῶν. — ἄδοξον καὶ δαπανηρὸν, ὁ Δημοσθ. καλεῖ τὸν ἐν Εὐδοίᾳ πόλεμον ἄδοξον μὲν διὰ τε τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ καὶ διότι ἐπεχειρήθη οὕτως πρὸς ὑποστρίξειν τυράννου ἀνταγωνιζομένου πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πόλιν· δαπανηρὸν δὲ διὰ τε τὴν δαπάνην τὴν ἀπαιτηθεῖσαν πρὸς διεξαγωγὴν αὐτοῦ καὶ διὰ τὰ πεντήκοντα τάλαντα, ἅτινα ἐπληρώθησαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐν Εὐδοίᾳ αἰχμηλωτισθέντων Ἀθηναίων. — πρῶτος καὶ μόνος παρελθὼν ἀντιτερον, κατ' ἔννοίαν = ἡμῖν ὁ πρῶτος, ὅστις ἀνέορην εἰς τὸ βῆμα διὰ νὰ ἀντείπῃ (κατ' ἐκείνων, ὅτινες συνεδούλευον ἡμᾶς ν' ἀναλάβῃτε τὴν εἰς Εὐδοίαν στρατείαν) καὶ ἔμεινα ὁ μόνος (διότι οὐδεὶς ἄλλος ἀντείπε) περὶ τοῦ παινεῖναι, καθὼς καὶ περὶ τῶν ἄλλων φράσεων τῶν συνήθων διὰ τοὺς ἀγορευόντας ῥήτορας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, βλ. § 3 ἐν σελ. 42. —

καὶ μόνον οὐ διεσπασίτην = καὶ (διὰ τοῦτο) ὀλίγον ἔλειψε νὰ διασπασθῶ (= νὰ καταξέσχοισθῶ). — ὑπὸ τῶν ἐπὶ μικροῖς λήμμασι κτλ., ὁ προσδιορισμὸς ἐπὶ μικροῖς λήμμασι συναπτῆς (οὐχὶ τῷ ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ) τῷ πεισιάντων = ὑπὸ τούτων, ὅτινες ἔνεκα ἀσημάντου κέρδους ἐπείσαν ὑμᾶς νὰ διαπράττετε πολλὰ καὶ μεγάλα σφάλματα (= παρέσυραν ὑμᾶς εἰς πολλὰ καὶ . . . [δηλ. εἰς τὴν ὑποστήριξιν τυράννου ἀνταγωνιζομένου πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πόλιν, ἕπερ ἀντίκειται εἰς τὰς παραδόσεις ὑμῶν, καθ' ἃς ὀφείλετε νὰ δράττησθε τῶν ὅπλων μόνον χάριν ἐθνικῶν σκοπῶν καὶ χάριν τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων]). — χρόνου βθ. διελθόντος = μετὰ πάροδον ὀλίγου χρόνου. — μετὰ τοῦ προσοφλεῖν (τοῦ β. προσοφλισκάνω) αἰσχ. καὶ (μετὰ τοῦ) παθεῖν . . . = ἐκτὸς τοῦ ἔτι προσήψατε εἰς τὸν ἑαυτὸν σας κατασχόνην (= ἐμείνατε κατησχυομένοι (καὶ ἐπάθατε . . . περὶ τοῦ πράγματος βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 45. — οἷα τῶν ὄντων ἀνθρ. οὐδένας . . . = τοιαῦτα, ὅποια οὐδένας ἐξ ὅλων τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων (= οὐδεὶς λαὸς ἐν τῇ ἀνθρωπότητι) . . . — πάντες, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ περιορισμένον νοῦν ἔχοντες· προετάχθη μετ' ἐμφάσεως. — τὴν . . . καίαν = τὴν μηδαμινότητα. — τὴν τε τῶν τότε ταῦτα, παρήχησις. — ταῦτα, δηλ. : — τὰ βέλτιστ' εἰρηκῶτ' (μετχ. κτηρητικ. ἐκ τοῦ ἔγνωτε) ἐμὲ (= ἔτι ἐγὼ συνεδοούλευσα [τότε] τὰ ὠφελιμώτατα), ἡ κανονικὴ ἀντίθεσις εἰς τό : τὴν τότε τῶν πεισιάντων καίαν θὰ ἦτο : τὴν τοῦ ἀντειπόντος ἀρετὴν ἐμοῦ· ἀλλ' ὁ Δημοσθ. μετριοφρόνως μετασχηματίζει τὴν ἀντίθεσιν ταύτην οὕτως, ὥστε ἐπιφυλάττει ἑαυτῷ μόνον τὸν ἔπαινον μίξ μόνης πράξεως (δηλ. τοῦ «εἰρηκῆναι τὰ βέλτιστα») πρὸς τούτοις ἀρκετὴ ἔμφασις προσδίδεται εἰς τὸ ἐν τέλει τῆς προτάσεως τεθὲν «ἐμέ».

§ 6 — 8.

πάλιν τοίνυν (= πρὸς τούτοις πάλιν), ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς § 5 «πρῶτον μὲν». — Νεοπτόλεμον τὸν ὑποκριτὴν, οὗτος ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς τέχνης τοῦ μετέδῃ μετ' ἄλλων ἡθοποιῶν, τοῦ Ἀριστοδήμου καὶ τοῦ Κτησιφῶντος, εἰς Μακεδονίαν πρὸς τὸν Φίλιππον δεκάσθεις δὲ παρ' αὐτοῦ διὰ χρημάτων καὶ ἐπικνελλῶν εἰς Ἀθήνας ὑπεστήριξε τὰ συμφέροντα τοῦ Φιλίπ. καὶ ἐνῆργησε παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις νὰ σταλῇ πρὸς αὐτὸν πρεσβεία

περὶ εἰρήνης. — τῷ τῆς τέχνης προσημίῳι = ὑπὸ τὸ πρόσημιον
 τῆς τέχνης του = προφασιζόμενος ὅτι θέλει γὰ ἐξασκῆσαι τὴν
 τέχνην του (δηλ.) — τυχάνοντι ἄδειας (δηλ. τοῦ ἰέναι, ὅπου
 βούλοιστο), ἢ μεταχ. τυχάνονται — ὡς καὶ αἱ ἐπόμενοι ἐργαζόμε-
 νων... διοικούντων καὶ προτιμούντων—αἰγροτική ἐξαρτωμένη ἐκ
 τοῦ κτηνίου ἐν τῇ μεταφράσει· ὁμοίως δὲ ληψιῇ ὡς ἐπιθετική =
 ἄφ' οὗ παρετήρησα ὅτι ὁ Νεοπτόλεμος ὁ ἠλοποιός, ὅστις... ἐλάμβανε
 πλήρη ἐλευθερίαν (γὰ ταξιδεύουσα ὅπου ἠθελε [καὶ εἰς ἐμπολέμους
 ἀνάγει χώρας]). Διέτριπτε τὰ μέγιστα κτλ.· οἱ ἠλοποιοὶ ἠδύναντο
 γὰ ταξιδεύουσαν ἐλευθερίως καὶ ἀπόρως ὅπου ἠθέλον καὶ εἰς αὐτάς
 ἀνάγει τὰς χώρας τῶν πολεμίων. — τὰ παρ' ἑαυτῶν (δηλ. προήματα)
 διοικούντων τὰ Φιλίπ. καὶ προτιμούντων, τοῦτο ἀπεξηγεῖ τὸ
 κατὰ ἐργαζόμενον... δι' αὐτῶν καὶ δὲν συνδέεται μετ' αὐτοῦ = δηλ.
 (ὅτι) τὰς ἐπιθέσεις ἑαυτῶν διαχειρίζεται καὶ ἐκκονίζει πρὸς τὸ συμφέρον
 τοῦ Φιλίπ. παρατηρητέα ἢ συνωνυμία· διοικούντων καὶ προ-
 τιμούντων· τὰ δὲ προτιμούντων κυρίως = εἶμαι· πρότιμος ἢ πρόεδρος·
 εἶτα = διοικῶν, κωνονίζω. — τιμωρίαν εἶπον εἰς ἑαυτῶν = (τότε)
 ἀνάγει εἰς τὸ βῆμα καὶ ἐξέθηκα εἰς ἡμᾶς (τοῦτο ὅτι δηλ. ὁ Νεοπτ.
 διαχειρίζεται τὰς ἐπιθέσεις ἑαυτῶν πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Φιλίπ.)
 — οὐδέποτε ἰδίως κτλ. — οὐχί· ἐκ προσωπικῆς ἐχθρῆς ἢ συκοφαν-
 τίας. — ὡς ἐκ τῶν μετῶ κτλ. — κατὰς σαφῶς ἀπέδειξαν (τοῦτο) τὰ
 μετὰ ταῦτα συμβάντα. — οὐδέ... αἰτιώσομαι = δὲν ἢ κατηγό-
 ρησω πλέον (ὡς κατηγόρησα ἀνωτέρω ἐν § 4, ἔθην κατηγόρησα
 οὐχί πάντας ἡμᾶς, ἀλλὰ τοὺς συνηγόρους τοῦ Πλευστάργου, τοὺς
 ἄγωνισθέντας γὰ πάσιμα ἡμᾶς γ' ἀναλόγηται τὴν εἰς Ἰβείων
 στρατείαν) — ἐν ταῖσι (γὰρ οὐδέπ.) = ἐν ταύτῃ τῇ γαργόμῃ (δηλ.
 ἐν τῇ προεδρίᾳ τοῦ Νεοπτόλεμου) κατ' ἄνωγαν = ἐν τῷ ἔθῳ. — τοῖς
 ἑαυτῶν Νεοπτ. λαγόντας = τοὺς φητόρους, οἵτινες ἔλεγον ὑπὲρ τοῦ
 Νεοπτ. — οὐδὲ συνηγόρους τοῦ Νεοπτ. — οὐδέ εἰς γὰρ ἦν παρονθη-
 τικὴ αἰτιολογία τοῦ αἰτιώσομαι = δίδωμι οὐδέ εἰς ὑπέρθεα
 (ταυτοῦτος, δηλ. συνηγόρους [κατ' ἄρσιν πᾶσα ἢ ἐκκλησία ἦτο ὑπὲρ
 τοῦ Νεοπτόλεμου καὶ ὡς ἐκ ταύτου ἢ ὑπερέσπιστος αὐτοῦ ὑπὲρ
 συνηγόρων καθίστατο περιστή]). — ἀλλ', διὰ μικρᾶς πείσεως μετὰ
 ταύτην τὴν ἔξιν τὸ μετὰ ὄργου ὑπὲρ τοῦ φητόρου λεγόμενον
 αἰτιώσομαι οὐδέ (= ἀφ' οὗτος οὐδέ) προσπίπτει εἰς τὰ ὅσα ἡχρότερον
 ἢ ἐν τῷ εἰς τὸ ἑαυτῶν τῶν ἑαυτῶν ἀξίωσται πρὸς ταύτους διὰ τῆς προ-

τάξεως τοῦ αὐτοῦς.—ἐν Διονύσου, δηλ. ἱερῶν= ἐν τῷ θεάτρῳ.—
 τραγωδοῦς, μετανομικῶς ἀντί: τραγωδίας.—ἀλλὰ μὴ περὶ κτλ.=
 καὶ δὲν ἦτο ἡ συζήτησις (=δὲν συνεζητεῖτο) περὶ σωτηρίας καὶ
 περὶ κοινῶν συμφερόντων (τῆς πολιτείας). — οὐκ ἂν οὕτως οὔτ'
 κτλ., διὰ τούτων ὁ ῥήτωρ ἐλέγχει μετὰ δριμύτητος τὴν κουφότητα
 τῶν Ἀθην.—οὔτε ἐκεῖνον ἢ ἤκούετε μετὰ τόσσης εὐμενείας (μεθ'
 ὅσης ἤκούσατε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ) οὔτε ἐμὲ μετὰ τόσσης δυσμενείας
 (μεθ' ὅσης ἤκούσατε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ): ἡ ἔννοια: τὸν μὲν Νεοπτό-
 λεμον ἀπολογοῦμενον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ἤκούσατε μετὰ
 τόσσης εὐμενείας, μεθ' ὅσης δὲν ἢ ἤκούετε αὐτὸν ἐν τῷ θεάτρῳ
 ὑποκρινόμενον· ἐμὲ δὲ κατηγοροῦντα τὸν Νεοπτ. ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
 ἀπεδοκιμάσατε οὕτως, ὡς δὲν ἢ ἀπεδοκιμάζεσθε, ἐὰν ὑπεκρινόμενον
 ἐν τῷ θεάτρῳ ἔργον τι.—καίτοι= καὶ ἕως.—τοῦτό γ' = τοῦτο
 βεβαίως· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ: ὅτι τὴν τότε κτλ. — γινώσκων,
 ὅτι... ἐποιήσαθ', τὸ νόημα διευτυπώθη χαλαρῶς πως· διότι ἐκεῖνο,
 τὸ ὅποσον νῦν ἀφείλουσιν οἱ Ἀθην. νὰ γνωρίζωσι, δηλοῦται: ἐν τῇ
 ἐπομένῃ προτάσει «καὶ τοῦτο τῷ λόγῳ... οἴχεται»· πρὸλ. Α' κατὰ
 Φιλ., § 23 «πολίτας δὲ παρσεῖναι καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα κελεύω,
 ὅτι καὶ...», ἐνθ' ἡ κυρία αἰτία, δι' ἣν ὁ ῥήτωρ προτείνει: νὰ
 συστρατεῦνται μετὰ τῶν ξένων καὶ πολῖται, δηλοῦται: ἐν τῇ ἐπο-
 μένῃ προτάσει «οἷδ' ὅτι...». — ὅτι τὴν τότε ἄριξιν εἰς τοὺς πολ.
 ἐποίησα(ο)= ὅτι: τὰ τότε ταξείδια εἰς τὴν χώραν τῶν πολεμίων
 (δηλ. τοῦ Φιλίπ.) ἐπεχείρησε.—ὕπερ τοῦ τάκεϊ κτλ., ἡ φυσικὴ
 σειρὰ τῶν λέξεων: ὑπερ τοῦ λειτουργεῖν κομίσας, ὡς ἔφη, δεῦρο
 τάκεϊ ἀφειλόμενα (δηλ. αὐτῶ) χοίματα, κατ' ἔννοιαν = ἐπὶ τῷ
 σκοπῷ νὰ εἰσπράξῃ, καθὼς ἔλεγε, τὰ ἐκεῖ (δηλ. ἐν Μακεδονίᾳ)
 ἀφειλόμενα αὐτῷ χοίματα καὶ ἀπ' οὗ κομίση αὐτὰ ἐδῶ (δηλ. εἰς
 Ἀθήνας) ἀναλαμβάνη δι' αὐτῶν λειτουργίας· λειτουργία δὲ ἐν
 Ἀθήναις ἐκαλοῦντο αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι, ἃς οἱ πλουσιώτεροι τῶν
 πολιτῶν ἐπετέλουσαν ἰδίαις δαπάναις· τοιαῦτα: ἦσαν ἡ χορηγία, ἡ
 γυμνασιαρχία, ἡ τοιμαρχία καὶ ἄλλ.—τάκεϊ χοίματ' ἀφειλό-
 μενα, ἡ τοιαύτη θέσις τῆς μετοχῆς (ἀντί: τάκεϊ ἀφειλόμενα χοί-
 ματα) διὰ τὴν εὐρυθμίαν καὶ τὴν ἀποφυγὴν τῆς χασμωδίας.—καὶ
 τοῦτο... οἴχεται, ἐξακολουθεῖ ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ὅτι.—τοῦτο τῷ
 λόγῳ πλείστω χορησ.=πολλάκις ἐπαναλαβὼν τὸν ἐπόμενον λόγον.
 —ὡς δεινόν (ἔστι) εἴ τις..., ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτο τῷ λόγῳ=ὅτι

δηλ. εἶναι ἀνήκουστον (πράγμα) ἐάν τις κατηγορῇ τοὺς κομίζοντες ἀπὸ ἐκεῖ (δηλ. ἐκ Μικεθονίας) ἐδῶ (δηλ. εἰς Ἀθήνας) τὰ πλούτη των ἐνταῦθα ἐπνευλαμβάνονται σκοπτικῶς αἱ ἴδιαι λέξεις τοῦ Νεοπτολέμου, εἰς αἵματα ἀντιπαρτίθενται οὕτω τὰ ὑπὸ τοῦ ῥήτορος ἐκτιθέμενα. ὥστε πρὸς τὸ «ἐκείθεν ἐνθάδε» νὰ κείται κατὰ χιαστὸν σχῆμα τὸ «ἐνθάδε... πρὸς ἐκεῖνον», τὸ δὲ ἕλον νὰ κατακλείηται σκοπτικῶς διὰ τοῦ «οἴχεται». — Ἐπειδὴ διὰ τὴν εἰρήνην ἀδείας ἔτυχεν (δηλ. ἐξαγορεύσαντα οἴχεσθαι) = εὐθὺς ὡς ἔνεκα τῆς (συναμολογημένης [Φιλοκρατείου]) εἰρήνης ἡδυνήθη ἀτιμωρητὴ νὰ πράξῃ τοῦτο (δηλ. νὰ ἐξαγορεύσῃ... καὶ ν' ἀπέλθῃ). — οὐσίαν φανεροίαν, ἤτοι τὴν κτηματικὴν περιουσίαν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν χρήματικὴν, δηλ. τὴν ἀφανῆ. — ταύτην ἐξαγογ. πρὸς ἐκεῖνον ἀπ. οἴχεται (ἱστορικ. ἐνεστώδης = ὄχεται) = ταύτην ἐξηργύρωσε (= μετέδωκεν εἰς χρήματα) καὶ λαθῶν μετ' ἑαυτοῦ τὰ (ἐκ τῆς ἐξαγορεύσεως τῆς κτηματικῆς περιουσίας του) χρήματα ἀπήλθε πρὸς ἐκεῖνον (δηλ. τὸν Φίλιππον).

§ 9 - 10.

Δύο μὲν δὴ κτλ., ἡ φυσικὴ σειρά τῶν λέξεων: δύο μὲν δὴ ταῦτα, ὧν (= τοῦτων, ἃ) προεῖπον ἐγώ, ὀρθῶς καὶ δικαίως, οἷά περ ἦν, ἀποφανθέντα ὑπ' ἐμοῦ, μαρτυροῦσι τοῖς γεγενημένοις λόγοις = λοιπὸν τὰ μὲν δύο ταῦτα γεγονότα (δηλ. ἡ εἰς Εὐβοίαν στρατεία καὶ ἡ προδοσία τοῦ Νεοπτολέμου) ἐκ τῶν (= μετὰ τῶν) ὑπ' ἐμοῦ προλεχθέντων (πολλῶν γεγονότων) ἐπειδὴ ὀρθῶς καὶ δικαίως, ἀκριβῶς οὕτως ὅπως ἦσαν (= ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ὄψιν) ἐξετέθησαν ὑπ' ἐμοῦ, συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῶν (τότε) λόγων μου. ἡ ἔννοια: ἡ ἐκόσκις τῶν δύο τούτων γεγονότων ἀπέδειξε τὴν ἀλήθειαν τῶν τότε (περὶ αὐτῶν τῶν γεγονότων) λόγων μου. — τοῖτον δέ, ἀνήκει εἰς τὸ ἐν § 10 «φανήσομαι... προειπὼν», ὡς ἀνωτέρω τὸ ἐν § 5 «πρῶτον μὲν» εἰς τὸ «παρελθὼν ἀντεῖπον» καὶ τὸ ἐν § 6 «πάλιν τοίνυν» εἰς τὸ «παρελθὼν εἶπον». — καὶ μόνον ἐν τοῦτ' κτλ., προδιόρθωσις (πρὸβλ. ἀνωτέρω § 4 «μικρὰ... μνημονεύσαντας» καὶ κατωτέρω § 15 «καὶ μοι μὴ θορυβήσῃ...») = καὶ μόνον ἐν τούτῳ ἀφ' οὗ ἀκόμη εἶπω, εὐθὺς (= καὶ δὴ) θὰ ἑμιλήσω περὶ τούτων, δι' ἃ ἔχω ἀναβῆ εἰς τὸ βῆμα (= εὐθὺς θὰ μεταδῶ εἰς τὸ κύριον θέμα τοῦ λόγου

μου).—ἤνικα τοὺς ὄρκους κτλ.—ὅτε ἡμεῖς οἱ πρέσβεις μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τῶν περὶ τῆς εἰρήνης ὄρκων ἐπανήλθομεν (δηλ. ἐκ Μακεδονίας εἰς Ἀθήνας [κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 346])· ἐνταῦθα νοσούντι οἱ πρέσβεις τῆς β' πρεσβείας, τῆς σταλείσης εἰς Μακεδονίαν πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς εἰρήνης διὰ τῆς ὀρκωμοσίας τοῦ βασιλέως· τῆς β' ταύτης πρεσβείας μετέσχε καὶ ὁ Δημοσθένης· οὗτος μετέσχε καὶ τῆς α', τῆς σταλείσης εἰς τὸν Φίλιπ., ἵνα παρασκευάσῃ τὰ πράγματα πρὸς συνομολόγησιν εἰρήνης καὶ συμμαχίας μετ' αὐτοῦ (πρὸλ. εἰσαγ. ἐν σ. 37-38 καὶ Β' κατὰ Φιλ., § 29).—Θεσπιᾶς καὶ Πλ., καὶ τοὺς μὲν Φωκ...τὴν δὲ Θηβ. πόλιν...καὶ τὸν Ὀρωπὸν καὶ τὴν Εἰΐβοιαν, πάντα τὰ ἀντικείμενα τῶν ὑποσχέσεων τῶν φιλιππιζόντων ῥητόρων προτάσσονται· ἐν ἀρχῇ, ἐν μακρᾷ σειρᾷ λαμπρῶν ἐλπίδων (ὡς καὶ ἐν Β' κατὰ Φιλ., § 30), ἅτινα διὰ τοῦ ἐν τέλει «καὶ τοιαύτας ἐλπίδας καὶ φρεναλισμοὺς» χαρακτηρίζονται, ὅποια πράγματι εἶναι.—Θεσπιᾶς καὶ Πλαταιᾶς, πόλεις ἐν Βοιωτίᾳ· ἡ α' παρὰ τὸν Ἐλικῶνα, 4 ὥρας μακρὰν τῶν Θηβῶν, ἡ β' παρὰ τὴν Β. ὑπώρειαν τοῦ Κιθαίρωνος 2-3 ὥρας νοτίως αὐτῶν ἀμφοτέραι· κτεσκάχησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐν ἔτει 373· ἡ ἀνοικοδόμησις τούτων ὑπὸ τοῦ Φιλίπ. θὰ ἠγυχαρίσται τοὺς Ἀθηναίους, τρέφοντας ἄσπονδον μίσος κατὰ τῶν Θηβ. (πρὸλ. Β' κατὰ Φιλ., § 30).—τινῶν... ὑπισχνουμένων—ὅτε τινὲς ὑπισχνούντο· ὑπονοεῖ ὁ Δημοσθ. μέλη τινὰ τῆς β' πρεσβείας, ἴδια τὸν Αἰσχίνην, ὅστις ἐν τῇ πρώτῃ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, τῇ συνελθούσῃ μετὰ τὴν ἐκ Μακεδονίας ἐπάνοδον τῶν πρεσβείων τῆς β' πρεσβείας, παρέστησε τὸν Φίλ. εὐνούστατον εἰς τοὺς Ἀθην. καὶ παρέσχεν εἰς αὐτοὺς τὰς ἐν τοῖς ἐπομένοις ἀναφερομένας ὑποσχέσεις καὶ ἐλπίδας (πρὸλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 39 καὶ Β' κατὰ Φιλ., § 30, § 35).—οἰκισθῆσεσθαι (δηλ. ὑπὸ τοῦ Φιλίππου), τὸ ἀπρυψ., τοῦτο—καθὼς καὶ τὰ ἐπόμενα σώσειν, διοικεῖν, ὑπάρξειν, ἀποδοθῆσεσθαι—ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ὑπισχνουμένου.—τοὺς Φωκεῖς τὸν Φίλ... σώσειν—(ἕτι) ὁ Φίλιπ. τοὺς Φωκεῖς—ὧν σύμμαχοι ἦσαν οἱ Ἀθην.—θὰ διασώσῃ (ἀπὸ τῆς ἐπαπειλούσης αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἱεροῦ πολέμου καταστροφῆς)· πρὸλ. κατωτέρω § 18.—ἀνγένηται κύριος, δηλ. τῶν πραγμάτων—ἂν ἀναλάβῃ τὴν ἐξουσίαν νὰ κανονίσῃ τὰ ἐν Φωκίδι πράγματα (=νὰ διευθετήσῃ τὸν ἱερὸν πόλεμον [πρὸλ. Β' κατὰ Φιλ., § 7]).—τὴν Θηβ. πόλιν διοικεῖν—(ἕτι) τοὺς Θηβαίους θὰ διασκορπίσῃ κατὰ κῶμας (=θὰ ἀναγκάσῃ

νὰ κατοικήσι χωριστὰ κατὰ κόμας) ἐπομένως=(ἔτι) τὴν πόλιν τῶν Θηβ. θὰ ἐξαφανίσῃ· τοῦτο δὲ καθ' ὑπερβολὴν θὰ ἠὲ χαρίσται· τοὺς Ἀθηναίους· διατί·—τὸν Ὀρ. ὑμῖν ὑπάρξαι=(ἔτι) ὁ Ὀρωπὸς θὰ γείνη ὀριστικῶς κτήμα ὑμῶν (διὰ τῆς ὑποστηρίξεως—ἐννοεῖται—τοῦ Φιλίπ.)· ὁ δὲ Ὀρωπός, πόλις κειμένη μεταξύ Βοιωτίας καὶ Ἀττικῆς, ἔπου ἀκριδῶς νῦν κείται τὸ χωρίον τῆς Ἀττικῆς Ὀρωπός (βλ. γεωγρ. πίν.)· ἡ πόλις αὕτη ἀνήκε πρότερον εἰς τοὺς Ἀθηναίους· εἶτα δὲ ἐν ἔτει 365 ὑπετάχθη ὑπὸ τῶν Θηβαίων καὶ ἔκτοτε οὗτοι κατεῖχον αὐτήν· πρὸλ. κατωτέρω § 16 καὶ Β' κατὰ Φιλ., § 30. — τὴν Εὔβοιαν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ἀποδ., ἢ Εὐβοία κατεῖχετο τότε ὑπὸ τυράννων, οὓς εἶχεν ἐγκαταστήσει ὁ Φίλιπ., καὶ ὑπὸ μακεδονικῆς φρουρᾶς· ἡ δὲ Ἀμφίπολις—πόλις τῆς Μακεδονίας οὐ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρουμόνος, νῦν Νεοχωρίου (βλ. γεωγρ. πίν.) — κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης εἶχεν ἀναγνωρισθῆ ὑπὸ τῶν Ἀθην. ὡς κτήσις τοῦ Φιλίπ.· πρὸλ. Β' κατὰ Φιλ., § 30.—καὶ τοιαύτας ἐλπίδας καὶ φανακισμούς, ἐν διὰ δυσὶν=καὶ τοιαύτας ἀπατηλὰς ἐλπίδας· ἡ αἰτιατκ. ἐξαρτάται ἐκ τοῦ ὑπισχνουμένου, ἔπερ κατὰ ζεύγμα πρέπει νὰ ἐκληφθῆ κατ' ἄλλην σημασίαν=καὶ (ἐν ᾧ) παρείχον τοιαύτας... παρατηρητέα δὲ ἡ μεταβολὴ τῆς συντάξεως· ἐκ τῆς αὐτῆς μετοχῆς· ὑπισχνουμένων ἐξαρτῶνται 1) ἀπρμφ. (ποια.), καὶ 2) οὐσιαστικὰ (ἐλπίδας καὶ φανακισμούς). — οἷς ὑπαχθέντες=ὑπὸ τῶν ὁποίων ἀπατηθέντες. — οὔτε συμφόρος οὐτ' ἴσως καλῶς προεῖθε (ἀόρ. τοῦ προείμαι) Φωκέας=ἐναντίον τοῦ συμφέροντός σας καὶ ἴσως οὐχὶ πρὸς τιμὴν σας ἀρήκατε εἰς τὴν τύχην των τοὺς Φωκέας ἐπὶ πολλὰ ἔτη οἱ Ἀθηναῖοι· ἦσαν σύμμαχοι τῶν Φωκέων· ἀλλὰ κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης ἀπεκλείσθησαν οὗτοι ταύτης καὶ κατελείφθησαν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Φιλίππου· πρὸς τοῦτοις αὐτοὺς μετὰ τὴν ἀπόλεμον παράδοσιν τῶν Φωκέων ἐγένετο κύριος τῶν Θερμοπυλῶν, ὁπόθεν ἠδυνήθη μετ' ὀλίγον νὰ εἰσδάλῃ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἑλλάδος· ὥστε πολὺ ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ ῥήτωρ ὅτι ἡ τιμὴ καὶ τὸ συμφέρον τῶν Ἀθηνῶν ἐπέδωκε ν' ἀντισταθῶσιν οἱ Ἀθην. κατὰ τῆς καταστροφῆς τῶν συμμάχων των Φωκέων.—οὐδέν, ἀντικμ. τῶν μετοχῶν ἐξαπατήσας καὶ σιγήσας, αἰτινες, ὡς καὶ ἡ ἐπομένη προειπόν, ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ φανήσομαι κατ' ἐννοίαν=(ἔτι—λέγω—τινὲς ὑπισχνούντο εἰς ὑμᾶς πάντα ταῦτα) ἐγώ, καθὼς δύναται ν' ἀποδει-

χθῆ, οὔτε εἰς ταύτας τὰς ἀπάτας ἔλαβον μέρος οὔτε ἀπεσιώπησα ταύτας, ἀλλὰ προεῖπον εἰς ὑμᾶς... περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. Β' κατὰ Φιλ., § 29, § 30.—ὡς οἶδ' ὅτι μνημ.—καθὼς βεβαίως ἐνθυμεῖσθε περὶ τῆς ἐπιρρηματικῆς ἐκφράσεως οἶδ' ὅτι πρβλ. καὶ Β' κατὰ Φιλ., § 29, § 30.—ταῦτα, ἅτινα δηλ. ὑπισχνοῦντο ἐκεῖνοι.—προσοδοῶ=ἐλπίζω (νὰ πραγματοποιηθῶσι).—νομίζω δὲ τὸν λ. κτλ.=ἀλλὰ θεωρῶ τοῦτον, ὅστις λέγει ταῦτα, μωρολόγον (=φρενοελαθῆ).

§ 11—12.

φαίνομαι... προσοῶν=προφανῶς προέδλεπον.—οὐδ' εἰς μίαν (ἐμφαντικώτερον τοῦ: εἰς οὐδεμίαν)... οὔτε δεινότητα οὔτ' ἀλαζ. ἐπανοίσω=οὐδαμῶς θ' ἀποδώσω εἰς (ἰδίαν τινὰ) ἰκανότητα ἢ ἐν γένει εἰς ἰδιότητά τινα, δι' ἣν δύναται τις νὰ ὑπερφηρανεύηται.—οὐδὲ προσποιήσομαι κτλ. = οὐδὲ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν θὰ ἀποδώσω εἰς τὸν ἑαυτὸν μου νοημοσύνην καὶ προορατικότητα.—πλὴν δι' ἃ ἂν ὑμῖν εἶπω δύο, ἢ ἀναφορκ. πρότασις ἃ ἂν ὑμῖν εἶπω δηλοῦσα γενικὸν καὶ ἀόριστον φαίνεται: ὅτι κεῖται ἐν ἀντιφάσει πρὸς τὸ δύο, δι' οὗ δηλοῦται ὠρισμένον τι· ἀλλ' αὕτη ἐνταῦθα ἔχει τεθῆ βραχυλογικῶς=πλὴν δι' ἃ ὑμῖν ἐρῶ, ὅποια ἂν ἦ ἃ ἐρῶ=εἰ μὴ μόνον διὰ δύο αἰτίας, ἅς θὰ εἶπω, οἰαιδήποτε καὶ ἂν εἶναι αὗται.—ἐν μὲν... ἕτερον δέ, πρὸς τούτων νοητέα ἢ πρόθεσις διὰ=δι' ἐν μὲν... δι' ἕτερον δέ=διὰ μίαν μὲν αἰτίαν... δι' ἄλλην δέ· κατ' ἐννοιαν=πρῶτον μὲν... δεύτερον δέ.—δι' εὐτυχίαν=διὰ τὴν καλὴν μου τύχην=διότι: εἶμι: τυχηρός.—ἢν συμπάσης κλπ. = ἦτις — τύχη—, καθὼς βλέπω, ἐπικρατεῖ πάσης ἀνθρωπίνης ἰκανότητος καὶ σοφίας (πρβλ. καὶ Β' Ὀλυμπ., § 22: «μεγάλῃ ὁσπῆ, μᾶλλον δ' ὄλον ἢ τύχη παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα»).—προῖκα... , παρατηρητέα ἢ μετάδοσις εἰς εὐθὺν λόγον, ἀντί: ὅτι προῖκα...=(διότι) δωρεάν, χωρὶς νὰ δεκάζωμαι διὰ χρημάτων (ὡς ὁ Αἰσχίνης, ὁ Φιλοκράτης καὶ οἱ ἄλλοι φιλιππίζοντες ῥήτορες)...—κοίνω καὶ λογίζομαι (=ὑπολογίζω), συνωνυμία.—καὶ οὐδὲν λῆμι' ἂν κτλ., ἢ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: καὶ οὐδεὶς ἂν ἔχοι δεῖξαι οὐδὲν λῆμμα προσσηρημένον πρὸς οἷς (=πρὸς τούτοις, ἃ) ἐγὼ πεπολίτευμαι καὶ λέγω=καὶ οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἔχει προσσηρηθῆ κέρδος τι

εἰς τὰς πολιτικὰς μου πράξεις καὶ λόγους (= ὅτι αἱ πολιτικαὶ μου πράξεις καὶ λόγοι ἔχουσιν ἐξαρτηθῆ ἐξ οὐοῦδήποτε κέρδους).— Ἐν μὲν... ἕτερον δὲ κτλ., ὁ Δημοσθ. καλυτέρας αἰτίας τῆς πολιτικῆς του νοημοσύνης καὶ προορατικότητος δὲν ἠδύνατο ν' ἀναφέρῃ ἢ ταύτης· οὕτως ἐκλείπει· ὁ φθόνος καὶ διὰ τὴν προκειμένην περιστασιν ἢ πεποιθήρις ἐνισχύεται· διότι εἰς τίνα μᾶλλον θὰ ἐνεπιστευετό τις ἢ εἰς ἄνδρα εὐτυχῆ— ἕπερ μετὰ λεπτότητος ὁ ῥήτωρ προτάσσει· —καὶ ἔχοντα χαρακτηῖρα ἀδωροδόκητον·— ὀρθὸν (κτγρμν. τοῦ· τὸ συμφέρον) οὖν κτλ. = λοιπὸν τὸ (δημόσιον) συμφέρον, ἕπερ (= ἔφ' ὅσον) προκύπτει ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων (= κείται ἐν αὐτοῖς τοῖς πράγμασι), μοι φαίνεται ὀρθὸν· τὸ ὀρθὸν ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἀκολουθοῦσαν παραβολὴν πρὸς τὴν τρυτάνην = ἀμετακίνητον, ἀσάλευτον, μὴ κλίνον δηλ. δεξιᾶ ἢ ἀριστερᾶ· κατ' ἔννοιαν = ἀληθές, πραγματικόν. — ὅταν δ' ἐπὶ θάτερα κτλ. = ὅταν δὲ εἰς τὸ ἕτερον μέρος— δηλ. εἰς τὸν λογισμὸν— ὡς εἰς ζυγαρῶν θέσης χρήματα· κατ' ἔννοιαν = ὅταν ὁμοῦς ζυγίζω, ὡς ἐν ζυγαριᾶ, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ συμφέρον τῆς πόλεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν λογισμὸν τῶν πολιτευομένων θέσης χρήματα εἰς τὸ ἕτερον μόνον μέρος τῆς ζυγαριᾶς, δηλ. εἰς τὸν λογισμὸν. — οἴχεται φέρον καὶ καθείλκυσε (γνωμικ. ἀριστ.) τὸν λ. ἐφ' αὐτό, ὡς ὀποκμ. νοητέον τὸ ἀργύριον = (τότε) τὰ χρήματα εὐθὺς ἀρπάξουσι τὸν λογισμὸν καὶ σύρουσιν αὐτὸν κάτω πρὸς τὸ μέρος των. — καὶ οὐκ ἂν ἔτ' ὀρθῶς οὐδ' ἰγίως κτλ. = καὶ ὁ πράξας τοῦτο (δγλ.) περὶ οὐδενὸς δύννται πλέον νὰ σκεφθῇ ὀρθῶς καὶ ἀμερολήπτως.

§ 13—14 πρὸς ἡμᾶς.

Ἐν μὲν κτλ., εἰσέρχεται ἤδη ὁ ῥήτωρ εἰς τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου του· ταύτην προπαρασκευάσει διὰ τῶν ἐν § § 4—12 λεχθέντων, δι' ὧν ἐπεδίωξε νὰ ἐνισχύσῃ τὴν εἰς ἑαυτὸν πεποιθήσιν τῶν ἀκρατῶν του. — Ἐν μὲν οὖν ἔγωγε πρῶτον (ἐπίρρ.) ὑπ. φημὲ δεῖν = λοιπὸν ἐν κατὰ πρῶτον πρέπει κατὰ τὴν γνώμην μου νὰ εἶναι ὡς βάσις (τῶν περαιτέρω σκέψεων ἡμῶν). — ὅπως... τοῦτο ποιήσει, πλαγία ἐρωμηκ. πρότασις ἐξαρτωμένη ἐξ ἄνωσομένης λέξεως σημαντικῆς φροντίδος καὶ χρησιμεύουσα ὡς ἐπεξηγήσις τοῦ ἐν = δηλ. (ἢ πρόνοια, ἢ φροντίς) πῶς νὰ κατορθώσῃ τοῦτο. — συμμαίχους, ὡς τοὺς Λακεδαιμ. (ποδλ. § 18). — σύνταξιν = περισ-

σότερα) εισοδήματα. προσόδους (παρὰ τῶν [μέχρι τοῦδε καὶ τῶν ἐν τῷ μέλλοντι προσκτηθησομένων] συμμάχων) τὰ χρήματα, ἅτινα ἐτέλουν οἱ σύμμαχοι εἰς τοὺς Ἄθην. πρὸς συντήρησιν τῆς συμμαχίας, ἐκαλοῦντο κατ' ἀρχὰς—κατὰ τὴν πρώτην ἀθηναϊκὴν συμμαχίαν τὴν ἰδρυθθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου (476)—φόροι· εἶτα δὲ—ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς β' ἀθηναϊκῆς συμμαχίας (378/7)—κατ' εὐφημισμὸν συντάξεις· ἢ τότε—ἐν ἔτει 355—χορημάτων σύνταξις ἀνήρχετο μόνον εἰς 45 τάλαντα (κατὰ τὸν Δημοσθ. ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου, § 234).—ἄλλο τι=ἄλλην τινα ὠφέλειαν.—κατασκευάζειν τῇ πόλει=να παρέχῃ εἰς τὴν πόλιν (=να κάμνη ὥστε ἢ πόλις νὰ ἔχῃ).—τὴν ὑπ. εἰρήνην μὴ λύων=χωρὶς νὰ λύῃ τὴν ὑπάρχουσαν (μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Φιλίπ.) εἰρήνην.—οὐχ ὡς θ. κτλ.=οὐχὶ διότι αὕτη—ἢ εἰρήνη—εἶναι ἀξιοθαύμαστος οὐδ' ἀξία ἡμῶν.—ἀλλ' ὅποια τίς κτλ., διὰ τοῦ τις καὶ ποτε ἐξαιρέται ἢ ἀοριστεία, ἢ ἐνυπάρχουσα ἐν τῷ «ὅποια»=ἀλλ' ὅποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι αὕτη.—μὴ γεν. μᾶλλον κτλ., ἢ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: (ἢ εἰρήνη) εἶχε καιρὸν τοῖς πράγμασι μᾶλλον (=ἐπικαιροτέρα ἦν τοῖς [ἡμετέροις] πράγμασι [=τῇ πόλει]) μὴ γενέσθαι ἢ γεγ. λυθῆναι νῦν δι' ἡμᾶς=ὠφελιμώτερον διὰ τὴν πόλιν ἦτο νὰ μὴ γείνη ἢ εἰρήνη παρὰ τῶρα, ἀφ' οὗ ἔχει γείνει, νὰ λυθῇ ἐξ αἰτίας ἡμῶν.—πολλὰ γὰρ προεἶμεθα (πρὸ κτλ. τοῦ ῥ. προἴεμαι) . . ., αἰτιολογεῖ τὸ μὴ γενέσθαι...=διότι πολλὰ (δι' αὐτῆς—τῆς εἰρήνης)—ἔχομεν ἀπολέσει· περὶ τοῦ πράγμ. βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 38.—ὧν ὑπαρχόντων=ἂ εἰ ὑπῆρχε (ἡμῶν)=τὰ ὅποια ἔαν εἶχομεν.—τότε, ἐπαναλαμβάνει—ὡς καὶ τὰ ἐπιρρ. οὕτως, ἔπειτα κ.τ.τ.—τὴν ἐν τῇ μετοχῇ ὑπάρχουσαν ἔννοιαν καὶ βραχέως συγκεκριμένοι αὐτὴν =τότε, ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει (ἔαν δηλ. εἶχομεν ὅσα ἐχάσαμεν).—ἂν ἢ νῦν κτλ.=ἢ ἀπολεμοῦμεν ἡμεῖς ἀσφαλέστερον καὶ εὐκολώτερον ἢ τῶρα.—δεύτερον δ', δηλ. φημί δεῖν.—ὅπως μὴ προαξόμεθα . . . εἰς ἀνάγκην καὶ πρόφασιν (σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν), πлагία ἐρωτημτκ. πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ὁρῶν=να προσέχωμεν πῶς νὰ μὴ ὠθῆσωμεν εἰς φαινομενικὴν (τινα) ἀνάγκην.—τοὺς συνεληλυθότας τοῦ ὅτι οὗς καὶ φάσκοντας Ἄμφ. νῦν εἶναι =τούτους, οἵτινες ἔχουσι συνέλθει καὶ ἰσχυρίζονται· τῶρα ὅτι εἶναι Ἄμφικτύονες· διὰ τούτων, ἅτινα μετὰ τινος καταφρονήσεως ἔχουσι λεχθῆ—ὡς φαίνεται· ἐκ τῶν λέξεων τούτους καὶ φάσκοντας—ὑπο-

δηλοῖ ὁ ῥήτωρ ὅτι δὲν ἀναγνωρίζει τὸ δικαίωμα τῆς τελευταίας τῶν Ἀμφικτυόνων συνελεύσεως τῆς συγκληθείσης ὑπὸ τοῦ Φιλίπ. καὶ τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς· ἦτο δὲ παράνομος ἡ συνέλευσις αὕτη, καθ' ὅσον ἀφ' ἐνός μὲν δὲν παρίσταντο ἐν αὐτῇ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἄλλοι δικαιοῦμενοι νὰ παραστώσιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρευρίσκοντο οἱ Θεσσαλοὶ, οἵτινες εἶχον ἀποκλεισθῆ ποτε ἀπὸ τοῦ ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου ὑπὸ τῶν Φωκίων (πρόβλ. Β' κατὰ Φιλ., § 22), καὶ προήδρευεν ἐν τῇ συνέλευσει βάρβαρος, ὁ Φίλιπ. Ἀμφικτυόνες δ' ἐκκλοντο οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν πόλεων, ὅσοι ἦσαν συνδεδεμένοι εἰς ἀμφικτυονίαν ἢ ἀμφικτυονικὴν ἑμοσπονδίαν· αὕτη συνήδρευε δις τοῦ ἔτους τὸ μὲν ἔαρ ἐν Δελφοῖς, τὸ δὲ φθινόπωρον ἐν Ἀνθήλῃ παρὰ τὰς Θερμοπύλας (πρόβλ. κατωτέρω § 23)· τὸ συνέδριον τῶν Ἀμφικτυόνων—ἀμφικτυονικὸν καλούμενον—σκοπὸν τὸ πάλαι εἶχε τὴν προστασίαν τῶν κοινῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος· ἄλλ' εἰς μεταγενεστέρους χρόνους κατήντησεν ἄπλοσν ὄργανον ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ἰσχυροτέρων πολιτειῶν «ἢ ἐν Δελφοῖς σια» (πρόβλ. κατωτέρω ἐν § 25). — κοινῶ πολέμου = Ἀμφικτυονικοῦ πολέμου· Ἀμφικτυονικὸς δὲ=κηρυχθῆσόμενος ὑπὸ τοῦ ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου· τούτου δὲ τοῦ πολέμου θὰ μετὰσχῶσι πάντες οἱ λαοὶ οἱ συνδεδεμένοι διὰ τοῦ ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου· ἐπομένως οἱ Ἀθην., ἀνλύτῳσι τὴν εἰρήνην, θὰ ἀναλάβῳσι τὸν πόλεμον οὐχὶ καθ' ἐνός ἐκάστου λαοῦ χωριστὰ οὐδὲ κατὰ τοῦ Φιλίππου μόνου, ἀλλὰ κατὰ πάντων ἑμοῦ.—πρὸς ἡμῶς=καθ' ἡμῶν.

§ 14 ἔγῳ—15.

εἰ γένοιθ' ἡμῖν... πάλιν πόλ. = ἐὰν ἡμεῖς ἠθέλομεν ἀναλάβει πάλιν πόλεμον· ἢ ἀπόδοσις τῆς ὑποθετ. προτάσεως κατωτέρω: «οὐκ ἂν ἡμῖν...».—ἢ (διὰ) τι τοιοῦτον ἔγκλ. ἴδιον=ἢ διὰ παρομοίαν τινὰ ἀμφισβήτησιν ἀφορῶσαν ἡμᾶς μόνον καὶ τὸν Φίλιπ.—οὐ μὴ μετέχουσι=ἢς (ἀμφισβήτησεως) δὲν μετέχουσιν· ἢ ἄρνησις ἐτέθη μὴ—καὶ ὄχι οὐ—διότι· ἢ πρότασις εἶναι ἀναφορικὴ ὑποθετικῇ.—οὐκ ἂν ἡμῖν οἶομαι κτλ., ὅ ἂν συναπτεὸς τῇ πολεμῆσαι—νομιζῶ ὅτι οὐδεὶς ἐκ τούτων (δηλ. :) ἠθέλε πολεμῆσαι καθ' ἡμῶν, καὶ ἡμιστὰ πάντων... οἱ Θηβαῖοι.—καὶ μοι (δοτκ. ἡθικῇ) μὴ θορυβῆσῃ μ.=καὶ παρακαλῶ, κανεὶς ἄς μὴ θορυβῆσῃ· ὁ ῥήτωρ προ-

τιθέμενος νὰ εἴπη παράδοξόν τι καὶ ἀπίθανον, ὅτι δηλ. οἱ Ἰθηβαῖοι, οἱ θανάσιμοι: ἐχθροὶ τῶν Ἀθην., δὲν θὰ πολεμήσωσι μετὰ τοῦ Φιλ., παρ' οὗ ἔχουσι: νὺεργετηθῆ, κατ' αὐτῶν, προλαμβάνει τὴν ἐκ τοῦτου δυναμένην νὰ προέλθῃ κκκὴν ἐντύπωσιν παρακαλῶν τοὺς Ἀθην. ν' ἀκούσωσιν αὐτὸν ἄνευ θορύβου· σχῆμα προδιορισθῆσεως. — πρὶν ἀκοῦσαι (=προτοῦ με ἀκούσῃ), τὸ πρὶν, ἀφ' οὗ ἡ κυρία πρότασις (καὶ... μὴ θορυβίση...) εἶναι ἀρνητικὴ, πῶς ἔπρεπε κανονικῶς νὰ συνταχθῆ: — οὐχ ὡς ἡδέως ἔχουσι νῦν = οὐχὶ διότι (τάχα) εὐνοοῦσιν ἡμᾶς (=εἶναι φίλοι ἡμῶν) οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Ἰθηβ. ἀνέκαθεν ἔτρεφον ἄσπονδον μίσος πρὸς ἀλλήλους (πρβλ. § 18). — οὐδ' ὡς οὐκ ἂν χαρίζοντο Φιλ., (δηλ' εἰ πόλεμος γένοιτο) = οὐδὲ διότι δὲν θὰ ἠὺχαρίστουν τὸν Φιλ. (ἐν ἣ περιπτώσει ἐπολέμουν καθ' ἡμῶν) οἱ Ἰθηβ. εἶχον πολλαπλῶς νὺεργετηθῆ ὑπὸ τοῦ Φιλ. (πρβλ. § 21). — ἀλλ' (ὡς) ἴσασι = ἀλλὰ διότι γνωρίζουσι. — εἰ καί... ἐνδοτικὴ πρότασις. — πάνυ... αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Ἰθηβ.) ἀναισθήτους (=μωροὺς, ἀνοήτους) εἶναι, ἡ ἡλιθιότης καὶ μωρία τῶν Βοιωτῶν ἦτο παροιμιώδης (πρβλ. καὶ Β' κατὰ Φιλ., § 19). — ὅτι... ἐκ τοῦ ἴσασι. — εἰ γενήσεται πόλ. πρὸς ἡμᾶς αὐτοῖς = ἐὰν αὐτοὶ θὰ περιπλακῶσιν εἰς πόλεμον καθ' ἡμῶν (διὰ τὴν Ἀμφίπολιν ἢ διὰ παρομοίαν τινὰ ἀμφισβήτησιν ἀφορῶσαν τοὺς Ἀθην. μόνον καὶ τὸν Φιλ.). — τὰ μὲν κακὰ πάνθ' (δηλ. τὰ ἐκ τοῦ πολέμου) ἔξ. αὐτοῖς = ὅλα μὲν τὰ βάρη τοῦ πολέμου θ' ἀναλάβωσιν αὐτοὶ. — αὐτοὶ, ἡ ἐξέχουσα ἐν τέλει θέσις τῆς ἀντωνυμίας προσκλήθη ὑπὸ τῆς ὡσαύτως ἐν τέλει θεείσης ἀντωνυμίας αὐτοῖς καὶ ἔτι μᾶλλον ἐξάιρεται διὰ τῆς ἐμφάσεως τῆς κειμένης ἐν τῇ ἐπαναλήψει (πρβλ. § 20, § 23). — τοῖς δ' ἀγαθοῖς ἐφεδρεῦων ἑτερος καθεδεῖται (μέλλ. τοῦ καθέξομαι) = τὰ δ' ἐκ τοῦ πολέμου ἀγαθὰ ἄλλος (δηλ. ὁ Φίλιπ.) καθήμενος ὡς ἐφεδρος θὰ παραμονεύῃ (ἵνα τὰ ἀρπάσῃ, ὅταν οἱ πολεμοῦντες ἀποχωρήσωσι: καταβεβλημένοι). τοῦτο ἐλέχθη κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν γυμνικῶν ἀγῶνων, ἐν οἷς ἐφεδρος κκεῖται ὁ ἀθλητῆς, ὅστις, ἐν ᾧ δύο ἀγωνίζονται, κάθηται περιμένων τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος, ἵνα ἔπειτα μὲ ἀκμαίας τὰς δυνάμεις ἀγωνισθῆ πρὸς τὸν (καταπετονημένον) νικητῆν. — οὐκ οὐν προοῖν(ο) ἂν αὐτοὺς εἰς τοῦτο (δηλ. εἰς τὸ πολεμῆσαι ἡμῖν) = λοιπὸν (οὗτοι — οἱ Ἰθηβ.) δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ῥίψωσιν ἑαυτοὺς (=νὰ ἐμπέσωσιν) εἰς τοιοῦτον σφάλμα (δηλ. νὰ πολεμήσωσι

καθ' ἡμῶν) τὸ δὲ προοίοντο (ἀόρ. τοῦ προοίεμα ἔχει σχηματισθῆ κατὰ τὰ βεβύονα· πῶς θὰ ἦτο, ἐὰν ἐσχηματίζετο κατὰ τὰ εἰς μῆ·—μῆ... οὔσης, ὑποθετ. μετοχή, ἐν ἣ περιέχεται τὸ ἡγούμενον τοῦ ὑποθετ. λόγου=εἰ μῆ... εἴη (ἣ ἀπόδοσις: οὐκ οὖν προοίοντ' ἂν...)=ἄν δὲν εἶναι: κοινὴ ἢ ἀρχὴ καὶ ἣ αἰτία τοῦ πολέμου.

§ 16—17 οὐδὲ εἰς.

οὐδὲ γὰρ, ὅ γὰρ ἐνισχύει τὴν ἔννοιαν τοῦ οὐδέ· ἐν τῇ νέᾳ δὲν ἀποδίδεται.—δι' Ὀρωπόν, πρβλ. § 10.—ἢ (διά) τι τῶν ἰδίων (δηλ. ἐγκλημάτων)=ἢ δι' ἄλλην τινὰ ἀφορμὴν ἐνδιαφέρουσαν ἡμᾶς μόνον καὶ τοὺς Θηβαίους.—καὶ γὰρ ἡμῖν κακ. τοὺς βοηθοῦντας (=εἰ τις βοηθεῖν) ἂν οἶμαι... βοηθεῖν=διότι νομίζω ὅτι οἱ μέλλοντες σύμμαχοι καὶ ἡμῶν καὶ ἐκείνων (δηλ. τῶν Θηβ.) ἤθελον βοηθεῖ.—εἰς τὴν οἰκείαν (δηλ. χώραν) εἴ τις ἐμβ., ὁ ῥήτωρ θέλων νὰ ἐξάρῃ τὸ· εἰς τὴν οἰκείαν, ἐν ᾗ περιέχεται ἡ κυριωτέρα ἔννοια τῆς προτάσεως. θέτει μετὰ τοῦτο—καὶ οὐχὶ πρὸ τοῦτου—τὸν ὑποθετ. σύνδεσμον εἰ=ἐν μόνῃ τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν ἤθελε τις εἰσβάλλει εἰς τὴν ἰδικὴν μας χώραν (δηλ. εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἢ τῶν Θηβ.).—οὐ συνεπιστρατεύσειν οὐδ., ἀσύνδετον· ἐν βραχεῖαις ἀντιθέσειν ὁ τόνος ὁ προσδιδόμενος εἰς τὸ οὐ (οὐχὶ, μῆ) ἀναπληροῖ πολλάκις τὸν σύνδεσμον=ἀλλ' οὐ συνεπιστρατεύσειν οὐδ· τὸ δὲ συνεπιστρατεύσειν—μετὰ βεβαιότητος λεγόμενον—ἐξαρτάται ἐκ τοῦ οἶμαι, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἂν... βοηθεῖν=ἀλλ' (ὅτι) δὲν θὰ ἐκστρατεύσῃ με κανένα ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς δύο (δηλ. οὔτε με τοὺς Ἀθην. οὔτε με τοὺς Θηβ.) ἐναντίον ἄλλης χώρας· ἢ ἔννοια: οἱ μέλλοντες σύμμαχοι ἡμῶν καὶ ἐκείνων θὰ λάβωσι μέρος μόνον εἰς ἀμυντικούς πολέμους, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς ἐπιθετικούς.—καὶ γὰρ...=διότι καὶ...—τοῦτον...τὸν τρόπον (=τὸν χαρκατῆρα) ...τοιοῦτον. αἱ ἀντωνυμίαι οὗτος καὶ τοιοῦτος ἀναφέρονται εἰς τὰ ἐπόμενα: «οὐκ ἄρα τῆς κτλ.»—ὄν καὶ φροντίσειεν ἂν τις, διὰ τῆς προτάσεως ταύτης περιορίζεται ἡ ἔννοια τῆς προηγουμένης λέξεως: αἱ συμμάχια· κατ' ἔννοιαν=τοῦλάχιστον ἐκεῖνα (αἱ συμμάχια), ἃς δύναται τις νὰ λάβῃ ὑπὸ σπουδαίαν ἐποψιν (= αἱ σπουδαῖαι, αἱ ἄξιαι προσοχῆς [καὶ οὐχὶ αἱ ἀσήμαντοι, αἱ ἀσθενεῖς, αἵτινες ἀναγκάζονται πολλάκις δι' ἀσθένειαν νὰ προσχωρῶ-

σιν εἰς πόλεις ἄνευ ἔρων καὶ οὕτω λαμβάνουσι μέρος καὶ εἰς ἐπιθετικούς πολέμους]).—οὐκ ἔχει τῆς ἴσης (δηλ. μοῖρας[=ἐξ ἴσου, ὁμοίως]) ἕκαστος κτλ., ἀσύνδετον ὡς ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτον καὶ τοιοῦτον· τὰ δ' ἀπρμφ. σῶς εἶναι (δηλ. ἀμφοτέρους) καὶ κρατεῖν δηλοῦσι· τὸ κατὰ τι, ἀναφορὰν· κατ' ἔννοιαν=δηλ. ἢ πρὸς ἡμᾶς ἢ τοὺς Θηβ. εἵναι ἕκαστου τῶν συμμαχῶν δὲν παραμένει ἢ αὐτῆ προκειμένου νὰ εἴμεθα ἡμεῖς οἱ δύο—δηλ. οἱ Ἀθην. καὶ οἱ Θηβ.—ἀβλαβεῖς καὶ ν' ἀρχωμεν τῶν ἄλλων.—ἀλλὰ σῶς μὲν κτλ.=ἀλλὰ νὰ εἴμεθα μὲν ἡμεῖς οἱ δύο ἀβλαβεῖς πάντες οἱ σύμμαχοι θὰ ἐπεθύμουν ἕνεκα τῶν ἰδίων συμφερόντων (ἴνα μὴ δηλ. ἡμῶν καταστρεφόμενων γίνωσι καὶ αὐτοὶ λεία τοῦ νικητοῦ).—κρατήσαντας δὲ τοὺς ἑτέρους δ. ὑπ. αὐτῶν (δηλ. τῶν βοηθησάντων)... οὐδὲ εἰς (δηλ. ἂν βούλοιο) = νὰ ὑπερισχύσωσι δ' ἑμῶς οἱ μὲν ἢ οἱ δὲ (δηλ. οἱ Ἀθην. ἢ οἱ Θηβ.) καὶ (οὕτω) νὰ γείνωσι κύριοι αὐτῶν—τῶν (πρότερον) συμμαχῶν—οὐδὲ εἰς θὰ ἐπεθύμει.

§ 17 τὶ οὖν—19.

τὶ οὖν . . . , ῥητορικὴ ἐρώτησις—ἡ πρώτη ἀπαντῶσα ἐν τῷ παρόντι λόγῳ—, δι' ἧς ὁ ῥήτωρ ἐπιδιώκει νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν.—τί...φοβερόν, τὸ α' ἀντικμ., τὸ δ' κατηγορμ.—τί φυλ. δεῖν ἡμᾶς;, τὸ ἀπρμφ. φυλάξασθαι ἐξαρτάται ἐκ τοῦ δεῖν, τοῦτο δὲ ἐκ τοῦ ἡγοῦμαι=ἀπὸ τί (νομίζω ὅτι) πρέπει νὰ προσφυλαχθῶμεν;—μὴ κοινὴν . . . , πλαγία ἐρωτηματικ. πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ φοβερόν καὶ φυλάξασθαι.—κοινὴν πρόφασιν καὶ κοινὸν ἔγκλ., ὁ διπλασιασμός τῆς ἐννοίας γίνεται πρὸς ἐξκρῖσιν τῆς μεγάλῃ σπουδαιότητι ἐχούσης καὶ ἐν ἀρχῇ τεθείσης λέξεως κοινός.—ὁ μέλλον πόλεμος, δηλ. κατὰ τοῦ Φιλίπ. ὁ Δημοσθ. προβλέπει ὅτι παρὰ τὴν ὑφισταμένην νῦν εἰρήνην νέος τις πόλεμος τῶν Ἀθην. κατὰ τοῦ Φιλίπ. δὲν θὰ βραδύνη νὰ γείνη (πρβλ. ἀνωτέρω § 14 « εἰ γένοιθ' ἡμῖν πρὸς Φίλ . . . »).—πρὸς ἅπαντας, κοινός προσδιορισμός τοῦ «κοινὴν πρόφασιν» καὶ «κοινὸν ἔγκλημα» ἐνισχύων τὴν ἐννοιαν τοῦ κοινῆν καὶ κοινόν· διὰ τῆς ἐν τῷ μεταξὺ δὲ θέσεως τοῦ ὑποκμ. (ὁ μ. πόλεμος) καὶ τοῦ οὕτω γιγνομένου ἀποχωρισμοῦ τοῦ προσδιορισμοῦ (πρὸς ἅπαντας) λαμβάνει ὁ προσδιορισμός αὐτὸς ἔτι μεγαλύτεραν ἔμφρασιν.—μὴ

κοινήν ποίησιν κτλ. = μήπως ἢ ἐπικείμενος (κατὰ τοῦ Φιλίπ.) πόλεμος λάβῃ κοινήν πρόφασιν καὶ κοινήν ἀφορμὴν ἀφορῶσαν ἕλους ὄμοσ (τοῦς Ἑλλ.). Ἡ ἔννοια: μήπως πολεμοῦντες κατὰ τοῦ Φιλίπ. δῶσομεν εἰς πάντας κοινήν ἀφορμὴν καὶ πρόφασιν νὰ ἐρεῖρωσι πόλεμον καθ' ἡμῶν. — εἰ γὰρ Ἄσσηοῖοι . . . , οἱ ἐνταῦθα ἀναφερόμενοι ἰσχυροὶ ἀπειλούμενοι νὰ σπερηθῶσι τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ὑπὸ τῶν Λακεδ., οὔτινες περατωθέντος τοῦ Φωκικοῦ πολέμου ἐπεζήτησαν ν' ἀρξῶσι πάλιν τῆς Πελοποννήσου, πολλὰ ἠλπίζον παρὰ τοῦ Φιλίπ., ὃν ἐθεώρουν ὡς προστάτην τῶν συμφερόντων αὐτῶν. — καὶ . . . καὶ . . . καὶ, πολυσύνδετον διὰ τοῦ σχήματος τοῦτου ὁ λόγος λαμβάνει δύναμιν καὶ μεγαλοπρέπειαν. — Μεγαλοπολιταί, οἱ κάτοικοι τῆς Μεγαλοπόλεως, πόλεως ἐν Ἀρκαδίᾳ, ἰδρυθείσης ὑπὸ τοῦ Ἑπαμεινώνδου μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις νίκην, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς κέντρον μᾶλλον κατάλληλον πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς φιλαρχίας τῶν Λακεδ. — ὅσοι ταῦτ' αὐτοῖς (δηλ. τοῖς Ἀσσηοῖοις καὶ Μεσ. καὶ Μεγ. καὶ πρὸς . . .) φρονοῦσι = ὅσοι ἔχουσι τὰ αὐτὰ (πολιτικά) φρονήματα μὲ τούτους (νὰ υποστηρίξωσι δηλ. ἀντὶ πάσης θυσίας τὴν ὑπὸ τῶν Λακεδ. ἀπειλουμένην ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν). — διὰ τὴν πρὸς Λακεδ. . . ἐπιχειροῦσάντων = διὰ τὰς πρὸς τοὺς Λακεδ. διαπραγματεύσεις (ἡμῶν) ὅσας ἐννοοῦνται αἱ διαπραγματεύσεις, ἅς διεξήγον τότε οἱ Ἀθην. μετὰ τῶν Λακεδ. περὶ συμμαχίας αὐτῶν κατὰ τοῦ Φιλίπ. καὶ τῶν ἐν Πελοπον. φύλων αὐτῶν. — ἡμῶν, ἀνήκει τῇ ἐχθρῶς σχήσουσι (= θὰ διατεθῶσιν ἐχθρῶς πρὸς ἡμᾶς), ἐτέθη δὲ μετὰ τὸ Λακεδ. καὶ οὐχὶ μετὰ τὸ ἐχθρῶς, τὸ μὲν ἵνα ἀποχωρήσῃ τὰς δύο ἐξασυλλάβους λέξεις (Λακεδ. — ἐπιχειροῦσάντων), τὸ δὲ ἵνα ἐξάρῃ τὸ Λακεδ. — καὶ (διὰ) τὸ δοκεῖν = καὶ δεῖτε, ὑπάρχει ἰδέα (περὶ ἡμῶν). — ἐκιδέχεσθαι τι τῶν ἐκείνοις (ποιητ. αἰτίον) περὶ = ὅτι ἐπιδοκιμάζομεν τινὰς ἐκ τῶν πολιτικῶν πράξεων ἐκείνων (δηλ. τῶν Λακεδ.) = ὅτι ἐπιδοκιμάζομεν τὴν πολιτικὴν ἐκείνων (τὴν ἀποσκοποῦσαν εἰς τὴν ἀνάληψιν τῆς ἡγεμονίας ἐν Πελοπον.). — Θηβ. δέ, ἐξακολουθεῖ ἢ ὑποθετ. πρότασις ἢ ἀρξαμένη διὰ τοῦ «εἰ γὰρ Ἀσσηοῖοι . . .». — ἔχουσι . . . ἀπεχθῶς (= διακείνται ἐχθρῶς [καθ' ἡμῶν]), διὰ τῆς ἐπαναλήψεως τῆς αὐτῆς ἐννοίας καὶ διὰ τῆς παρηγήσεως (ἐχθρῶς σχήσουσι . . . ἔχουσι ἀπεχθῶς . . . ἐχθροτέρας σχήσουσι) ἐπιζητεῖ ὁ ῥήτωρ νὰ προκαλέσῃ τὸν φόβον τῶν Ἀθην. — ὡς λέγουσιν, (οὐχὶ

οί Θηβ., ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι=καθὼς λεγεται. — ἔτι δ' ἐχθροτέρως (ἀντί: ἔχθιον) σήσουσι=θά γίνωσι δ' ἔτι θανασιμώτεροι ἐχθροὶ ἡμῶν.—ὅτι, ἀ! τλγ. — τοὺς παρ' ἐκείνων (δηλ. τῶν Θηβ.) φεύγοντας σφί. = παρέχομεν ἄσυλον εἰς τοὺς φυγάδας ἐκείνων νοοῦνται οἱ κάτοικοι τῶν ὑπὸ τῶν Θηβ. καταστραφεισῶν πόλεων Θεσπιῶν καὶ Πλαταιῶν (§ 10), ὡς καὶ οἱ κάτοικοι τῶν παραδοθεισῶν τοῖς Θηβ. πόλεων Ὀρχομενοῦ καὶ Κορωνείας (§ 22). — καὶ πάντα τῶν τὴν δυσμ. ἐνδ. αὐτοῖς = καὶ παντοιοτρόπως δεικνύομεν πρὸς αὐτοὺς τὰ ἐχθρικά μας φρονήματα. — Θετταλοὶ δὲ... Φίλιπ. δέ, ἐξακολουθεῖ ἢ ἐκ τοῦ εἰ ἐξάρτησις ποῖα ῥ. ἐννοοῦνται; — ὅτι τοὺς Φωκ. φυγάδας σφί. = διότι δεχόμεθα τοὺς φυγάδας ἐκ τῶν Φωκῶν (παρὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν Ἀμφικτυόνων, καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ ἐκδιώκωνται ἔπου καὶ ἂν εὐρίσκοντο «οἱ πεφευγότες τῶν Φωκῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν μετεσχηκότων τῆς ἱεροσυλίας») οἱ δὲ Θεσσαλοὶ ἦσαν οἱ θανασιμώτατοι ἐχθροὶ τῶν Φωκῶν. — κωλύομεν αὐτὸν κ. τῆς ἀμφικτυονίας = ἐμποδιζόμεν αὐτὸν νὰ μετέχη τοῦ ἀμφικτυονικοῦ συνδέσμου ὑπερηφάνως ἐνταῦθα ἐκφράζεται ὁ ῥήτωρ διότι τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι οἱ Ἀθην. δὲν ἐκώλυον τὸν Φίλ. τῆς ἀμφικτυονίας, ἀλλὰ δὲν ἤθελον ν' ἀνγνωρίσωσιν αὐτὸν ὡς μέλος τοῦ ἀμφικτυονικοῦ συνδέσμου· περὶ τῆς ἀμφικτυονίας, καθὼς καὶ περὶ τοῦ ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου, πρβλ. ἀνωτέρω § 14. — φοβοῦμαι μὴ... ἢ ἀπόδοσις τῆς ὑποθετ. προτάσεως (εἰ Ἀργεῖοι... Θηβ. δέ... Θεττ. δέ... Φίλ. δέ...). — περὶ τῶν ἰδίων ἐκαστὸς δογ. = ἕκαστος δογίζομενος δι' ἰδίως αἰτίας. — κοινόν, κτηρμ. τοῦ «τὸν πόλεμον». — ἐφ' ἣ. ἀγάγωσι = ἐπιφέρωσι καθ' ἡμῶν. — τὰ τῶν Ἀμφ. δόγματα προστησίμενοι = προβαλόντες ὡς πρόφασιν (ἐν ᾧ ὡς ἀληθῆς αἰτία ἦτο ἡ κοινὴ ἀγανάκτησις αὐτῶν κατὰ τῶν Ἀθην.) τὰς ἀποφάσεις τῶν Ἀμφικτυόνων (τὰς ἰηφθείσας μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Φωκῶν ὡς πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ μαντείου καὶ ἄλλα πάντα τὰ πρὸς εὐσέθειαν καὶ κοινὴν εὐρίνην καὶ ὁμόνοιαν τῶν Ἑλλήνων ἀνήκοντα). — εἴτ' ἐπισπασθῶσιν (ἐκ τοῦ φοβοῦμαι μὴ)... ἡμῖν πολ. = καὶ ἔπειτα (ἄφ' οὗ ἕκασ ἀρχίσῃ ὁ πόλεμος) παρασυρθῶσι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὸν πόλεμον καθ' ἡμῶν. — πέρα τοῦ συμφέρο. ἑαυτοῖς (= παρὰ τὸ συμφέρον των), τὸ συμφέρον αὐτῶν ἀπῆται νὰ μὴ καταστραφῶσιν αἱ Ἀθῆναι, διότι διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἀθηνῶν ὁ Φίλ. θὰ καθί-

στατο ἰσχυρὸς καὶ διὰ πάντας αὐτοὺς λίαν ἐπικίνδυνος. — ὡσπερ καὶ περὶ Φωκ., δηλ. γέγονε ἢ ἐπεσπιάσθησαν πέρα τοῦ συμφ. πολεμῶσα, κατ' ἔννοιαν = καθὼς συνέδη καὶ ἐν τῇ (πρὸ ἐλλίγου ἀποπερατωθέντι) Φωκιᾷ πολέμῳ (καθ' ὃν οἱ Θηβ., ὁ Φίλ. καὶ οἱ Θεσσαλοὶ παρεσβήθησαν — ὡς ἀποδεικνύεται ἐν τοῖς ἐπομένοις [§ 20-23] = πέραν τῶν συμφερόντων αὐτῶν).

§ 20—23.

δήπου = καθὼς νομίζω. — ταῦτά... ταῦτά, ἡ ἐμφαντικὴ ἐν ἀρχῇ θέσις τοῦ α' ταῦτά προκαλεῖ τὴν ὡσαύτως ἐμφαντικὴν ἐν ἀρχῇ θέσιν τοῦ β' (πρὸλ. § 15 «αὐτοῖς... αὐτοῖς»). — οὐχὶ ταῦτά ἐκ. κτλ., ἡ μετχ. ἐσποιδαικότιες εἶναι ἐνδοτικὴ, τὸ δὲ μάλιστα ἐνισχύει τὸ οὐχὶ = ἂν καὶ ἕκαστοι οὐδόλωσ ἐπεδίωκον τὰ αὐτὰ = ἂν καὶ ἕκαστοι εἶχον ὅλως διαφόρους σκοπούς. — ταῦτά πάντες ἔπο. = (ἐν τούτοις ὅμοι) πάντες τὰ αὐτὰ ἔπραξαν (= κατέληξαν εἰς τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα [ἦτοι εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Φωκίων]). — οἶον = οὗτο π. χ. — τὸν μὲν Φίλ., ἡ ἀντίθεσις κείται κατωτέρω (§ 21) ὑπὸ ἄλλήν μορφήν ἐν ταῖς λέξεσι: «τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κοο. λαβεῖν» (ἀντί: «τὸν δ' Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κοο. λαβεῖν ἐπεθήμιον»). — παρελθεῖν (δηλ. εἴσω Πυλῶν) καὶ λαβεῖν τὰς παρόδους (= τὰς Πύλας) = νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰς Θερμοπύλας καὶ νὰ καταλάβῃ αὐτάς· Θερμοπύλαι δὲ ἡ Πύλαι, ἡ γνωστὴ στενωπός, ἡ σχηματιζομένη μεταξὺ τοῦ ὄρους Καλλιδρόμου καὶ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου· ἡ στενωπός αὕτη ἦτο ἡ μόνη ἀπὸ Θεσσαλίας ἄγουσα ὁδὸς εἰς Φωκίδα καὶ εἶχεν ὡς ἐκ τούτου μεγάλην στρατηγικὴν σημασίαν. — οὐδέ γε (δηλ. ἐδύναντο κολῦσαι) τῶν αὐτοῖς (ποιητ. αἴτιον = ὑπ' αὐτῶν) πεπ. ὕστατον ἐλθόντα (ἐνδοτ. μετχ.) τὴν δ. ἔχειν = οὐδέ ἡδύναντο νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχῃ τὴν δόξαν δι' ὅσα αὐτοὶ εἶχον κοπιᾶσαι (= τὴν δόξαν, τὴν ἀρμόζουσαν εἰς αὐτοὺς διὰ τοὺς [ἐν τῇ πολέμῳ — τῇ Φωκιᾷ —] κόπους των), ἐν ᾧ αὐτὸς ἦλθε τελευταῖος (= ἀνemieχθη εἰς τὸν πόλεμον ἐλλθῶν τελευταῖος). Ὁ Φίλιπ. ἐθεσφείτο ὡς ὁ μόνος ἀποπερικτώσας τὸν Φωκικὸν πόλεμον. ὡς ἀπελευθερώσας τὸν ἐν Δελφοῖς ναὸν καὶ ὡς ἀποκαταστήσας τὴν παλαιὰν λατρείαν τοῦ Ἀπόλλωνος. — Θηβ. πρὸς μὲν τὸ τὴν χάριον κτλ. = διὰ τοὺς Θηβαίους ὡς πρὸς μὲν τὴν ἀνάκτη-

σιν τῆς ὑπ' αὐτῶν διαφιλονικουμένης χώρας (δηλ. τῶν Βοιωτικῶν πόλεων, Ὀρχομενοῦ καὶ Κορωνείας, ἃς κατὰ τὸν Φωκικὸν πόλεμον κατεῖχον οἱ Φωκεῖς [§ 22]) ἔχει κατορθωθῆ τι.—πρὸς δὲ τιμὴν καὶ δ. αἴσχ., δηλ. πέπρακται = ὡς πρὸς δὲ τὴν τιμὴν καὶ δόξαν τὸ ἀποτέλεσμα δι' αὐτοὺς (τοὺς Θηβ.) εἶναι λίαν ἐπονείδιστον.— εἰ . . . μὴ παρήλθε (δηλ. εἴσω Πυλῶν [§ 20]) = ἐὰν δὲν εἰσῆρχετο (τότε) εἰς τὰς Θερμοπύλας.— οὐδὲν ἂν αὐτοῖς δ. εἶναι = οὐδὲν φαίνεται, θὰ εἶχον αὐτοὶ (ἐξ ὕσων δηλ. ἐπεθύμουν) ἐπομένως τὰ πάντα οὗτοι ὄφειλον εἰς τὸν Φίλιπ.— ταῦτα δὲ οὐκ ἦβ. δηλ. Φίλιππον λαβεῖν τὰς παρόδους καὶ τὴν δόξαν τῶν αὐτοῖς πεπονημένων ἔχειν.— ἀλλὰ τῶ (τὸ ἄρθρον συναπτέον τῶ: ἐπιθυμεῖν [πρβλ. § 1, § 6]) τὸν Ὀρχ. κτλ. = ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπεθύμουν νὰ λάθωσι τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορ., δὲν ἠδύνατο ἕμως νὰ κατορθώσωσι (τοῦτο), ἠέχθησαν πάντα ταῦτα (δηλ. :): ὁ δὲ Ὀρχομενὸς καὶ ἡ Κορώνεια Βοιωτικαὶ πόλεις, κατεχόμεναι κατὰ τὸν Φωκικὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν Φωκέων· ταύτας μετὰ τὸ πέρασ τοῦ πολέμου παρέδωκεν ὁ Φίλιπ. τοῖς Θηβαίοις (πρβλ. § 22 καὶ Β' κατὰ Φιλ., § 13).— Φίλιππον τοίνυν . . . , τὸ ὑποκμ. τῆς δευτερευούσης προτάσεως (ὡς οὐδ' ἐβούλετο...) ἐτέθη κατὰ πρόληψιν ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας ἐν ἀρχῇ καὶ οὕτως ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰ ὡσαύτως ἐν ἀρχῇ τεθέντα: Θηβαίοις (§ 21) καὶ Θετταλοὶ (§ 23) = ὁ Φίλιππος λοιπὸν κατὰ μὲν τοὺς δισχυρισμοὺς ἀνθρώπων τινῶν τολμηρῶν βεβαίως (δηλ. τῶν φιλιππιζόντων) οὐδὲ ἤθελε . . . — ἀλλ' ἠναγκάσθη (εἰς τοῦτο, εἰς τὸ νὰ παραδώσῃ δηλ. τὸν Ὀρχ. καὶ τὴν Κορ. [πρβλ. Β' κατὰ Φιλ., § 14 «ἀλλ' ἐβιάσθη νῆ Δία . . . »]), ὁ Δημοσθ. θὰ ἠδύνατο νὰ υἰοθετήσῃ τὴν γνώμην ταύτην, ἣτις προφανῶς θὰ συνεφώνει πρὸς ἐκεῖνον, τὸ ὅποιον ζητεῖ ν' ἀποδείξῃ, ὅτι δηλ. πᾶς τις, ἐπομένως καὶ ὁ Φίλιπ., ἐν τῷ πολέμῳ παρασύρεται πέραν τοῦ ἀρχικοῦ του σκοποῦ· ἀλλ' οὕτω θὰ ὑπεστήριζε τὸν δισχυρισμὸν τῶν ἀντιπάλων του, ὅτι ὁ Φίλιπ. διακείται ἐχθρικῶς πρὸς τοὺς Θηβ. δι' αὐτὸ λοιπὸν οὗτος παραλαβὼν τὸν δισχυρισμὸν τῶν φιλιππιζόντων, ὅτι δηλ. ὁ Φίλιπ. ἀναγκασθεὶς παρέδωκε τοῖς Θηβ. τὰς πόλεις Ὀρχ. καὶ Κορ., ἀπορρίπτει αὐτὸν σκωπτικῶς διὰ τῶν λέξεων ἐγὼ δὲ τούτοις μὲν ἐροῶσθαι (τοῦ ῥ. ῥώννυμαι) λέγω (ἐπερ κυρίως = ἐγὼ δὲ εἰς τούτους μὲν λέγω νὰ χαίρωσιν· εἴτα—ἐγὼ δὲ τούτους μὲν ἀφίνω

νά λέγωσιν ὅτι θέλουσι).—ὅτι οὐ μᾶλλον γὰρ ταῦτ' ἔμελεν αὐτῷ ἢ... ἐβούλετο=ὅτι: κύριον μέλημα αὐτοῦ δὲν ἦτο τόσον τοῦτο (δηλ. ἢ εἰς τοῦς Ἡθῶ. παράδοσις τοῦ Ὀρχομενοῦ καὶ τῆς Κορωνείας), ὅσον ἢ ἐπιθυμία...—καὶ τὴν δόξαν τοῦ πολ., δηλ. λαβεῖν ἐβούλετο=καὶ (ἢ ἐπιθυμία) ν' ἀποκτήσῃ τὴν πολεμικὴν δόξαν.—τοῦ δοξαῖν (δηλ. τὸν πόλεμον) δι' αὐτὸν κο. εἰλημ., ἐπεξηγεῖ τὸ: «δόξαν τοῦ πολέμου»=τὴν δόξαν δηλ. ὅτι ὁ (Φωκικός) πόλεμος τῇ ἐπεριβάσει αὐτοῦ ἔλαβε πέρασ (=ἐπερατώθη).—καὶ τὰ Πύθια φεῖναι δι' αὐτοῦ, τὸ ἀπριμ. ἐκ τοῦ ἐβούλετο=καὶ (ἢ ἐπιθυμία) νά διευθύνῃ αὐτὸς τὰ Πύθια: τὸ δικαίωμα τοῦτο—ἀνήκον μέχρι τοῦδε εἰς τοῦς Ἀμφικτύονας—ἀνετέθη εἰς τὸν Φίλιπ. δι' ἀποφάσεως τῶν Ἀμφικτυόνων τῶν συνεληθόντων ἐπὶ τῇ προσκλήσει αὐτοῦ ἐν Δελφοῖς μετὰ τὴν ἀπόλεμον παράδοσιν τῶν Φωκίων (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 39): τὰ δὲ Πύθια ἦσαν μία τῶν τεσσάρων μεγάλων ἑθνικῶν ἑορτῶν τῶν Ἑλλήνων τελουμένη κατὰ πᾶν τέταρτον ἔτος πρὸς τιμὴν τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος παρὰ τοῦς Δελφοὺς ἐπὶ τοῦ Κρισσαίου πεδίου.—δι' αὐτὸν... δι' αὐτοῦ, περὶ τῆς ἐμφαντικωτάτης ταύτης ἐπαναλήψεως πρὸλ. § 15 καὶ § 20.—ὧν... ἐγλίχθητο=τὰ ὅποια... διακκῶς ἐπεθύμει.—δὲ γ'—ἀφ' ἑτέρου.—οὐδέτερο(α)... ταύτων=οὐδὲν ἐκ τούτων τῶν δύο.—οὔτε Ἡθῶ. οὔτε τὸν Φίλ. μ. γίν., ἐπεξήγησις τοῦ οὐδέτερου τούτων=δηλ. οὔτε τὴν ἀξίαν τῶν δυνάμεων τῶν Ἡθῶ. οὔτε τὴν ἀξίαν τῶν δυνάμεων τοῦ Φιλίπ.—ταῦτα πάντα ἐφ' ἑ. (δηλ. εἶναι) ἰγροῦντο=ταῦτα πάντα (δηλ. τὴν ἀξίαν τῶν δυνάμεων τῶν Ἡθῶ. καὶ τοῦ Φιλίπ.) ἐλεφθέρων ἐπικίνδυνα δι' αὐτούς.—τῆς πυλίας... καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς... κίρτοι γενέσθαι, ἀμρότεροι αἱ γενα. ἐξαρτῶνται: ἐκ τοῦ κίρτοι=νά τῆχουσι τοῦ δικαίωματος τῆς συμμετοχῆς ἐν τῷ ἀμφικτυονικῷ συνεδρίῳ καὶ τοῦ δικαίωματος τῆς διαχειρίσεως τῶν θεσaurῶν τοῦ ἐν Δελφοῖς ναοῦ: τῶν δικαιομάτων τούτων οἱ Θεσσαλοὶ εἶχον στερηθῆ ποτε ὑπὸ τῶν Φωκίων (πρὸλ. Β' κατὰ Φιλ. § 22, ἐνθα βλ. καὶ περὶ τῆς πυλίας).—πλεονεκτημάτων δυοῖν, παράθεσις=τὰ ὅποια (δηλ. ἢ πυλία καὶ τὰ ἐν Δελφοῖς) εἶναι δύο πλεονεκτήματα: παρατηρητέα ἢ—συνήθως παρὰ τοῦς Ἀττικοὺς—σύνδεσις τοῦ δύο μετὰ ὀνόματος πληθυντικ. ἀριθμοῦ.—ἐφ... γλίχθησθαι, ἢ δοτικ. δηλοῖ τὸ αἴτιον (πρὸλ. ἀνωτέρω: § 21 ἐφ... ἐπιθυμῶν)=ἐπειδὴ διακκῶς ἐπεθύμουν.—ταῦδε σιγκαταῖ-

προῖξαν=συνέπραξαν εἰς ταῦτα, τὰ ὅποια τὴν ἄρξιν ἐγένεον (ἦτοι εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Φωκέων, ἐξ ἧς ἠΐξον αἱ δυνάμεις τοῦ Φιλίπ. καὶ τῶν Θεβαίων).—τῶν τοίνυν κτλ., ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: εὐρίσσετε τοίνυν ἕκαστον προηγμένον προῖξαι πολλά, ὧν οὐδὲν ἠβούλετο (προῖξαι), ἔνεκα τῶν ἰδίων=(οὕτω) λοιπὸν ἢ εὗρητε ὅτι ἕκαστος ἔχει παρασυρθῆναι πρᾶξιν πολλά παρὰ τὴν ἀρχικὴν του ἐπιθυμίαν ἔνεκα τῶν ἰδίων του συμφερόντων.—οὐδὲν ἠβούλετο, παρατηρητέον τὸ κατ' ἐπιθυμίαν τιθέμενον οὐκ (οὐδ', οὐδέτερό, οὐδὲν) ἠβούλοντο, ἔπερ ἐνιαχοῦ ἐναλλάσσεται μὲ τὸ ἐπιθυμῆναι καὶ γλίχασθαι.—τοῦτο (αἰτιαι κτλ.) μ. τοῦτ' (αἰτιατκ.) ἐστὶ φυλακτέον ἡμῖν (=δεῖ ἡμῶς φυλάξασθαι [§ 17 τέλος])=ἀπὸ τοῦτο ἕμως, γὰρ ἀπὸ τοῦτο πρέπει (γὼν) ἡμεῖς νὰ προσφυλαχθῶμεν (δηλ. μὴ ἕκαστοι πολλά προαχθῶσι προῖξαι κτλ.).

§ 24—25.

τὰ κελευόμενα... ἀφ' οὗ διὰ τῆς ἀνωτέρω (ἐν § 20-23) σαφούς, ἀλλ' ἄνευ πάθους ἀποδείξεως ἀρκούντως ἀνένηψαν οἱ ἀρχοκταί, ὁ Δημοσθ. εἰσάγει νῦν κατὰ τὸ ῥητορικὸν σχῆμα τῆς ὑποφορῆς ἐνδεχομένην ἐνστάσιν ἡτίων εἰς τὸ στόμα τῶν πολιτικῶν του ἀντιπάλων τὴν μισητὴν λέξιν—τὴν συμβολικὴν ἔκφρασιν, καθὼς φαίνεται, πολιτικῆς δουλείας—ὕπὸ τύπον χιασμοῦ: τὰ κελευόμενα ἡμῶς... οὗ ταῦτα κελευόμενοι; Ἡ δ' ἀπόκρισις τοῦ ῥήτορος εἶναι λίαν διπλωματικὴ διότι, χωρὶς ἀπ' εὐθείας νὰ εἴπῃ «ναί», δηλοῖ σαφῶς ὅτι οἱ Ἀθην. ἀφείλουσι ν' ἀποδεχθῶσιν ὅτι δὲν δύνανται οὕτω νῦν νὰ μεταβάλωσι. — τὰ κελευόμενα (δηλ. ὑπὸ τοῦ Φιλ. καὶ τῶν Ἀμφικτυόνων) ἡμῶς ἄρα δεῖ π.=λοιπὸν τὰς διαταγὰς τοῦ Φιλ. καὶ τῶν Ἀμφικτυόνων πρέπει ἡμεῖς νὰ ἐκτελώμεν ὁ Φιλ. διὰ πρέσβειων, οὗς—συγκατανευίντων τῶν Ἀμφικτυόνων—ἀπέστειλεν εἰς Ἀθήνας, ἡξίου παρὰ τῶν Ἀθηναίων ν' ἀναγνωρίσωσιν αὐτὸν ὡς μέλος τοῦ ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου.—ταῦτα φοβούμενοις=ἐκ φόβου πρὸς ταῦτα (ἦτοι πρὸς τὸν πρὸ ὀλίγου ὑποδηλωθέντα κίνδυνον κοινῶ πολέμου).—καὶ σὺ...=καὶ ἀκριβῶς σὺ, Δημοσθένης... (παρ' οὗ ἤγιστα ἢ περιεμένε τις τοῦτο [διατί:]).—ταῦτα=τοῦτο (δηλ. τὸ ποιεῖν τὰ κελευόμενα).—πολλοῦ γὰρ καὶ δέω, συνήθης Δημοσθένειος ἔκφρασις—ἀπαντῶσα

καὶ ἀπροσώπως «πολλοῦ γε καὶ δεῖ» — τιθεμένη πρὸς ἐμφαντικὴν ἄρνησιν προηγουμένου τινὸς δισχυρισμοῦ ἢ — ὅπως ἐνταῦθα — προηγουμένης ἐρωτήσεως = ὅχι, πολὺ ἀπέχω ἀπὸ τούτου (ἀπὸ τοῦ νὰ ἀπαιτῶ δηλ. παρ' ὑμῶν τούτο). — ἀλλ' ὡς κτλ., ἢ σύνταξις : ἀλλ' οἶμαι δεῖν (ἡμῶς) ποιεῖν τούτο, ὡς οὔτε προᾶξομεν κτλ. = ἀλλὰ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ πράττωμεν τούτο, πῶς (= τίνην τρόπον) δηλ. δὲν θὰ πράξωμέν τι ἀνάξιον ἡμῶν αὐτῶν καὶ πῶς δὲν θὰ γείνη πόλεμος (κατ' ἔννοιαν = πῶς δὲν θὰ πράξωμεν . . . χωρὶς νὰ γείνη πόλεμος), ἀλλὰ πῶς θὰ φανῶμεν εἰς πάντας ὅτι εἴμεθα συνεισὶ καὶ ὅτι λέγομεν τὰ δίκαια (= ὅτι τὸ δίκαιον εἶνε ὑπὲρ ἡμῶν). — πρὸς δέ, ληπτέον ἐπιρρηματικῶς = πρὸς τούτοις δὲ (πρὸλ. Α' κατὰ Φιλ., § 28 «καὶ μικρόν τι πρὸς»). — τοῖς θεασέως ὁτιοῦν κτλ. = (θέλω ἐκείνοι, οὔτινες νομίζουσιν ὅτι πρέπει νὰ ὑπομείνωμεν μετὰ ἡάρρους ὁ, τιδήποτε (= τὰ πάντα) καὶ δὲν λαμβάνουσι πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν (ἄφρευκτον) πόλεμον, νὰ σκεφθῶσι τὰ ἐπόμενα. — ἐκεῖνα, ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐπόμενα : «ἡμεῖς Θεῖ...» (πρὸλ. § 8 «τοῦτο γε...» καὶ § 16 «τοῦτον τὸν τρόπον. . . τοιοῦτόν ἐστι.») — ἡμεῖς Θεῖ... ἀσύνδετον ὡς ἐπεξήγησις τοῦ ἐκεῖνα : ὁ ῥήτωρ ἐπεφύλαξεν ἐν τέλει διὰ τοὺς φιλοπολέμους ῥήτορας ταύτην τὴν σαφειάτην ἀπόδειξιν, ὅτι οἱ Ἄθην. ἐν πολλαῖς παρομοίαις περιστάσεσιν οὕτως ἀκριδῶς πράττουσιν, ὡς ὁ Δημοσθ. νῦν ἀξιοῖ παρ' αὐτῶν, δηλ. ἀνέχονται μικρὰν τινα ἀδικίαν, ἵνα ἀποφεύγῃσι τὸ μέγα κακὸν τοῦ πολέμου. — Ὁρωπὸν, πρὸλ. § 10. — εἴ τις ἔροιδ'... ἢ ἀπόδοσις κατωτέρω : φαῖμεν ἄν τίνους εἶδους εἶναι ὁ ὑποθετ. λόγος : — κελεύσας = μετὰ τῆς προτροπῆς. — διὰ τί (δηλ. ἔδομεν Θεῖ. ἔχειν Ὁρ.), ἐκ τοῦ ἔροιτο. — Φιλίππῳ . . . Ἄμφιπόλεως παραισχωρ., παρατηρητέα ἢ μετὰ δοτκ. καὶ γενκ. σύνταξις τοῦ παραισχωρεῖν = ἔχομεν παραχωρήσει : τὴν Ἄμφιπολιν εἰς τὸν Φίλ. περὶ τοῦ πράγμ. πρὸλ. § 10 καὶ βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 38. — κατὰ τὰς συνθήκας, ἐννοεῖ τὴν πρὸ ὀλίγου συνομολογηθεῖσαν μετὰξὺ Ἄθην. καὶ Φιλίπ. εἰρήνην (346), ἧς ἢ βάσις ἦτο ὁ ἕρος τῆς παρ' ἐκατέρου τῶν συμβαλλομένων τηρήσεως τῶν ὑπαρχουσῶν κτήσεων ὡς ἐκ τούτου καὶ ἢ Ἄμφιπολις ὡς κατεχομένη ὑπὸ τοῦ Φιλίπ., καθ' ὃν χρόνον συνωμολογεῖτο ἢ εἰρήνη, ἀνεγνωρίσθη ὡς κτήσις αὐτοῦ. — Καρδιανούς ἔδομεν ἔξω κτλ. = ἀφίνομεν τοὺς κατοίκους τῆς Καρδίας νὰ εἶναι ἀποκεχωρισμένοι ἀπὸ τῶν λοιπῶν κατοίκων τῆς

Θρακικῆς Χερρονήσου (=νά μὴ ἔχωσιν ἀπέναντι ἡμῶν τὴν αὐτὴν θέσιν, ἣν ἔχουσιν οἱ λοιποὶ κάτοικοι τῆς Χερ.) ἡ Καρδία, πόλις τῆς Θρακικῆς Χερρονήσου κειμένη κατὰ τὸν ἰσθμὸν τὸν ἐνοῦντα αὐτὴν μετὰ τῆς ἠπείρου (βλ. γεωγρ. πίν.), ἦτο ἡ μόνη ἐκ τῶν ἐν Χερρονήσῳ πόλεων, ἧτις δὲν ἠθέλε ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν ἐπὶ τῆς Χερρονήσου κυριαρχίαν τῶν Ἀθην., ἀλλ' ἐφρόνει τὰ τοῦ Φιλίπ. — τὸν Κῆρα, μετωνυμία = τῶν Καρῶν βασιλέα· ἐννοεῖται: ὁ Ἰδριεύς, ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῆς Καρίας Μουσώλου, ἀναβάς εἰς τὸν θρόνον τῆς Καρίας μετὰ τὴν Ἀρτεμισίαν τῷ 350· ἡ μετωνυμία ἐνταῦθα ἔχει λεχθῆ μετὰ περιφρονήσεως καὶ ὑπενθυμίζει τὴν παροιμίαν «ἐν Καρῷ τὸν κίνδυνον», ἧτις λέγεται περὶ ἐκείνου, ὅστις βάλλει ἄλλον νὰ κινδυνεύσῃ δι' αὐτόν καθ' ὅσον οἱ Κῆρες ἐμισθοῦντο ὡς μισθοφόροι· ὡς τοιοῦτοι δ' ἐχρησιμοποιοῦντο κατὰ τὰς μάχας ἐν ἀπογνώσει πραγμάτων, ὅπως μὴ ἀπολεσθῶσιν οἱ ἐκ τῶν πολιτῶν στρατιῶται. — καταλαμβάνειν, τὸ ἀπρμφ. τοῦτο—ὡς καὶ τὸ κατὰγειν—ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἐῶμεν. — Χίον καὶ Κῶν καὶ Ῥόδον, τὰς νήσους ταύτας—καθὼς καὶ τὸ Βυζάντιον—εἶχον ἀναγκασθῆ οἱ Ἀθην. ν' ἀφήσωσιν ἐλευθέρως μετὰ τὸν συμμαχικὸν πόλεμον (358-355), ὃν οὗτοι εἶχον ἐγείρει κατὰ τῶν νήσων αὐτῶν καὶ τοῦ Βυζαντίου (ὄλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 23). —κατὰγειν τὰ πλοῖα=νὰ σύρωσιν εἰς τὸν λιμένα των τὰ (ἐκ τοῦ Πόντου) καταπλέοντα (ἀθηναϊκὰ) σιταγωγὰ πλοῖα (ἢ διὰ τὰ νὰ εἰσπράττωσι τέλη ἢ διὰ τὰ λαφυραγαγῶσιν αὐτὰ)· οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἀναγκαιοῦντα αὐτοῖς σίτον μετεκρίμιζον ἰδίᾳ ἐκ τοῦ Πόντου.—δήλον ὅτι=βεβαίως, προφανῶς.—νομίζοντες, μετχ. ἀιτλγκ.—ἢ τὸ προσκρ. καὶ φ., β' ὄρος τῆς συγκρίσεως=παρὰ τὸ νὰ ἐρχώμεθα εἰς σύγκρουσιν καὶ νὰ φιλονικῶμεν.—περὶ τούτων, δηλ.:—οὐκοῦν εὐθιγες καὶ κ. σκέτλ. (δηλ. ἐπιτ.)=λοιπὸν μωρὸν καὶ ἐντελῶς ἀδικαιολόγητον εἶναι.—πρὸς ἑκάστους καθ' ἓνα, πλεονασμὸς = πρὸς ἓνα ἕκαστον (τῶν ἐχθρῶν) χωριστά.—οὕτω προσ.=ἄφ' οὗ ἔχομεν οὕτω—ὡς ἀνωτέρω ἐδηλώθη—προσενεχθῆ.—περὶ τῶν οἰκ. καὶ ἀναγκ.= (προκειμένου) περὶ πραγμάτων ἀφορώντων ἀπ' εὐθείας ἡμᾶς καὶ ἀποτελούντων δι' ἡμᾶς ζήτημα ζωῆς (ὡς εἶναι ὁ ἐλευθέρως διάπλους τῶν σιταγωγῶν μας πλοίων διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Βοσπόρου, ὅστις πρᾶκωλύεται ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν, ἢ κατάληψις τῆς Χίου, Κῶ, Ῥόδου ὑπὸ τοῦ Ἰδριεύς κ. τ.ἄ). —πρὸς πάντας (=καθ' ὅλων

δροῦ), συναπτόν τῇ πολεμῆσαι· κεῖται δὲ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ : «πρὸς ἐκείστους καθ' ἕνα», ὡς τὸ κατωτέρω : «περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς» πρὸς τὸ : «περὶ τῶν οἰκείων καὶ ἀναγκαιοτάτων». — περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς, δηλ. περὶ πράγματος ἔλως ἀναξίου λόγου (οἶον εἶναι τὸ ὑπὸ τῶν Ἀμφικτυόνων παραχωρηθὲν τῷ Φιλίπ. δικαίωμα νὰ μετέχη οὗτος τοῦ ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου)· σαρκαστικῆ παραποίησης ὑπὸ τοῦ ῥήτορος τῆς γνωστῆς παροιμίας : «μάχεσθαι περὶ οἴνου σκιᾶς», ἣτις λέγεται περὶ ἐκείνων, οἵτινες μάχονται διὰ πράγματα ἀνάξια λόγου. — νυνὶ—ἀκριβῶς τώρα (ὅτε εἴμεθα ἐστερημένοι φίλων καὶ συμμάχων καὶ δὲν ἔχομεν συγκροτημένας τὰς μικρὰς ἡμῶν δυνάμεις). — πολεμῆσαι=ν' ἀναλάβωμεν πόλεμον σκοπίμως ὁ ῥήτωρ ἔθηκεν ἐν τέλει τῆς περιόδου τὴν σπουδαιότεραν λέξιν αὐτῆς.

Περὶ τὸν λόγον τοῦ ὁ Δημοσθ. παρέδωκε τῇ γραμματεῖ πρὸς ἀνάγνωσιν τὸ σχέδιον τῆς ἀποκρίσεως, ἣν ὄφειλον οἱ Ἀθηναῖοι νὰ δώσωσιν εἰς τοὺς πρέσβεις τοῦ Φιλίππου (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 40)· τοῦτο λείπει ἐν τῇ λόγῳ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἢ ἀπόκρισις θὰ εἶχεν ὡς ἑξῆς : «οἱ Ἀθηναῖοι δὲν σκοποῦσι ν' ἀντιτάξωσιν ἀντιρρήσεις περὶ τῆς διατάξεως τῶν κατὰ τὴν ἀμφικτυονίαν καὶ μέλλουσι νὰ στέλλωσιν εἰς τὸ ἕξῃς ἀντιπροσώπους εἰς τὰ Πύθια».

II.
ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Β.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὁ Φίλιππος μετὰ τὴν Φιλοκράτειον εἰρήνην οὐδαμῶς ἠσύχασεν, ἀλλ' ἐξηκολούθησεν ἐργαζόμενος διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος κατακτητικῶν του σχεδίων. Οὕτω τῷ 344 π. Χ., ἀφ' οὗ ἔξεστράτευσεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ κατέβαλεν ἐν αὐτῇ πᾶσαν ἀντίδρασιν, ἐξήτησε νὰ ἐπέμβῃ ἐν Πελοποννήσῳ λαβὼν ἀφοριστὴν ἐκ τοῦ ἐξῆς γεγονότος: οἱ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Φωαικοῦ πολέμου ἐπεδίωξαν καὶ πάλιν ν' ἄρξωσι τῆς Πελοποννήσου, οἱ δ' Ἀργεῖοι καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ πιεζόμενοι ὑπὸ τούτων ἐστράφησαν πρὸς τὸν Φίλιππον ἐπικαλούμενοι τὴν βοήθειαν αὐτοῦ. Ὁ Φίλιππος θεωρήσας κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν προθύμως ἐδέχθη νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἀργεῖους καὶ Μεσσηνίους· ὅθεν διατάττει τοὺς Λακεδαιμονίους ν' ἀφήσωσι τὴν Μεσσηνίαν αὐτόνομον, ἀποστέλλει χορήματα καὶ μισθοφόρους εἰς τοὺς Ἀργεῖους καὶ Μεσσηνίους καὶ ὑπόσχεται ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Πελοπόννησον μετὰ στρατοῦ.

Οἱ Ἀθηναῖοι μαιδόντες τὰς τοιαύτας ἐνεργείας τοῦ Φιλίππου ἐν Πελοποννήσῳ, τὰς ἀποσκοπούσας εἰς τὴν καθυπόταξιν αὐτῆς, καὶ θέλοντες νὰ ματαιώσωσιν αὐτὰς ἀποστέλλουσιν ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Δημοσθένους πρέσβεις εἰς τὰς Πελοποννησιακὰς πόλεις· ἦγειτο δὲ τῆς πρεσβείας αὐτὸς ὁ Δημοσθένης. Οὗτος ἠγωνίσθη νὰ παραστήσῃ εἰς τοὺς Ἀργεῖους καὶ Μεσσηνίους τὴν δολίαν πολιτικὴν τοῦ Φιλίππου καὶ προσεπάθησε ν' ἀποτρέψῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς μετ' αὐτοῦ συμμαχίας. Οἱ λόγοι τοῦ ῥήτορος ἐνεποίησαν ἀρίστην αἴσθησιν, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ὑπῆρξεν ἀνάλογον πρὸς τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ. Οἱ Μεσσηνιοὶ καὶ οἱ Ἀργεῖοι μεριμνῶντες περὶ μόνων τῶν ἐπιχωρίων συμφερόντων καὶ οὐχὶ περὶ τῶν κοινῶν πάσης τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔπαυσαν πιστεύοντες εἰς τὴν φιλίαν καὶ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Φιλίππου.

Ὁ Φίλιππος ὀργισθεὶς διὰ τὰς ἐνεργείας αὐτὰς τῶν Ἀθηναίων ἐν Πελοποννήσῳ, καθὼς καὶ διὰ τὰς κατ' αὐτοῦ ἐκτοξένο-

μένας καθ' ἑκάστην ἀπὸ τοῦ ἀθηναϊκοῦ βήματος κατηγορίας τῶν ἠητόρων, πέμπει πρέσβεις εἰς Ἀθήνας παραπονούμενος ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι κατηγοροῦσιν αὐτὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας ὡς μὴ ἐκτελέσαντα τὰς ὑποσχέσεις, τὰς δοθείσας κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης. Συγχρόνως μετὰ τῶν Μακεδόνων πρέσβεων καταφθάνουσιν εἰς Ἀθήνας καὶ πρέσβεις τῶν Μεσσηνίων καὶ Ἀργείων παραπονούμενοι ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι προστατεύοντες τοὺς Σπαρτιάτας παρακωλύουσι τοὺς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνας τῶν ἐχθρῶν τῆς Σπάρτης.

Τότε συνέρχονται εἰς ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἵνα συσκεφθῶσι περὶ τῆς ἀποκρίσεως, ἣτις πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τοὺς πρέσβεις. Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ λαμβάνει τὸν λόγον ὁ Δημοσθένης καὶ ἀπαγγέλλει τὸν Β' Φιλιππικὸν—ἐν ἔτει 344—, ἐν ᾧ οὗτος ὑποδεικνύει τίνα ἀπόκρισιν ὀφείλουσιν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ δώσωσιν εἰς τοὺς πρέσβεις.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

§ 1—2.

ὅταν... λόγοι γίνονται=όσakis ἐκφωνοῦνται λόγοι.—λόγοι... λόγους... λέγειν, ἐπανάληψις, δι' ἧς ἐπιζητεῖ ὁ ῥήτωρ νὰ χλευάσῃ τοὺς Ἀθην., περιοριζομένους πάντοτε εἰς λόγους μόνον.—περὶ ὧν =περὶ τούτων, ἅ.—πρόττει καὶ βιάζεται, ἐν δι' αὐτοῖς=πρόττει βιαζόμενος (ἢ βία).—παρὰ τὴν εἰρήνην, δηλ. τὴν Φιλοκράτειον, τὴν γενομένην τῷ 346· περὶ ταύτης τῆς εἰρήνης βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 38-39.—ἀεὶ τοὺς ὑπὲρ ἡ. λόγους καὶ δικ. καὶ φ... φαινομένους, ἢ μετχ. φαινομένους—ὡς καὶ αἰ ἐπόμενοι δοκοῦντας... γιγνόμενον —κατηγρημτα. ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ὁρῶ = βλέπω πάντοτε ὅτι οἱ λόγοι, δι' ὧν ὑπερασπίζονται αἱ ὑποθέσεις ἡμῶν, φαίνονται καὶ δίκαιοι καὶ φιλόανθρωποι· δίκαιοι μὲν, διότι δι' αὐτῶν ὑπερασπίζονται τὰ δίκαια τῶν Ἀθηναίων κατὰ τοῦ Φιλίππου, φιλόανθρωποι δέ, διότι δι' αὐτῶν ὑπερασπίζονται οὐ μόνον τὰ συμπερόντα τῶν Ἀθην., ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, τῶν ὑπὸ τοῦ Φιλίπ. καταπιεζομένων.—λέγειν μὲν... γιγνόμενον δ', ἀντίθεσις. — καὶ λέγειν μὲν . . . Φιλίππου, ἢ σύνταξις : καὶ (ὁρῶ) τοὺς Φιλίππου κατηγοροῦντας ἄπαντας δοκοῦντας λέγειν μὲν ἀεὶ τὰ δέοντα (=ἂ δεῖ λέγειν κατὰ Φιλίπ.)=καὶ (βλέπω) ὅτι ὅλοι ἀνεξαιρέτως ἐκεῖνοι, οἵτινες κατηγοροῦσι τὸν Φιλ., φαίνονται ὅτι λέγουσι μὲν πάντοτε ἐκεῖνα, τὰ ὅποια πρέπει νὰ λέγῃσι κατὰ τοῦ Φιλίπ.—οὐδὲν... τῶν δεόντων = οὐδὲν τούτων, ἅ δεῖ γίνεσθαι. — ὡς ἔπος εἰπεῖν (= ἔνθα οὕτως εἶπω=σχεδόν), μετριάξει· τὸ οὐδὲν.—οὐδ' ὧν ἕνεκα... ἄξιον = οὐδέ τι τούτων (δηλ. ὁρῶ γιγνόμενον), ὧν ἕνεκα ἄξιόν (ἔστι) ταῦτα ἀκούειν=οὐδέ τι ἐκ τούτων (βλέπω νὰ γίνηται), διὰ τὰ ὅποια ἀξιίζει τὸν κόπον ν' ἀκούῃ τις τούτους τοὺς λόγους. — εἰς τοῦτ' ἤδη κτλ., μετὰ μεγάλης πικρίας λέγει ταῦτα ὁ ῥήτωρ= εἰς τοιοῦτον σημεῖον ἔχουσι περιέλθει· τῶρα πλέον ἔλα· αἰ ὑποθέσεις τῆς πόλεως ἡμῶν.—ὥσθ', συγκατέον τῷ χαλεπότερόν (ἔστι).

—μᾶλλον=έντονώτερον.—παροφθαίνοντα καὶ . . . ἐπιβουλεύοντα, μετχ. κατηγορητ. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἐξελύγῃ ὡς δαικτικού.—τὴν πρὸς ἡμᾶς εἰρήνην=τὴν εἰρήνην, τὴν συναρθεῖσαν μεθ' ἡμῶν (πότε:). — τὸ τί χροῖ π. συμβ., ὑπερδατὸν = τὸ συμβουλευσα (ὅρασμ. τοῦ χαλεπότερον [ἔσσι]) τί χροῖ ποιεῖν (δηλ. ἡμᾶς)=τὸ νὰ συμβουλεύσῃ τις τί πράξει: νὰ πράττῃτε.

§ 3.

αἴτιον τούτου, δηλ. ἐστί.—πάντες=ὅλοι ἡμεῖς ἢ γενικὴ αὐτὴ ἔννοια μερίζεται κατωτέρω εἰς δύο: 1) πρῶτον μὲν ἡμεῖς οἱ παριόντες...2) ἔπειθ' ἡμεῖς οἱ καθήμενοι.—τοὺς πλεονεκτεῖν κτλ., ἢ σύνταξις: δέον (αὐτιατκ. ἀπόλυτος) κολύειν ἔργῳ καὶ πράξειν, οὐχὶ λόγῳ τοὺς ζητούντας πλεονεκτεῖν=ἐν ᾧ ἔπρεπε νὰ ἐμποδίζωμεν μὲ ἔργα καὶ πράξεις, οὐχὶ μὲ λόγους τοὺς ζητούντας νὰ πλεονεκτώσιν (ὡς τὸν Φίλ.).—ἔργῳ καὶ πράξει, συνανομία πρὸς ἔντονώτερον παράστασιν τῆς ἐννοίας.—ἔργῳ καὶ πράξειν, οὐχὶ λόγῳ. ἀντίθεσις: πρὸλ. καὶ κατωτέρω § 4 κείνῳ μὲν οἱ πράξεις, ἡμῖν δ' οἱ λόγοι.—οἱ παριόντες, δηλ. ἐὰν τὸ βῆμα=οἱ ῥήτορες.—τούτου ἀρέσταμεν καὶ γο. καὶ συμβ.=τοῦ ταῦτα γράφειν καὶ συμβουλεύειν ἀρέσταμεν—ἀπέχομεν ἀπὸ τοῦ νὰ προτείνωμεν ἐγγράφως καὶ νὰ συμβουλεύωμεν ταῦτα (δηλ. τὸ νὰ ἐμποδίζωμεν μὲ ἔργα καὶ πράξεις, οὐχὶ μὲ λόγους τοὺς ζητούντας νὰ πλεονεκτώσιν).—τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀπέχθ. ἠκούοντες=διότι φοβούμεθα τὸ πρὸς ἡμᾶς μίσός σας (=μὴ ἐπισύρωμεν καθ' ἡμῶν τὸ μίσός σας [ὡς μὴ λέγοντες τὰ ἀρέσκοντα.]).—οἷα ποιεῖ δέ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: τούτου μὲν ἀρέσταμεν ὁ δὲ ἔπρεπε νὰ τεθῆ μετὰ τὸ οἷα: πρὸς ἔξαρσιν δ' ἕως τῆς ἐννοίας τοῦ ποιεῖν ἐτέθη μετὰ ταῦτα.—οἷα ποιεῖ δέ κτλ., ἢ σύνταξις: διεξοχόμεθα δέ, ὡς δεινὰ καὶ χαλεπὰ καὶ τοιαῦτα (ἔσσι), οἷα ποιεῖ=διηγούμεθα δέ, πόσον ψόβερά εἶναι: καὶ ἀπειλητικὰ καὶ παρόμοια, ἕσα πράττει: ὁ Φίλ.: διὰ τούτων δαικτικῶς σκώπτει ὁ ῥήτωρ τοὺς Ἀθην.—ἔπειθ', ἄνευ τοῦ δεῖν ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ πρῶτον μὲν (πρὸλ. Α' κατὰ Φίλ., § 3).—οἱ καθήμενοι, δηλ. ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ=οἱ ἀκραταί (πρὸλ. § 5 τοῖς ἀκούουσι).—ὡς μὲν ἂν εἶποιτε... ὡς δὲ κολύσαιτ' ἂν... ἀντίθεσις.—ὡς μὲν ἂν εἶποιτε κτλ., πλ. γίγ. ἐρωτημτ. πρότασις ἐξαρτωμένη

ἐκ τοῦ παρεσκευάσθε = τίνι μὲν τρόπῳ ἠθέλετε εἶπαι δικαίους λόγους καὶ ἠθέλετε ἐννοήσαι ἄλλον ἑμιλοῦντα· δίκαιοι δὲ λόγοι τίνες καλοῦνται; (βλ. ἀνωτέρω ἐν § 1). — ἄμεινον Φίλιπ. παρεσκευάσθε = (κατὰ τοῦτο) εἰσθε καλύτερον ἀπὸ τὸν Φίλιπ. ἡτοιμασμένοι, γεγυμνασμένοι. — ὡς δὲ κοιλ. κτλ., πλαγίᾳ ἐρωτημητκ. πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ἀργῶς ἔχετε = τίνι δὲ τρόπῳ ἠθέλετε ἐμποδίσει ἐκείνον ἀπὸ τοῦ νὰ πράττῃ ταῦτα. — ἐφ' ὧν ἐστι νῦν = εἰς τὰ ὅποια τώρα ἀσχολεῖται. (δηλ. εἰς τὸ παραβαίνειν τὴν εἰρήνην καὶ εἰς τὸ ἐπιβουλεύειν πρὸς τοὺς Ἕλλησι). — παντελῶς ἀργῶς ἔχετε = (πρὸς τοῦτο) εἰσθε παντελῶς κωθροί.

§ 4.

συμβαίνει δὴ πράγμα' ἀναγκ... καὶ ἴσως εἰκός, κατ' ἐννοιαν = λοιπὸν τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἀναγκαῖον, ἴσως καὶ δίκαιον. — ἐν οἷς ἑκάτεροι κτλ., ἀσύνδετον ὡς ἐπεξηγήσεως = εἰς ἕσα δηλ. ἀμφοτέροι (ἡμεῖς καὶ ὁ Φίλιπ.) κατατρίβετε τὸν χρόνον σας καὶ περὶ ἕσα προθύμως ἀσχολεῖσθε. — ταῦτα (ὑποκμ.) ἄμεινον ἔσται. ἔχει κτλ. = εἰς ταῦτα εὐδοκιμεῖτε ἀμφοτέροι, δηλ. ἐκεῖνος μὲν εἰς τὰς πράξεις, σεις δὲ εἰς τοὺς λόγους.

§ 5.

εἰ μὲν οὖν... εἰ δ' ὅπως... ἀντίθεσις. — καὶ νῦν λέγειν δικαιοτέρο(α) ὑμῖν ἔτιωκεῖ = καὶ τώρα ἀκόμη (ὡς μέχρι τοῦδε) εἶναι ἀρεστὸν εἰς ὑμᾶς νὰ ἐκφωνήτε (μόνον) λόγους, δι' ὧν νὰ ὑποστηρίξητε ὅτι σεις ἔχετε περισσότερον δίκαιον παρὰ ὁ Φίλιππος. — ἰσθιδίον (ἐστί) καὶ λόγος οὐδεὶς, ἢ αὐτὴ ἔννοια πρὸς περισσότεραν ἔξαρσιν αὐτῆς δηλοῦται καὶ καταρατικῶς καὶ ἀποφατικῶς· σχῆμα ἐκ παραλλήλου (πρὸδλ. § 31 «ἐφ' ὃ καὶ οὐκ ἀποκρίψομαι»). — πρόσθεσι τῷ πράγματι = ὑπάρχει εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα (δηλ. εἰς τὸ λέγειν δικαιοτέροα). — εἰ δ' ὅπως κτλ., ἢ σύνταξις: εἰ δὲ δεῖ σκοπεῖν, ὅπως τὰ π. ἐπανορθωθήσεται καὶ (ὅπως) μὴ πάντα προσελθόντα (μετχ. κατηρητκ. ἐκ τοῦ λήσει) ἔτι πορροτέρω ἡμᾶς λήσει (μέλλ. τοῦ ῥ. λαμβάνειν) μηδ' ἐπιστήσεται (ἀμτῶ)... = ἐάν δὲ πρέπει νὰ σκεπτόμεθα πῶς ἢ παροῦσα (ἀθλία) κατὰστασις τῶν πραγμάτων νὰ διορθωθῇ καὶ πῶς, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσωμεν, νὰ μὴ χει-

ροτερεύση ἀκόμη περισσότερον καὶ πῶς γὰρ μὴ ἐπέλη ἀφηνιδίως ἐναντίον ἡμῶν...—ἐπιανορθωθήσεται, τὸ β. ἐνταῦθα μεταφορικῶς, κυριολεκτούμενον ἐπὶ τῶν πιπτόντων, οὗς στήγομεν ὀρθίους ἢ παρούσα κατάστασις τῶν πραγμάτων κατὰ τὴν § 2 εἶναι καταπεπτοκωία. Ὁμοίως μεταφορικῶς λέγονται καὶ τὰ β. ἐπιτήσεται... ἀντάσει. = μέγθος δυνάμεως = μεγάλη δύναμις πολλὰς οἰ. Ἑλληγες θέτουσιν οὐσιαστικὰ ἀντι ἐπιθέτων πρὸς ἄξωρον τῆς ἐννοίας (πρόδλ. Α' κατὰ Φιλ., § 25 «γάλας ἐστι» = γελούον ἐστι). — πρὸς ἡν οἰδ' ἀντάσει (ἀμπτέ.) δυν. = κατὰ τῆς ὁποίας οὐδὲ γὰρ ἀντισταθῆναι ἢ δυνηθῆμεν. — οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος (δηλ. ἐστι), ὅσπερ πρότερον (δηλ. ἦν), τοῦ β. ἀπόδοσις τῆς ὑποθετ. προτάσεως εἰ δαί σκοπεῖν κτλ. = δὲν εἶναι (τῆρα) ὁ αὐτὸς τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι, ὁ ὁποῖος ἦτο πρότερον. — ἀλλὰ καὶ τοῖς λ. ἀπασί καὶ τοῖς ἀκ. οὖν... προαφρέον (ἐστί) — ἀλλὰ καὶ τοὺς λέγοντας ἀπασί καὶ τοὺς ἀκούοντας ἑμῶς... δαί προαφρέσθαι = ἀλλὰ καὶ ὅλοι ἀνεξαρτέως οἱ βήτορες καὶ σεις οἱ ἀκούοντες πρέπει νὰ προτιμάτε. — τὰ σώσονται = τὰ δυνάμενα σώσαι (πρόδλ. λόγον περὶ τῆς εἰρ. § 3 «ἔσται βελτίω» — Α' κατὰ Φιλ., § 49 «τῶν καλοτέρων»). — τῶν ὁράστων καὶ τῶν ἠδίστων, γενικαὶ συγκριτικαὶ εἰς τὸ προαφρέον (ἐστί), διότι ἐν αὐτῇ περιέχεται συγκριτικὴ ἐννοία· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δέχονται τοιαύτην γενικὴν καὶ τὰ β. προτιμῶν, προαφρίνειν καὶ τὸ ἄπλοον ἀφρέσθαι. — Τὸ ποσοῖμιον, ὅπερ περιέχεται ἐν τοῖς § 1-5, εἶναι πολὺ γενικὸν καὶ δὲν ἀρμόζει εἰς τὸν προαφρίμενον λόγον. Διότι, ἐν ᾧ ὁ ῥήτωρ ἐν τῇ προομίᾳ λέγει, ὅτι δὲν ὀφείλει νὰ ἐλέγχωμεν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τὸν Φίλιπ. ὡς ἀδικούντα καὶ ὅτι πρέπει νὰ καταπολεμῶμεν αὐτὸν μὲ ἔργα, οὐχὶ μὲ λόγους, ὁ ἐπόμενος ἔμως λόγος οὐδὲν ἄλλο περιέχει παρὰ μόνον ἐλεγχόν· διότι ἢ ἀπέκρισις πρὸς τοὺς πρέσβεις τῶν Ἠλλοπ. καὶ τοῦ Φιλίππου — ἦτις ἀποτελεῖ τὴν προῤῥησιν τοῦ λόγου — δὲν εἶναι ῥηγόν.

§ 6.

εἰ τις... θαυραῖ (= ἔχει θάρρος, δὲν φοβεῖται) κτλ., ἀντιλεγ. πρότασις ἄξωστ. ἐκ τοῦ θαυμάζω· μετὰ τὰ ψυχικῶ πάθος σημαντικὰ β. (χαίρειν, θαυμάζειν κλπ.) καὶ τὰς ταυτοσημοὺς ἀπροσώπου ἐκφράσεις (αἰσχρόν ἐστι, θαυμαστόν ἐστι, ἄτοπόν ἐστι κτλ.) τὸ

αἴτιον τοῦ ψυχικοῦ πάθους ἐκφέρεται ἔχει μόνον διὰ τοῦ ὅτι, ἀλλ' ὑπὸ τὸν τύπον ὑποθέσεως καὶ διὰ τοῦ εἶ, δι' οὗ πολλάκις ἐκ λεπτότητος ἄττικῆς ἐκφέρεται καὶ πραγματικὸν αἴτιον.—τίς (=τινές), ὑπονοοῦνται οὐ μόνον αἱ διεφθαρμένοι ῥήτορες, οἵτινες, ἵνα ἀπατωῶσι τὸν λαόν, παρίστανον τὴν δυνάμιν τοῦ Φιλίππου οὐχὶ ἐπιφροδόν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες οὐδόλως εἶχον κατανοήσει τοὺς δόλους καὶ τὰ σχέδια τοῦ Φιλίπ.—ὄρων, μετχ. ἐνδοτικῆ.— καὶ ὅσον κίριος, ἀκροδεστέρα διασάφης τοῦ ἡλίκος=πόσον μέγας, δηλ. πόσων (χωρῶν) κύριος εἶναι.— τοῦτο, δηλ. τὸ εἶναι τηλικούτον τὸν Φίλ.—εἶρ' ἡμῶς (=καθ' ὁμῶν), εὐφημισμὸς=εἰς τὸ καταδουλώσασθαι ἡμᾶς. Ὁ ῥήτωρ, ὅσάκις ἀναφέρει μέλλουσαν συμφορὰν τῶν Ἀθην., συνήθως ἐκφράζει αὐτὴν λίαν χαριέντως καὶ κομφῶς δι' ἡπιωτέρων ἐκφράσεων.—παρασκευάζεσθαι, δηλ. τὸν Φιλίππον.—θαυμάζω, τοῦτο ὅτε μὲν λέγεται: ἐπὶ καλῆς σημασίας, ὅτε=θαυμάζω, ἐκτιμῶ, ὅτε δὲ ἐπὶ κακῆς—ὡς ἐνταῦθα.—εἴτε=παρξενεύομαι.—δειθῆναι πάντων ὁμοίως ὁμῶν β.=θέλω νὰ παρακαλέσω πάντας ὑμᾶς ἀδιακρίτως (=μέχρις ἐνός) ἐπομένως καὶ τοὺς φοβουμένους καὶ τοὺς θαρροῦντας· μετὰ τὸ πῦς καὶ ἅπας τίθενται συνήθως τὰ ἐπιρρ. ὁμοίως, ἅμα, ὁμοῦ πρὸς ἐξαρσιν τῆς ἐννοίας τοῦ ἐπιθέτου καὶ πρὸς διεγερσιν τῆς προσοχῆς τῶν ἀκρατῶν.—τοὺς λογισμοὺς=τὰς σκέψεις (μου)=τὰς αἰτίας.—διὰ βραχέων (=συντόμως), προδιόρθωσις· διὰ ταύτης ὁ ῥήτωρ προλαμβάνων διορθοῖ τὸ δυνάμενον νὰ κάμῃ κακὴν ἐντύπωσιν ὡς μακρὸν καὶ ἐκτενές.—δι' οὗς... δι' ὧν, ἐνταῦθα ἢ διὰ μετὰ διαφόρου πτώσεως πρὸς ἀποφυγὴν τῆς κακοφωνίας, ἥτις θὰ ἐγίνετο, ἐὰν καὶ ὁ α' προσδιορισμὸς ἐτίθετο κατὰ γενικὴν (διὰ βραχέων δι' ὧν)=δι' ἧς (αἰτίας)... ὑπὸ τῶν ὁπῶν (αἰτιῶν [παρακινήσεις]).—τὰναντί' ἐμοὶ παρήσθηκε προσδοκίαν (μέσῃ λέξις· ἐνταῦθα=φοβεῖσθαι)=μου ἔχει ἔλθει εἰς τὸν νοῦν (=εὐρίσκωμαι εἰς τὴν θέσιν) νὰ φοδῶμαι: τὰ ἐναντία (δηλ.:)—βέλτιον, δηλ. τῶν θαρροῦντων.—προορᾶν, δηλ. τὰ μέλλοντα.—ἂν δ' οἱ θαροῦ. καὶ πεπ. αὐτῶ, δηλ. βέλτιον ἐμοῦ προορᾶν δοκῶσιν.—οἱ θαροῦντες, ἀπολύτως, ὡς καὶ ἀνωτέρω «εἴ τις θαροεῖ».—πεπιστευκότες αὐτῶ=ἔχοντες (τυφλήν) ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτὸν (τὸν Φίλ.).—τούτοις προσθήσθε, ἐξακολουθεῖ ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ἵνα· τὸ δὲ προστίθεμαί τι=συμφωνῶ μετὰ τινος.

§ 7—8.

λογίζομαι=σκέπτομαι, συλλογίζομαι.—τίνων... κατέστη; Πυλῶν κτλ., ὁ ῥήτωρ ἐρωτᾷ αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ ἀποκρίνεται: σχῆμα ὑποφορᾶς (πρὸλ. καὶ κατωτέρω § 24 καὶ λόγον περὶ τῆς εἰρ. § 17). —μετὰ τὴν εἰρήνην, τὴν Φιλοκράτειον.—Πυλῶν (=Θερμοπυλῶν) καὶ τῶν ἐν Φωκεύσι πραγμάτων (=καὶ τῶν ἐν Φωκίδι πραγμάτων=καὶ τῆς Φωκίδος), περὶ τοῦ πράγματος βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 39. —τί οὖν; πῶς τούτοις ἐχοίσατο; διὰ τῆς ἐρωτήσεως, ἣν συχνάκις μεταχειρίζεται ὁ ῥήτωρ, ἐπιζητεῖ νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν (πρὸλ. κατωτέρω § 22, § 31—Α' κατὰ Φιλ. § 2, § 3—λόγον περὶ τῆς εἰρ. § 17). —πῶς τούτοις (δηλ. τοῖς πράγμασι) ἐχοίσατο; ἐννοίαν=πῶς ἐκάνονσε τὰ ἐν Φωκίδι; —ἡ Θηβ. συμφέροι καὶ οὐχ ἢ τῇ πόλει (δηλ. ἡμῶν)=τὰ συμφέροντα τῶν Θηβαίων καὶ οὐχὶ τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως ἡμῶν ὁ Φίλ. γενόμενος κύριος τῶν Θερμοπυλῶν καὶ εἰσελάσας εἰς Φωκίδα κατέστρεψε τοὺς Φωκεῖς, ἀσπόνδους ἐχθροὺς τῶν Θηβαίων, καὶ παρέδωκε τοῖς Θηβ. τὰς Βοιωτικὰς πόλεις Ὀρχομένον καὶ Κορῶνιαν.—τί δήποτε;=διατί λοιπὸν (προετίμησε νὰ πράττῃ ταῦτα); —δι... εἶδε=διότι ἐνόησε.—πρὸς πλεονεξίαν καὶ (πρὸς) τὸ πάνθ' ὑπ' αὐτ. π. τοῖς λ. ἐξετάζων=λογιζόμενος καὶ σκοπῶν πῶς ἂν πλεονεκτήσειε καὶ πῶς ἂν πάνθ' ὑπ' αὐτῷ ποιήσατο=σκεπτόμενος καὶ ἐξετάζων πῶς δύναται νὰ πλεονεκτήσῃ καὶ νὰ ὑποτάξῃ τὰ πάντα ὑπὲρ τὴν ἐξουσίαν του.—καὶ οὐχὶ πρὸς εἰρήνην οὐδ' ἦσ. οὐδὲ δ. οὐδέν, δηλ. τοὺς λογισμοὺς ἐξετάζων κατ' ἐννοίαν=καὶ οὐχὶ πῶς δύναται νὰ ἔχῃ εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν καὶ νὰ πράττῃ δικαίον τι.—ὅτι...οὐδὲν ἂν ἐνδεῖξαι το... ἀλλὰ...ἐναντιώσεσθε, ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτο παρατηρητέα ἢ διάφορος ἔκφρασις τῶν δύο μελῶν τῆς εἰδικῆς προτάσεως: τὸ α' ἐτέθη κατὰ δυνητικὴν εὐκτικὴν, διότι πρόκειται περὶ πράγματος, ὅπερ κατ' οὐδένα τρόπον δύναται νὰ γείνη διότι οὐδέποτε ὁ Φίλ. θὰ ἠδύνατο νὰ πείσῃ τοὺς Ἄθην., καὶ ἂν ἤθελε τὸ δὲ β' ἐτέθη καθ' ὀριστικὴν, καθ' ἔσον πρόκειται περὶ πράγματος βεβαίου διότι πάντως οἱ Ἄθην. θὰ ἀντίσταντο, ἂν ὁ Φίλ. ἐπεχειρῆι νὰ ὑποτάττῃ τὰς ἑλληνικὰς πόλεις.—τῇ μὲν ἡμετέρῃ πόλει καὶ τοῖς ἡθεσι τοῖς ἡμετέροις, ἐν διὰ δυσιν=τοῖς τῆς ἡμετέρας πόλεως ἡθεσι: διὰ τῆς συμπαρατάξεως δ' ὁμοῦ τοῦ ἔλου

καὶ μέρους (τῆ ἡμετ... καὶ τοῖς...) ὁ ῥήτωρ ἐπιζητεῖ τὴν μετ' ἐμφάσεως ἐν ἀρχῇ πρόταξιν τῆς ἀντωνυμίας (τῆ ἡμετέρα), πρὸς ἣν ἀντιτίθεται τὸ κατωτέρω τοὺς δὲ Θηβαίους (§ 9).—τοῖς ἦθεσι τοῖς ἡμ. = εἰς τὰ ἦθη ἡμῶν (οὔτινες φροντίζομεν πάντοτε περὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας τῶν Ἑλλήνων).—οὐδὲν ἂν ἐνδείξαιτο τοσοῦτον οὐδὲ (ἂν) ποιήσειεν = οὐδὲν τόσον μέγα πλεονέκτημα (= ὠφέλειαν) δύναται νὰ παρουσιάσῃ οὐδὲ νὰ παράσῃ. — ὑμεῖς, παρατηρητέα ἢ μεταδόσεις τοῦ ἀ' προσώπου (τῆ ἡμετέρα) εἰς β' πρόσ. (ὑμεῖς) τοιαῦτα μεταβολαὶ προσώπων συνήεις παρὰ τῷ ῥήτορι (πρὸλ. Α' κατὰ Φιλ., § 11 «ὑμεῖς ἕτερον Φίλιππον ποιήσατε· οὗτος ἐπισημαίνεται παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀιέλειαν»).—τῶν ἄλλων τινὰς Ἑλλ., τὸ τινὰς ἐτέθημεταξὺ τῶν δύο γενικῶν ἀντ': νὰ προταχθῆ τούτων (= τινὰς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων) τὸ μὲν δι' εὐφωνίαν, ἵνα ἀποχωρισθῶσι λέξεις ὁμοίως καταλήγουσαι (ἄλλων Ἑλλήνων), τὸ δὲ πρὸς ἔξαρσιν πῆς προηγούμενης λέξεως (τῶν ἄλλων).—ἐκείνω πρόοισθε (γοητέος ὁ ἂν) = ἠθέλετε ἐγκαταλείπει εἰς τὴν διάκρισιν ἐκείνου· τὸ πρόοισθε (ἀόριστος τοῦ προίεμαι) ἔχει σχηματισθῆ κατὰ τὰ βρῦτονα· πῶς θὰ ἦτο, ἐὰν ἐσχηματίζετο κατὰ τὰ εἰς -μι;—τοῦ δικαίου λόγον ποιούμενοι (= φροντίζοντες περὶ τοῦ δικαίου), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ περὶ Φιλίπ. λεχθέντα: «οὐχὶ πρὸς δίκαιον οὐδὲν τοὺς λογισμοὺς ἐξετάζω».—καὶ τὴν προσοῦσαν κτλ., ὑπερβατὸν = τὴν προσοῦσαν τῷ πράγματι ἀδοξίαν = τὴν κατασχύνην τὴν ὑπάρχουσαν ἐν αὐτῷ τῷ πράγματι (δηλ.;).—ἃ προσήκει (δηλ. προσοῦσθαι) προσορῶμενοι = προδλέποντες ὅσα πρέπει νὰ προδλέπητε (ὅτι δηλ. ἢ ὑφ' ὁμῶν ἐγκατάλειψις τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ Φιλίπ. θὰ ἐπιφέρῃ τέλος καὶ τὴν ἰδικὴν σας καταστροφὴν).—τι τοιοῦτον... πράττειν, δηλ. νὰ καθυποτάτῃ τὰς ἑλλ. πόλεις.—ὥσπερ ἂν, δηλ. ἐναντιωθεῖητε.—εἰ πολ. τύχοιτε = ἐὰν κατὰ τύχην ἠθέλετε διεξάγει πόλεμον (κατ' αὐτοῦ {τοῦ Φιλ.}).

§ 9—10 εὐνοίαν.

τοὺς δὲ Θ. ἠγάειτο... τὰ λοιπὰ εἴσειν, ὅπως β., πράττειν ἑαυτὸν = περὶ δὲ τῶν Θηβ. ἐνόμιζεν ὅτι θ' ἀφήσωσιν αὐτὸν νὰ κανονίξῃ τὰ λοιπὰ ζητήματα κατ' ἀρέσκειαν.—ὅπερ συνέβη (= ὅπερ καὶ πράγματι συνέβη), συχνάκις ὁ ῥήτωρ μεταχειρίζεται ἐν ταῖς λόγοις

αὐτοῦ τοιαύτας μικρὰς παρεμβολὰς· διὰ τούτων ὄχι μόνον κατορθοῖ ν' ἀποφεύγῃ τὴν διατύπωσιν προτάσεων τινων—ὡς ἐνταῦθα τῶν προτάσεων : καὶ ὅτι ὁ Φίλιππος ὀρθῶς ἔκρινεν εἰς τοῦτο γνωρίζετε—, ἀλλὰ καὶ ἐπιζητεῖ νὰ προδιαθέτῃ τοὺς ἀκρατὰς εἰς τὴν εὐκολωτέραν ἀποδοχὴν τῆς ἐπομένῃς ἐννοίας, εἰς ἣν ἀποδίδει μεγάλην σπουδαίότητα.—ἀντὶ τῶν ἑαυτοῖς (δηλ. τοῖς Θηβ.) γιγνομένων—εἰς ἀμοιβὴν τῶν ὠφελείων, αἱ ὁποῖαι παρέχονται (ὑπὸ τοῦ Φιλίπ.) εἰς αὐτούς. Ὁ ῥήτωρ ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα ὡς ὠφελείας 1) τὴν ὑπὸ τοῦ Φιλίπ. καταστροφὴν τῶν Φωκέων, τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν τῶν Θηβ., καὶ 2) τὴν παράδοσιν εἰς τοὺς Θηβ. τῶν Βασιτικῶν πόλεων Ὀρχομενοῦ καὶ Κορωνείας.—οὐχ ὅπως (= οὐκ ἐροῶ ὅπως)... ἀλλὰ καὶ—οὐ μόνον οὐ... ἀλλὰ καὶ.—ἀντιπράξαι καὶ διακοῦν... συστρατεύσαι, τὰ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἡγεῖτο' ὑποκαίμ. δὲ τῶν ἀπρμφ. τοῖς Θηβαίοις.—ἀν αὐτοὺς κλεῖν, δηλ. συστρατεύειν.—τοῖς Μασσ. καὶ τοῖς Ἀσγ... εὐ ποιεῖ (= εὐεργετεῖ [ὑποστηρίζων αὐτοὺς κατὰ τῶν Λακεδ.]), περὶ τοῦ πράγματος πρόβλ. κατωτέρω § 15.—ταῖθ' (= ταῖτ' ὑπειληφώς=ἔχων σχηματίζει (περὶ αὐτῶν) τὴν αὐτὴν γνώμην (ἣν καὶ περὶ τῶν Θηβ. [δηλ. :])).—ὁ καὶ=τοῦτο δὲ ἀκριβῶς (τὸ ὅτι δηλ. ὁ Φίλ. οὕτως φρονεῖ).—καὶ' (= περὶ, ὑπὲρ) ἡμῶν=δὲ ὑμᾶς.—ἐγκομίμων (= ἔπαινος), ἐξάιρεται ἢ λέξις ἐν τέλει τιθεμένη.—κέραισθε (δηλ. ὑπὸ Φιλίπ.)... μόνου... ἀν... προσέσθαι=κέραιε (Φίλ.)... μόνου ἡμᾶς κτλ.=ὁ Φίλ., ὡς ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων του (= ἐξ αὐτῆς τῆς διαγωγῆς του) φαίνεται. ἔχει σχηματίζει γνώμην ὅτι μόνου ὑμεῖς ἐξ ἄλλων τῶν ἀνθρώπων ἀντὶ οὐδενὸς κέρδους (δὲν) ἠθέλετε θυσίασαι.—μηδεὶνὸς κέρδους, γενν. τοῦ τιμήματος, ὡς καὶ αἱ κατωτέρω γενν. : μηδεμιᾶς χάριτος μηδ' ὠφελείας.—τὰ κοινὰ δίκαια τῶν Ἑλλ., δηλ. τὴν ἐλευθερίαν καὶ αὐτονομίαν τῶν Ἑλλήνων.—μηδ' ἀνταλλάξασθαι (νοητὸς ὁ ἀν) μηδ. χάο. μηδ' ὠφ.=καὶ ὅτι ἀντὶ οὐδεμιᾶς χάριτος καὶ ὠφελείας (δὲν) ἠθέλετε ἀνταλλάξαι.

§ 10 καὶ ταῦτα—11.

εἰκότως=δικαιῶς.—ὑπειληφες=φρονεῖ.—καὶ' Ἀσγ., ἣ κατὰ καὶ ἐνταῦθα=περὶ.—ὡς ἑτέρως, τὸ ὡς ἐπιτακτικόν=ἄλλως διαφορητικῶν.—τὰ πρὸ τούτων=τὸ παρελθόν.—εὐρίσκει καὶ ἀκούει=εὐρίσκει ὁ ἴδιος (ἐν βιβλίῳ) καὶ ἀκούει παρ' ἄλλων (ἐκ παρα-

δόσεως ἀπὸ στόματος εἰς στόμα). — τοὺς μὲν θυετέους προγό-
 νους... τοὺς δὲ Θ. καὶ Ἄογ. προγόνους, ἀντίθεσις ἢ α' αἰτιατκ.
 ὅπουμ. τῶν μετχ. ἀνασχομένους, προσελομένους, ὑπομαίναντας,
 ποιεῖστας, αἰτίαιες εἶναι κατ' ὅπουμ. ἐξαρτώμεναι ἐκ τῶν ῥ. εὐθί-
 σται καὶ ἀσθίαι ἢ δὲ β' αἰτιατκ. : τοὺς δὲ Θηβ. καὶ Ἄογ. προγό-
 νους ὅπουμ. τῶν μετχ. συστοματεύσαντας, ἐναντιωθέντας, αἰτίαιες
 καὶ αὐταὶ εἶναι κατ' ὅπουμ. ἐξαρτώμεναι ἐκ τῶν αὐτῶν ῥ. — ἐξόν,
 αἰτιατκ. ἀπλύτους — ἐν ᾧ ἦτο δυνατόν. — ὥστ' (= ἐφ' ᾧ τε) αὐτοὺς
 ὕπαικ. β. = ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ εἶναι αὐτοὶ (οἱ Ἄθην.) ὑπήκοοι τοῦ
 βασιλέως (τῶν Περσῶν). — οὐ μόνον οὐκ ἀνασχομένους τὸν λόγον
 τι = (ὅτι οἱ μὲν ἴδιοί σας πρόγονοι...) ὅχι μόνον δὲν ἠνέχθησαν
 (= δὲν ἀπεδέχθησαν) τὴν πρότασιν ταύτην (τοῦ νὰ γίνωσι δηλ.
 ἡγεμόνες τῶν Ἑλλ. ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ εἶναι αὐτοὶ — οἱ Ἄθην. — ὑπή-
 κοοι τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν). Ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ θέλων νὰ
 ἐξάρῃ ἐτι μᾶλλον τὰ λαμπρὰ ἔηθη τῶν προγόνων ἐμίλει ὑπερβο-
 λικῶς διότι ὁ Μαρδόνιος ὄλιγον πρὸ τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης
 (479) δὲν ὑπέβαλεν εἰς τοὺς Ἄθην. τοιαύτην πρότασιν — τὴν ἡγε-
 μονίαν δηλ. τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ εἶναι οἱ Ἄθην. ὑπήκοοι
 τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν —, ἀλλὰ προέτεινεν αὐτοῖς — κατὰ τὸν
 Πρῶδοτον, ἀφηγοῦμενον λεπτομερῶς (ἐν βιβλ. VIII, κεφ. 140
 κ. ἐ.) τὰς πρὸς τοὺς Ἄθην. διαπραγματεύσεις τοῦ Μαρδονίου —
 συμμαχίαν, ἀντὶ τῆς ἐποίας ὑπισχνεῖτο τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς
 πόλεως καὶ τῶν ναῶν, τὴν ἐξασφάλισιν τῆς αὐτονομίας καὶ τῆς
 χώρας τῶν. προσέτι δὲ καὶ τὴν παραχώρησιν ἄλλης πόλεως,
 οἷαν αὐτοὶ ἠθέλων ἐκλέξει. Οἱ Ἀθηναῖοι τὴν πρότασιν ταύτην τοῦ
 Μαρδ., τὴν διαδιδασθεῖσαν αὐτοῖς διὰ τοῦ βασιλέως τῶν Μακεδ.
 Ἀλεξάνδρου, ἀπόκρουσαν εἰπόντες τοὺς ἀξιωμαθημονεύτους ἐκείνους
 λόγους, ὅτι, ἐφ' ὅσον ὁ ἥλιος πορεύεται τὴν αὐτὴν τροχίαν, ἣν
 τῶρα διατρέχει, οὐδέποτε θὰ συμμαχήσῃσι μετὰ τοῦ Ξέρξου,
 ἀλλὰ πεποιθότες εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἥρωας, ὧν ἐκεῖνος ἀσε-
 βῶς ἐνέπρησε τοὺς ναοὺς καὶ τὰ ἀγάλματα, θὰ ἐπιμένωσιν ἀγωνι-
 ζόμενοι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν. — Ἀλεξάνδρος, υἱὸς τοῦ Ἀμύν-
 του, βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, φίλος τῶν Ἀθηναίων ἐλθὼν ὄλι-
 γον πρὸ τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης (479) ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ
 Μαρδονίου εἰς Ἀθήνας προέτεινε τοῖς Ἀθην. τὴν μετὰ τῶν Περ-
 σῶν συμμαχίαν. — τοῦτον, δηλ. τῶν βασιλέων τῆς Μακεδονίας

(ἐπομένως καὶ τοῦ Φιλ.)· περιφρονητικῶς ἔχει λεχθῆ τοῦτο.—
περὶ τούτων=περὶ τούτου τοῦ λόγου=διὰ ταύτην τὴν πρότασιν·
ὡς ἐνταῦθα ἐπαναλαμβάνεται δις τό: τούτων, οὕτω καὶ ὀλίγη
κατωτέρω τό: ταῦτα.—κῆρυξ, ὁ Δημοσθ. σκοπίμως μεταχειρίζεται
τὴν περιφρονητικὴν ταύτην ἔκφρασιν ἀντὶ τοῦ: προσβευτῆς: εἰς
ὕπηρεσίας κήρυκος ἐχρησιμοποιοῖ ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἕνα
πρόγονον τοῦ Φιλίππου!—τὴν χώραν ἐκλιπεῖν, ὁ ῥήτωρ ἐννοεῖ
τὴν β'—καὶ οὐχὶ τὴν α' (τὴν γενομένην τότε:)—μετανάστασιν τῶν
Ἀθηναίων, ἦν οὗτοι ἀπεφάσισαν ὀλίγον πρὸ τῆς ἐν Πλαταιαῖς
μάχης (479), διότι δὲν ἠδύναντο ν' ἀντισταθῶσιν εἰς τὴν ὑπέ-
ρογκον δύναμιν τοῦ Μαρδονίου· οἱ Ἀθην. καταλιπόντες τὴν
χώραν τῶν διεπεραιώθησαν σὺν γυναῖξι καὶ τέκνοις εἰς Σαλαμίνα.
—παθεῖν, τοῦτο παρὰ τὸ ὑπομείναντας πρὸς ἐντονωτέραν ἔξαρ-
σιν· οὕτω καὶ κατωτέρω τό: τῷ λόγῳ παρὰ τό: εἶποι.—παύσαντας
ταῦτα, ἐννοεῖ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην (479), ἐν ἣ οἱ Ἀθην. κατή-
γαγον περιφανῆ νίκην.—πάντες, ἄνευ τοῦ μὲν—ὡς καὶ ἀλλαχού
—, διότι ἡ ἀντιτιθεμένη ἔννοια ἐπικρατεῖ.—γλίχονται=διακαῶς
ἐπιθυμοῦσι.—λέγειν... εἰπεῖν, διὰ τοῦ α' ὁ ῥήτωρ παριστᾷ τὴν
πράξιν τοῦ λέγειν ἐν τῇ διαρκείᾳ τῆς, διὰ τοῦ β' δηλοῖ τὸ ἀπο-
τέλεσμα τοῦ λέγειν.—οὐδεὶς εἰπεῖν δεδινηται, ὁ ἀκρατής ἀκούων
τοῦτο ἐνδέχεται νὰ ἐρωτήσῃ: «Λοιπὸν σὺ, Δημοσθένης, δύνασαι:»
Δι' αὐτὸ ἐπιφέρεται παρενθετικῶς ἡ ἀπόκρισις: διόπερ (=διὰ
τοῦτο δὲ βεβαίως) κἀγὼ (ὡς οὐ δυνάμενος) παραλείψω, καὶ μετὰ
ταύτην ἡ ἀπία, δι' ἣν ἀδύνατον εἶναι νὰ εἴπῃ τις ἀξίως.—κἀγὼ
παραλείψω, παράλειψις.—ἔστι γὰρ κτλ., ὁ ῥήτωρ ἀσμένως ὑπο-
μιμνήσκει τοὺς Ἀθην. τὰ κατορθώματα τῶν προγόνων τῶν, ἕνα
παραρμήσῃ αὐτοὺς εἰς ἐπιτέλεσιν ὁμοίων πράξεων.—τῶν κείνων,
τίνων:—ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις ἂν εἴποι, β' ἕρος τῆς συγκρίσεως=
ἢ ὥστε τῷ λόγῳ (τινὰ) ἂν εἰπεῖν=ἢ ὥστε νὰ δύναται τις νὰ
εἴπῃ δι' ἀξίου λόγου.—τοὺς δὲ... προγόνους τοὺς μὲν... τοὺς
δὲ, παραθετικὸς ἐπιμερισμὸς· κατὰ τοῦτον τὸ ὅλον (τοὺς... προ-
γόνους) ἀντὶ νὰ τεθῆ ὁμαλώτερον κατὰ γενν. μεριστικὴν τίθεται
ὁμοιοπατώως πρὸς τὰ ἐπιφερόμενα μέρη αὐτοῦ (τοὺς μὲν... τοὺς
δὲ)· ἐν τῇ μεταφράσει ἄς ἀποδοθῆ οὕτως: ὡς πρὸς τοὺς προγόνους
δ' ὅμως τῶν Θηβ. καὶ Ἀργ.—ἢ: περὶ τῶν προγόνων δ' ὅμως τῶν
Θηβ. καὶ Ἀργ.—(εὐρίσκει καὶ ἀκούει ἔτι) ἐκεῖνοι μὲν... οὗτοι

δέ.—τοὺς μὲν συστρατεύσαντας τῷ β., ἐννοεῖ τοὺς Θηβαίους· οὗτοι προσχωρήσαντες εἰς τὸν Ξέρξην μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην ὑπεστήριζον αὐτὸν εἰς τὰς ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ἐπιχειρήσεις του· ἐν τῇ μάχῃ τῶν Πλαταιῶν κατεῖχον τὸ δεξιὸν κέρασ τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος.—τοὺς δὲ (δηλ. τοὺς Ἀργεῖους) οὐκ ἐναντιοφέντας (δηλ. αὐτῷ [τῷ βασιλεύει]), οἱ Ἀργεῖοι προσκληθέντες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων νὰ λάθωσι μέρος εἰς τὴν συμμαχίαν αὐτῶν κατὰ τοῦ Ξέρξου ἠρνήθησαν νὰ πράξωσι· τοῦτο, τὸ μὲν διότι τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον ἠμποδίσεν αὐτοὺς εἰς τοῦτο, τὸ δὲ διότι δὲν ἐδόθη αὐτοῖς ἡ ἡγεμονία τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ, ἦν οὗτοι ἀπήτησαν.

§ 12.

ἀμφοτέρους (δηλ. τοὺς Θηβ. καὶ Ἀργ.), ἡ ἀπίστα. ὑποκμ. τῶν μετχ. ἀγαπήσουσιν . . . σκοπευόμενος, αἰτινες εἶναι κτηρομτ. ἐξαετώμενοι ἐκ τοῦ οἴδε· ὡς ἀντχμ. τῆς α' εἶναι· τό· τὸ ἴδιον λυσιτελοῦν, τῆς δὲ δ' τό· ὅτι κοινῇ συνοίσει τοῖς Ἑλλ.=γνωρίζει· ὅτι καὶ οἱ δύο θὰ προτιμῆσωσι τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον καὶ δὲν θὰ λάθωσιν ὑπ' ὄψιν τὸ κοινὸν συμφέρον τῶν Ἑλλ.—ἴδια, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ κοινῇ· ἡ ἀντίθεσις καθίσταται ἐμφαντικωτέρα διὰ τῆς θέσεως τοῦ ἴδιου πρὸ τοῦ· τὸ λυσιτελοῦν.—εἰ ἡμᾶς ἐλοιτο φίλους=ἐὰν προτιμῆσθ ἡμᾶς ὡς φίλους=ἐὰν ἀποκτήσῃ τὴν φιλίαν ἡμῶν.—ἐπὶ τοῖς δικαίοις αἰρήσεσθαι, τὸ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ ἡρεῖτο=ἐνόμιζεν ὅτι . . . ὅ' ἀποκτήσῃ αὐτὴν—τὴν φιλίαν—ἐπὶ τῇ βρω νὰ πράττῃ τὰ δίκαια.—εἰ δ' ἐκείνοις προσέθοιτο (ἀόρ. τοῦ προστίθεμαι ἐσχηματισμένος κατὰ τὰ βαρβότανα· πῶς θὰ ἦτο κατὰ τὰ εἰς -μι.)=ἐὰν δὲ προστεθῇ εἰς ἐκείνους (δηλ. τοὺς Θηβ. καὶ Ἀργ.)=ἐὰν δὲ κάμῃ ἐκείνους φίλους.—συνεργοῖς ἔσθιν (ἐκ τοῦ ἡρεῖτο) τῆς αὐτοῦ πλ.= (ὅτι) θὰ ἔχῃ (αὐτοὺς) συμμοθητοῦς (πρὸς ἐκτέλεσιν) τῶν πλεονεκτικῶν του σχεδίων.—διὰ ταῦτ'=διὰ τοῦτο (δηλ. διὰ τὸ ἡρεῖσθαι τὸν Φίλ. ἐπὶ τοῖς δικαίοις αἰρήσεσθαι ἡμᾶς φίλους κτλ.).—καὶ τότε καὶ νῦν αἰρεῖται, παρατηρητέον ὅτι τίθηται ἐνεστώσ χρόνος μετ' ἐπιρρ. διαφόρου χρόνου.—καὶ τότε, ὅτε δηλ. ἀνεμίχθη αὐτός—ὁ Φίλ.—εἰς τὰ ἐν Φωκίᾳ.—καὶ νῦν, δηλ. μετὰ τὴν εἰρήνην, τὴν συνομολογηθεῖσαν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἡμῶν.—διὰ ταῦτ' . . . αἰρεῖται. οὐ γὰρ δι' κτλ.=διὰ τοῦτο προτιμᾷ ἐκείνους ἀντὶ ἡμῶν καὶ τότε καὶ τώρα καὶ ὅχι

βεβαίως διότι βλέπει ἔτι αὐτοὶ ἔχουσι περισσοτέρας τριήρεις ἀπὸ ἡμᾶς. Οἱ Ἄθην. τότε—κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δημοσθ.—ἠδύναντο νὰ ἐξοπλισῶσι: περὶ τὰς 300 τριήρεις.—οὐδ' ἐν μὲν τῇ μεσο...εἴθη-
κεν, τῆς δ(ε) ἐπὶ τῇ θ...ἀρέσθηκεν, ἢ σύνταξις κατὰ παράταξιν ἀντὶ
καθ' ὑπόταξιν—οὐδ' ἐν τῇ μεσογενίᾳ... εἴθηκός, τῆς ἐπὶ τῇ θ...
ἀρέσθηκεν—οὐδὲ διότι, ἐπειδὴ εὔρε (=ἀπέκτησε) σπουδαίαν τινὰ
(=τιν') χερσαίαν δύναμιν, παραιτεῖται (=δὲν θέλει) τὴν κυριαρχίαν
τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἐμπορικῶν λιμένων.—οὐδ' ἀρνημονεῖ
τοῖς λ. οὐδὲ τὰς ἴπ. —οὐδὲ διότι λησμονεῖ τοὺς λόγους καὶ τὰς
ὑποσχέσεις· αὐτὰς τὰς ὑποσχέσεις—ἃς εὐθὺς κατωτέρω ἀναφέρει
ὁ Δημοσθ.—δὲν εἶχε δώσει· ὁ Φίλ. εἰς τοὺς Ἄθην. κατὰ τὴν συνο-
μολόγησιν τῆς μετ' αὐτῶν εἰρήνης—ὡς ὁ ἴδιος ὁ ῥήτωρ ὁμολογεῖ
ἐν τῷ περὶ τῆς εἰρ. λόγῳ τοῦ § 10 «ταῦτ' οἴτ' οἶδα οἴτε προσδοκῶ»
—, ἀλλὰ φίλοι τοῦ Φιλίπ. ἐξυπηρετοῦντες τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ
ἐν Ἀθήναις.—ἐφ' αἷς (=δι' ὧν) τῆς εἰρήνης ἔτυχεν, ἐνταῦθα
ὁ ῥήτωρ διαθρύπτει τὴν ὑπερηφάνειαν τῶν ἀκρατῶν τοῦ παρού-
σάζει οὗτος τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης ὡς πραγμὰ τι δια-
καῶς ὑπὸ τοῦ Φιλίπ. παθόμενον (ἔτυχε), ἐν ᾧ—ὡς γνωστῶν—τὴν
εἰρήνην ἐπεθύμησαν μᾶλλον οἱ Ἄθην. ἢ ὁ Φίλιππος.

§ 13.

ἀλλὰ νῆ Δία κτλ., ὁ ῥήτωρ εἰσάγει ἐνδεχομένην ἐνστάσιν τινος
καὶ ἀμέσως ταύτην ἀνασκευάζει (ἀλλὰ τοῦτον κτλ.)· σχῆμα ὑπο-
φορᾶς· πρὸλ. καὶ κατωτέρω § 14 «ἀλλ' ἐβιάσθη κτλ.». —εἴποι τις
ἀν—ἴσως εἶπη τις.—ὡς πάντα ταῦτ' εἰδὼς—ὡς ἐὰν ἐγνωρίζεν
ἔλα ταῦτα (δηλ. τὰ μυστικὰ σχέδια τοῦ Φιλίπ.). —οὐδ' ὧν ἐγὼ κατη-
γορῶ—οὐδὲ τοῦτον ἔνεκα, ἃ ἐγὼ (αὐτοῦ) κατηγορῶ—οὐδὲ δι' ἔσα
κατηγορῶ ἐγὼ αὐτόν.—τότε, δηλ. μετὰ τὸ τέλος τοῦ Φωκικοῦ
πολέμου.—ταῦτ' ἔπραξε, δηλ. ποιεῖ:—ἀλλὰ τῷ δικ. τοῖς Θηβ. ἢ
ἡμᾶς ἄξ.—ἀλλὰ (διὰ τοῦτο), διότι· οἱ Θηβ. ἀπῆλθον δικαιοτέρα
ἀπὸ σᾶς (=διότι αἱ ἀπαιτήσεις τῶν Θηβ. ἦσαν δικαιοτέρας ἀπὸ
τὰς ἰδικὰς σᾶς). Οἱ Θηβ. ἀπῆλθον ν' ἀποδοῦσιν αὐτοῖς αἱ Βοιωτικαὶ
πόλεις Ὀρχομενὸς καὶ Κορώνεια, ἃς κατὰ τὸν Φωκικὸν πόλεμον
κατεῖχον οἱ Φωκεῖς (πρὸλ. τὸν περὶ τῆς εἰρ. λόγον § 21 «τῷ τὸν
Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν λιφεῖν ἐπιθήμαῖν κτλ.»). —ἀλλὰ τοῦ-
τον καὶ μόνον πάντων τῶν λόγων—ἀλλ' ἀκριβῶς ταύτην μόνην

τὴν δικαιολογίαν ἐξ ἑλῶν τῶν ἄλλων (δικαιολογῶν). — οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ... εἰπεῖν — δὲν ἐπιτρέπεται αὐτὸς νὰ εἴπῃ. — νῦν, ὅτε δηλ. ὁ Φίλ. διατάττει τοὺς Λακεδ. ν' ἀφίνωσι τὴν Μεσσήνην αὐτόνομον. — ὁ γὰρ Μεσση. κτλ. — πῶς γὰρ ἂν ὁ Μεσση. Λακεδ. ἀφιέναι κλειῶν ἀνήματα (τοῦ ῥ. σκήπτουα), Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν τότε Θηβ. συμμάχους, πεποιημένα ταῦτα τῷ νομίζεν δίκαια (ταῦτα) εἶναι; — διότι πῶς δύναται ἐκεῖνος, ὅστις διατάττει τοὺς Λακεδ. ν' ἀφίνωσι τὴν Μεσση. αὐτόνομον, νὰ προκασισθῇ ὅτι, ὅτε τότε παρέδωκεν εἰς τοὺς Θηβ. τὸν Ὀρχ. καὶ τὴν Κορ., ἔπραξε τοῦτο (τὴν παράδοσιν δηλ. τοῦ Ὀρχ. καὶ τῆς Κορ.), διότι ἐνόμιζεν ὅτι αὐτῇ — ἢ παράδοσις — στηρίζεται ἐπὶ τοῦ δικαίου; Ἡ ἔννοια: ὁ Φίλ. ἀφ' ἐνὸς μὲν διατάττει τοὺς Λακεδ. ν' ἀφίνωσι τὴν Μεσσήνην αὐτόνομον, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρέδωκε τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν εἰς τοὺς Θηβ.· ἐπομένως δὲ δύναται νὰ λεχθῇ περὶ τοῦ Φιλ., ὅτι οὗτος ἐκ δικαιοσύνης παρέδωκε τὰς Βοιωτικὰς πόλεις, Ὀρχ. καὶ Κορ., διότι τότε ὄφειλε νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὴν Μεσσήνην, ν' ἀφίψη δηλ. αὐτὴν εἰς τοὺς Λακεδ. καὶ νὰ μὴ ἀπαιτῇ τὴν αὐτονομίαν αὐτῆς. Πολλὸ δὲ περισσώτερον ὄφειλε νὰ πράξῃ τοῦτο διὰ τὴν Μεσσήνην ἢ διὰ τὸν Ὀρχ. καὶ τὴν Κορ. καθ' ὅσον ἡ μὲν Μεσσήνη ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν — ἀπὸ 400 περίπου — διετέλει ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Λακεδ. καὶ ὡς ἐκ τούτου αὐτοὶ εἶχον δικαιοσύμια ἐπ' αὐτῆς, αἱ δὲ Βοιωτικαὶ πόλεις, Ὀρχ. καὶ Κορ., ὄντην πάντες ἀνεξάρτητοι καὶ ἐλεύθεροι καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδὲν δικαιοσύμια εἶχον ἐπ' αὐτῶν οἱ Θηβαῖοι.

§ 14—16.

ἀλλ' ἐβραίοθη (= ἐξηναγκάσθη) κτλ., ὑποφορά· πρόβλ. § 13 «ἀλλὰ νῆ λί' κτλ.» περὶ τοῦ πράγματος πρόβλ. λόγον περὶ τῆς εἰρ. § 22. — τοῦτο γὰρ ἐστὶν ὑπόλοιπον — διότι τοῦτο (μόνον) ὑπολείπεται (ἀκόμη νὰ εἴπῃ τις). — παρὰ γνώμην — ἄκων (§ 16) — παρὰ τὴν θέλησίν του. — εἶν. Θεττ. ἰα. καὶ τῶν Θηβ. ὄπλ. ἐν μέσῳ ληφθεῖς — ἐπειδὴ εὐρέθη ἐν μέσῳ τῶν Θεσσ. ἰπέων καὶ τῶν Θηβ. ὄπλων οἱ Θεσσαλοὶ καὶ Θηβ. ἦσαν σύμμαχοι τοῦ Φιλ. καὶ τῇ βοήθειᾳ τούτων ἐπεράτωσεν οὗτος τὸν Φωκιᾶν πόλεμον. — συνεχώρησε πάντα — παρεχώρησεν (εἰς αὐτοὺς — τοὺς Θηβ. —) ταῦτα δηλ. τὰς Βοιωτικὰς πόλεις Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν). — καλῶς

= ὄρατα! Ἐβρωνικὴ ἀπόκρισις τοῦ ῥήτορος εἰς τὴν προσηγγηθεῖσαν ἀδεχομένην ἔνστασιν. — μέλλειν = ὅτι σκοπεῖται. — ποῦς τοῦς Θ. αὐτὸν ὑπόπτως ἔχειν = τοῦς Θηβ. αὐτὸν ὑποπτεύειν = νὰ ὑποπτεύῃ αὐτὸς τοῦς Θηβ. = νὰ δυσπιστῇ πρὸς τοῦς Θηβ. οἱ Ἀθην. καὶ οἱ Θηβ. ἔτρεφον πρὸς ἀλλήλους ἄσπονδον μίσος (πρόβλ. λόγον περὶ τῆς εἰρ. § 15 κ. ἑ.). ἐπεμένως ἂν οἱ Ἀθην. ἤκουον ὅτι οἱ Θηβ. θὰ πάθωσι κακὸν τι, πολλοὶ θὰ ἠδύχαριστεθῶντο διέδιδον ὅθεν τινὰς ὅτι ὁ Φίλ. σκοπεῖται νὰ καταπορήσῃ αὐτοὺς ἐπεὶ τοιαύτους ὅμως διαδόσεις ἐνέργει αὐτὸς ὁ Φίλ. διὰ τῶν ἐμμίσθων ὀργάνων αὐτοῦ θέλων ν' ἀπειλῇ τοῦς Ἀθην. καὶ ν' ἀποσπᾷ τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἀπὸ τῶν μελετωμένων σχεδίων του (πρόβλ. Α' κατὰ Φιλ., § 48 σφικτῶν δ' οἱ μὲν περιμένοντες . . . φασὶ Φίλιππων πράττειν τὴν Θηβαίων καταλύσιν...»). — λογοποιούσι περιμένοντες = περιερχόμενοι (ἀνά τὴν ἀγορὰν) διαδίδουσι. — τινὰς, ὑπανίσταται ῥήτορας φιλιππιζόντας. — ὡς Ἐλλάτειον τριχιδί, ἢ Ἐλλάτεια ὄχρῶα πέλις τῆς Φωκίδος παρὰ τὸν Κηφισόν, ἢ κλεις τῆς Βοιωτίας. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Φωκικοῦ πολέμου — τῷ 346 — κατεσκάφη μετ' ἄλλων Βοιωτικῶν πόλεων κατ' ἀπόφασιν τοῦ ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου. Ἡ ἀνοικοδόμησις καὶ οὐρῶσις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Φιλίπ. θὰ ἐθεωρεῖτο ὡς ἀπειλὴ κατὰ τῶν Θηβαίων. — ὁ δέ, ἐν ἀνατιθέσει πρὸς τὸ φασὶ μὲν. — μέλλει καὶ μέλλῃσει . . . δέ . . . οὐ μέλλει = ἀναβάλλει καὶ (πάντοτε) θὰ ἀναβάλλῃ . . . δὲν ἀναβάλλει ὅμως ὁ ῥήτωρ εἰρωνικῶς ἐπαναλαμπάζει τὴν ἰδέαν λέξιν τῶν φιλιππιζόντων (μέλλειν), ἀλλὰ μὲ ἄλλην σημασίαν, τὴν τοῦ βραδύνειν, ἀναβάλλειν καὶ ὄχι τὴν τοῦ σκοπεῖν. Λογοπαίγιον. — τοῖς Μεσσο. καὶ τοῖς Ἀργ. ἐπὶ τοῖς Λακ. συνεισβάλλειν = μετὰ τῶν Μεσσο. καὶ Ἀργείων νὰ ἐπιστρατεύῃ κατὰ τῶν Λακεδ. — ἀλλὰ καὶ ξένους (= ἀλλ' ἤδη καὶ ξένους [= μισθοφόρους]) . . . καὶ χοίματα . . . καὶ δύναμιν . . . , πολυσύνδετον, δι' αὐτὸ δηκεῖται ἢ σπουδῆ, μεθ' ἧς πράττει ταῦτα ὁ Φίλ. — εἰσπέμπει καὶ . . . ἀποστέλλει, δηλ. εἰς τοῦς Μεσσηνίους καὶ Ἀργαίους περὶ τοῦ πράγματος πρόβλ. § 9. — αὐτὸς ἐστὶ πτωδόκιμος = αὐτὸς πρᾶσοκαταί (δηλ. ἦξεν εἰς Πελοπόννησον) = αὐτὸς ἀναμένεται νὰ ἔλθῃ εἰς Πελοπόννησον. — τοῖς μὲν ὄντας κτλ., ἢ συνέπεια τῶν ψηφῶν τῶν λογοποιῶν ἐπιφέρεται ἀουδέτως καὶ συμπυκνῶται ἐπιγραμματικῶς εἰς σαρκαστικὴν ἀντίθεσιν (τοῖς μὲν ὄντας... οἷς δ' ἀπώλεσαν . . .) = (λοιπὸν) τοῖς μὲν ζῶντας ἐχθροὺς τῶν Θηβ., τοῖς

Λακεδ., διανοεῖται νὰ καταστρέψῃ (=ἀναιρέσῃ), τούτους δέ, τοὺς
δοίους ὁ ἴδιος πρότερον κατέστρεψε, τοὺς Φωκεῖς, διανοεῖται
τώρα ν' ἀνορθώσῃ (διὰ τῆς ἀνοικοδομήσεως δηλ. τῆς Ἐλατείας,
ἣτις ἢ ἰσοδυναμεῖ πρὸς πολιτικὴν ἀναζωογόνησιν τῶν Φωκέων).
Ἡ ἔννοια: ἐν ᾧ σκέπτεται νὰ καταστρέψῃ τοὺς ζῶντας ἐχθροὺς
τῶν Θηρ., τοὺς Λακ., εἶναι δυνατόν ποτε νὰ διανοήτῃ ν' ἀνορ-
θώσῃ τοὺς Φωκεῖς, οὓς κατέστρεψε χάριν τῶν Θηρ.:—ἐγὼ μὲν
γὰρ... ὁ μὲν ἐνταῦθα ἀνευ ἀνταποδοτικῆς δὲ ὥστε=μὴν=βεβαίως
ὁ δὲ γὰρ αἰτιατοῦται τὴν ἐξῆς νοουμένην πρότασιν: ἐγὼ δὲν δύνα-
μι· νὰ πιστεύσω ταῦτα διότι κτλ...—οὐκ ἂν ἠγοῦμαι κτλ.,
ὁ ἂν, ὅστις ἐπαναλαμβάνεται κατωτέρω (οὐτ' ἂν...) ἀποδοτέος
τῷ ἐναντιοῦσθαι=φρονῶ, ὅτι (=κατὰ τὴν γνώμην μου) ὁ Φίλ.,
ἐάν ἐξαναγκασθεὶς ἐπράξῃ παρὰ τὴν θέλησιν τὰ πρῶτα (δηλ. τὴν
παράδοσιν εἰς τοὺς Θηρ., τοῦ Ὀρχομενοῦ καὶ τῆς Κορωνείας) ἢ
ἐάν τὴν ἐδυσπίστει πρὸς τοὺς Θηραίους, δὲν ἠθ' ἠναντιοῦτο συνε-
χῶς κατὰ τὴν ἐχθρῶν ἐκείνων (δηλ. κατὰ τὸν Λακ.). Ἡ ἔννοια:
κατὰ τὴν γνώμην μου ὁ Φίλ. δὲν ἠθ' ἠναντιοῦτο μετὰ τσσαύτης
ἐπιμονῆς κατὰ τὸν Λακ., τὸν ἐχθρῶν τῶν Θηρ., ἐάν κατ' ἀρχὰς
ἐξαναγκασθεὶς παρέδωκεν εἰς τοὺς Θηρ. τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὴν
Κορωνείαν ὡσαύτως δὲν ἠθ' ἠναντιοῦτο κατὰ τὸν Λακ., τὸν
ἐχθρῶν τῶν Θηρ., καὶ ἐάν τὴν οὕτως ἐδυσπίστει πρὸς αὐτούς.—
ἠγ' οὐκ ἂν γῆν ποιεῖ = ἀπὸ τούτων, ἢ γῆν ποιεῖ.—κακεῖν' ἐκ πο.
δηλός ἐστι π. = εἶναι φανερός ὅτι καὶ ἐκεῖνα (δηλ. τὰ τοῦτα)
ἐπράξεν ἐκουσίως καὶ ἀπὸ σκοποῦ.—ἐκ πάντων δ'... (δηλός ἐστι)
πάντ' ἢ ποιημ. κτλ.=ἐξ ὅλων δὲ εἶναι φανερός ὅτι ὅλα, ὅσα
πράττει καὶ ἐνεργεῖ, συστηματικῶς διευθύνει κατὰ τῆς ἡμετέρας
πόλεως.—ἂν τις ὁμοίως θεωρῇ (=παρτηρήσῃ, ἐξετάσῃ), ἢ μικρὰ
αὐτῇ παρεροδολῇ (πρόλ. § 9) χρησιμοποιεῖ τὸ μὲν πρὸς διέγερον
τῆς προσοχῆς τῶν ἀκροατῶν—διότι τῆς ἀκροατικῆς δὲν ἠθ' ἐπεθύ-
μι· νὰ θεωρῇ ὁμοίως—τὸ δὲ πρὸς ἀποχωρισμὸν καὶ ἔξαρσιν τῆς
κυρίας ἐννοίας (πάντα... συντίπται), πρὸς ἣν ὁ ῥήτωρ θέλει νὰ
στρέψῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν.

§ 17—19 προσφασίαι.

καὶ τοῦτο (δηλ. τὸ συντίπται πάντα κατὰ τῆς πόλεως) ἐξ
ἀνάγκης κτλ., κατ' ἐννοίαν=καὶ εἰς τοῦτο αὐτὸς εἶναι τρόπον τινὰ

ἡναγκασμένος τώρα δὲ τοῦλάχιστον (ὅτε δηλ. προσπαθῶν νὰ καθυποτάξῃ ὑφ' ἑαυτὸν τὴν Ἑλλάδα μεγάλως ἔχει ἀδικήσῃ ἑμᾶς). Ἡ προσθήκη τρόπων πινὰ χρησιμεύει πρὸς μετρίασιν τῆς ἐκφράσεως ἐξ ἀνάγκης, καθ' ἕσπον ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ ἀνάγκης ἔξωτερικῆς, ἀλλὰ περὶ ἔσωτερικῆς, λογικῆς ἀνάγκης ἡ ἔννοια: ἐάν ὁ Φίλ. θέλῃ νὰ ἐνεργῇ συμφώνως πρὸς τὸν σκοπὸν του, οὐδεὶς νὰ εἶναι ἐχθρὸς τῶν Ἀθηῶν.—λογίστεθε (προστικτ.) γὰρ=διότι συλλογίσθητε, σκέφθητε (τὰ ἐξῆς).—ἄρχειν βούλεται... ἀδικεῖ κτλ., τὸ ἀσύνδετον ἀφ' ἑνὸς τῶν περιόδων, ἡ συντομία ἀφ' ἑτέρου καὶ ἀπλότης αὐτῶν, προσδίδουσιν εἰς τὸν λόγον ἔμφασιν, σαφήνειαν καὶ χάριν.—τούτου δ' ἀνταγωνιστὰς μ. εἴληφεν ἑμᾶς=εἰς τοῦτο δὲ (δηλ. εἰς τὸ ἄρχειν) μόνον ἑμᾶς θεωρεῖ (=εὐρίσκει) ἀνταγωνιστὰς.—ἀδικεῖ=(ὡς ἐκ τούτου) ἀδικεῖ (δηλ. ἑμᾶς, ἕπερ νοητέον ἐκ τοῦ ἐπομένου: οἷς γὰρ κτλ.).—πολὸν ἤδη χρόνον, ἦτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 357, ὅτε προσέδαλε τὴν Ἀμφίπολιν μέχρι τοῦ 344, καθ' ὃ ἐξεφωνήθη ὁ παρὼν λόγος.—καὶ τοῦτο, ὅτι δηλ. ἀδικεῖ ἑμᾶς ἐπὶ πολὺν ἤδη χρόνον.—αὐτὸς ἄρ. σίνουιδεν αὐτῶ=αὐτὸς πολὺ καλὰ συναίσθάνεται.—οἷς γὰρ οἴσιν κτλ., ἔλξῃς=τούτοις γὰρ, ἃ ὄντα ἡμέτερα ἔχει, πάντα κτλ.—διότι διὰ τούτων, τὰ ὅποια, ἂν καὶ ἦσαν ἰδικὰ σας κατέχει, πάντα τὰ ἄλλα ἀσφαλῶς ἔχει εἰς τὴν κατοχὴν του. Ἡ ἔννοια: αἱ ἀρκαγεῖσαι ἀπὸ σας κτήσεις, ἡ Ἀμφίπολις δηλ., Ποτειδαία, Πύδνα, Μεθώνη καὶ ἄλλαι ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ πόλεις (πρὸβλ. Α' κατὰ Φίλ. § 4), ἐξασφαλίζουσι πᾶσας τὰς ὑπολοίπους κτήσεις του.—εἰ γὰρ... προεῖτο (ἀόρ. [ἄριστ. ἢ εὐχτ.]) τοῦ β. προεῖμα). . . οὐδ' ἂν... ἤρεῖτο=διότι ἐάν τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ποτειδαίαν ἄφινε (τότε κατὰ τὴν συνομολόγησιν δηλ. τῆς Φιλοκρατείου εἰρήνης [ἐν ἔτει 346]), ὅτε ὑπὸ τῶν Ἀθην. πρέσβων προετάρθη τῷ Φίλ. ἡ ἀποδώσῃ τοῖς Ἀθην. τὰς πόλεις αὐτάς) οὐδὲ ἐν τῇ πατρίδι του (δηλ. ἐν τῇ Μακεδονίᾳ) θὰ ἐθεώρει ἑαυτὸν ἀσφαλῆ=θὰ ἠδύνατο νὰ μένῃ ἀσφαλῶς) περὶ τῆς Ἀμφιπόλεως καὶ Ποτειδαίας βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 28.—καὶ αὐτὸν β. ἐπιβ. κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ ἀμφότερα=καὶ ὅτι δηλ. αὐτὸς σας ἐπιδουλεύεται καὶ ὅτι σεῖς ἐννοεῖτε τοῦτο: ἐτέθη δὲ ἡ ἀ' μετχ. κατ' αἰτιατικ. ἀντὶ ὀνομαστ. (καὶ αὐτὸς... ἐπιβουλεύσων) τὸ μὲν ἵνα καταστήσῃ ἐμφαντικωτέραν τὴν ἀντιθεσιν πρὸς τὸ ἑμᾶς αἰσθανομένους, τὸ δὲ ἵνα συμφωνήσῃ κατὰ πτώσιν πρὸς τὴν ἐπομένην μετχ. (αἰσθανομένους).—εὐ φρονεῖν

δ' ὑμᾶς ὑπολαμβάνων—ἐπειδὴ δὲ θεωρεῖ ὑμᾶς συνετούς.—δικαίως αὐτὸν μισεῖν (δηλ. ὑμᾶς) νομίζει = πῶλύ ὀρθῶς νομίζει ὅτι σεῖς τὸν μισεῖτε· λοιπὸν καὶ αὐτὸς ὁ Φίλ. θὰ θεωρεῖ τοὺς Ἄθην. ἀνοήτους, ἂν οὗτοι δὲν ἐμίσουν αὐτόν.—καὶ παρῳξύνονται (γ' ἐνικ. πρόσ. προκμ. τοῦ παρῳξύνομαι)—καὶ (ὡς ἐκ τούτου) εἶναι ἐξηρηθισμένοι, ἐξωργισμένοι (καθ' ὑμῶν). Ὁρθή ψυχολογικὴ παρατήρησις: ὁ παραμονεύων ἐξοργίζεται ἔτι περισσότερο κατὰ τοῦ θυμότητος του, ἐὰν τοῦτο ἐννοήσῃ τὴν ἐνέδραν λαμβάνη προφυλακτικὰ μέτρα. — παύσασθαι τι (δηλ. ὑφ' ὑμῶν) προσδοκῶν, ἂν καιρὸν λάβητε—διότι περιμένει ἀπὸ σας, ἂν εὕρητε εὐκαιρίαν, νὰ πάθῃ κακὸν τι.—ἂν μὴ φθάσῃ ποιήσας (τι [κακὸν]) πρὸ ὅτε οὖς, τὸ πρότερον εἰς τὸ φθάσῃ πλεοναστικῶς—καθ' ἣν περίπτωσιν δὲν προλάβῃ αὐτὸς νὰ πράξῃ κακὸν τι εἰς σας.—διὰ ταῦτα, ἵνα δηλ. μὴ πάθῃ αὐτὸς κακὸν τι, ἂν δὲν προλάβῃ.—ἐργίγορον, ἐφέστιμα, ἐπὶ τῇ π. θεραπείῃ, τὸ ἀσύνδετον ἐνταῦθα πρὸς δῆλωσιν τῆς ταραχῆς καὶ ἀνησυχίας, μεθ' ἧς ἐνεργεῖ ὁ Φίλ.—ἐπαγρυπνεῖ, παραμονεύει, περιποιεῖται πρὸς βλάβην τῆς (ἡμετέρας) πόλεως (=ἵνα χρησιμοποιήσῃ κατὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως).—Πελ. τοὺς ταῦτά βουλ. τούτοις (δηλ. τοῖς Θηβαίοις)—τοὺς θέλοντας ἐκ τῶν Πελοπ. τὰ ἴδια μὲ τούτους, τοὺς Θηβαίους (δηλ. τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Φιλίπ. πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἀτομικῶν του συμφερόντων).—οὓς διὰ μὲν πλ. κτλ.—περὶ τῶν ὁποίων νομίζει ὅτι: διὰ μὲν τὴν (ὅπ' αὐτοῦ ἱκανοποιηθεῖσαν) πλεονεξίαν τῶν θὰ μένωσιν εὐχαριστημένοι μὲ τὴν παροῦσαν κατάστασιν. Τὴν πλεονεξίαν τῶν μὲν Θηβ. ἱκανοποίησεν ὁ Φίλ. διὰ τῆς παραδόσεως εἰς αὐτοὺς τοῦ Ὁρχομενοῦ, τῆς Κορωνείας καὶ ἄλλων Βοιωτικῶν πόλεων (πρβλ. λόγον περὶ τῆς εἰρ. § 21), τῶν δὲ ὁμοφρονούντων τοῖς Θηβ. Πελοποννησίων διὰ τῆς ὑποστηρίξεως, ἣν παρέχει εἰς αὐτοὺς κατὰ τῶν Λακεδ.—διὰ δὲ σκαιότητα το. κτλ.—διὰ δὲ τὴν ἡλιθιότητά των (ὅτι) οὐδὲν ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα συμβησομένων (ὅτι δηλ. καὶ αὐτοὶ θὰ ὑποταγῶσιν ὅπ' αὐτοῦ—τοῦ Φιλίπ.—) θὰ προῖδωσι. Περὶ τῆς ἡλιθιότητος τῶν Θηβαίων πρβλ. λόγον περὶ τῆς εἰρ. § 15.

§ 19 καίτοι ...

καίτοι σωφρονοῦσί γε καὶ μετρίως κτλ.—καὶ ἔμωσ ἀνθρώποι καὶ ὀλίγον μόνον νοῦν ἔχοντες δύνανται ν' ἀντιληφθῶσι σαφῆ παραδεί-

γματοσ (τῶν μετὰ ταῦτα συμπελομένων, δηλ. τῶν συνεπειῶν. ὡς ἴα ἔχη ἢ μετὰ τοῦ Φιλ. συμμαχία).—καὶ μετρίως, ὁ Δημοσθ. ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐπιρρ. διὰ τῆς θέσεως αὐτοῦ μετὰ τὸ σικκρονούσσι γε, πρὸς δὲ ταῦτοις καὶ διὰ τοῦ ἐπιδοτικού συνδέσμου καί. — ἴμοιγ' εἰπεῖν συνέβη—τὸ ἔφερον ἢ περίστασις νὰ εἰπω (ποτέ, ὅτε δηλ. μετ' ἄλλων πρῶσθεων ἐστάλην—κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος ἔτους [ἴτοι τοῦ B44])—εἰς Πελοπ., ἵνα ἀποτρέψω τὰς πελοποννησιακὰς πόλεις ἀπὸ τῆς μετὰ τοῦ Φιλ. συμμαχίας· βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 71).—βέλπιον δ' ἴσως κτλ., ὡς β' ὄρος τῆς συγκρίσεως νοητέον τό: ἢ μὴ εἰρησθῆαι· κατ' ἔννοιαν = καὶ τὰ ὅπλα (παραδείγματα) ἴσως καλὸν (ὠφέλιμον) εἶναι νὰ ἔχωσι λεχθῆ καὶ πρὸς ὑμᾶς.

§ 20—21.

πῶς γὰρ κτλ., σχῆμα ἀποτροφῆς, κατ' ὃ ὁ ῥήτωρ ἀποστρέφει τὸν λόγον ἀπὸ τῶν ἀκρατῶν τοῦ πρὸς ἄλλα πρόσωπα· τὸ γὰρ ἐπέξηγηματικὸν συναπτέον κατ' ἔννοιαν τῆ ἔτην, τὸ δὲ πῶς τῆ ἐπιρρ. δυσχερῶς==εἶπον δηλαδὴ (τότε): «ὦ ἄνδρες Μεσσήνιοι, μὲ πόσῃν δυσαρέσκειαν, νομίζετε, (ὅτε) οἱ Ὀλύμπιοι ἤκουον...» κατ' ἔννοιαν==μὲ πολλὴν μεγάλῃν δυσαρέσκειαν ἤκουον... οἱ δ' Ὀλύμπιοι κἀτοιχοὶ τῆς Ὀλύμπου, πόλεως τῆς Χαλκιδικῆς ἐπὶ τῆς ΒΔ πλευρᾶς τοῦ Τορωναίου κόλπου (βλ. γεωγρ. πίν.). — εἴ τίς τι λέγοι==ὁσάκις ἔλεγέ τις τι.—Ἀνθεμοῦντα, πόλιν ἐν Μακεδονίᾳ οὐ μακρὰν τῆς Ὀλύμπου (βλ. γεωγρ. πίν.) ταύτην παρεχώρησεν ὁ Φιλ. τοῖς Ὀλυμπίοις τῆ δδτ, θέλων νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν οὐδατερῶτητα αὐτῶν ἐν τῇ ἀγῶνι, ἐν οὗτος ἀνέλαθε κατὰ τῆς Ἀμφιπόλεως. — αὐτοῖς ἀφίει. (πρ.κ. τοῦ ἀφίημι) = ἄφινεν εἰς αὐτοὺς (διαμφισόητουντας αὐτὸν—τὸν Ἀνθεμοῦντα—ἀπὸ πολλοῦ πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας). — οἱ... ἀντεποιοῦντο = ἐφ' οὗ ἤγειρον ἀξιώσεις. — οἱ πρότερον Μακ. β. = οἱ πρότεροι βασιλεῖς τῆς Μακεδ. — Ποταϊδαίαν, περὶ ταύτης βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 28· ἢ πόλις αὕτη παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Φιλ. εἰς τοὺς Ὀλυμπίους ἐν ἔτος μετὰ τὴν εἰς αὐτοὺς παραχώρησιν τοῦ Ἀνθεμοῦντος, ἴτοι τῆ δδδ. — ἐκβάλλον, δηλ. ἐκ Ποταϊδαίας. — καὶ τὴν μὲν ἔχθησαν κτλ., ἐξακολουθεῖ ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ὅτε = καὶ (ὅτε οὕτω [διὰ τῆς ἐκδιώξεως δηλ. ἐκ τῆς Ποταϊδαίας τῶν ἀποίκων Ἀθην.]) τὴν μὲν ἐκ μέρους ἡμῶν ἔχθησαν (=τὸ μῖσος ἡμῶν) ἐκουσίως (=αὐτὸς) εἶχεν

ἐπισύρει καὶ ἐκείτου. — ζωλοποιήθη, κακῶς τελῶ, ἀπρμρ. — ἴνα κερκῶνται. — οὐκ προσδοκῶν αὐτοῖς, τὸ ἀπρμρ. ἐκ τοῦ οὐκ οἶσθε = λόγῳ γε, νομίζετε, (ἔτι) αὐτοῖς δηλ. οἱ Ὀλύμπιοι) ἀνάμενον. — τοιαῦτα πεισθήσεται = γὰρ κέλευσε τοιαῦτα (ὅσα δὴλ. ἐπαθεῖν ἀρχότερον, ἦτοι γὰρ καταστραφῆ ἢ χάρα των, καὶ αὐτοὶ γὰρ πολεμήσωσιν ὡς θεοὶ) (πρὸλ. κατωτέρω § 21). — ἡ λέγοντος, ἂν τις πιστεύσῃ οὐκ οἶσθε, τὸ ἂν ἀποδοτέον τῷ πιστεύσῃ, ἢ δὲ μετχ. ὑποθετικ. (= εἰ ἄλλοι τις) — ἢ, νομίζετε, (ἔτι), ἐάν τις ἔλεγεν (εἰς αὐτοὺς ταῦτο), ἦσαν πιστεύσει· (ὄχι βεβαίως) — ἀλλ' οὕτως — καὶ ἔμωρ. — ἡσυχῶν χρόνον — πολλόν, τὴν ἀλλοτριότητα — τῆς αὐτῶν, ἀντιθέσεις, — ἡσυχῶν χρόνον — ἐπ' ἄλλῳ (χρόνον). — τὴν ἀλλοτριότητα, δηλ. χρόνον ἢ γῆν ἢ τοῖς τὴν Περσείδαιαν, τὴν Ἀφρικαίειαν ἀπὸ τοῦ Ἀθην. [§ 20]). — ἀσποπιθήμενοι, μετχ. χρόν. — ἀπ' οὗ ἐκαρπώθησαν = ἀπ' οὗ ἠπύσαν χόριον — πολλόν (= ἐπὶ πολλόν χρόνον), ὁ Δημοσθ. δὲν λέγει αὐτῶν (χρόνον [= διὰ παντός]), διότι δὲν θέλει γὰρ παραστήσει τὴν δυστυχίαν τῶν Ὀλυμπ. ὡς ἀνεπανόρθωτον (καὶ εὐτω τὴν δύναμιν τοῦ Φιλίπ. ὡς ἀκατάσλητον). — στέοι, αἰσχυρῶς ἐκπεσόντες . . . κρατηθέντες . . . ποιήσαντες, τὸ φοβερὸν τοῦ πράγματος εἰκονίζεται ἔχει μόνον διὰ τοῦ ομοιοπαίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐπισημοῦτος καὶ ἐπαναλήψεως τραχειῶν λέξεων καὶ δυσπροσφέρτων — αἰσχυρῶς ἐκπεσόντες, δηλ. ὑπὸ τοῦ Φιλ. — διότι κατὰ τρέπην αἰσχυρῶν ἐξεβλήθησαν (ἐκ ταύτης — τῆς χάρας των) — τὸ αἰσχυρῶς ἐπεβλήθηται διὰ τῶν ἐπιμένων μετχ. — οὐ κρατηθέντες (= νικηθέντες), δηλ. ὑπὸ Φιλίπ. — τροδοθέντες ἢ π' ἄλλ., ἢ Ὀλύμπιος ἔπεσε διὰ προδοσίας δύο αὐτῆς πολιτῶν, τοῦ Εὐθυκράτους καὶ τοῦ Λασιθέου, δεκαπέντων διὰ μακεδονικοῦ γόηματος (ἐν ἔτει 318). — καὶ ποιήσαντες (= πωληθέντες), καὶ εἰς ταύτην τὴν μετχ. ἀποδοτέον τοῖς οἱ ἀλλήλων μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ὀλύμπου ὁ Εὐθυκράτης ἐγένετο τμηγῆς (= ὥρισε τὴν τμηγῆν) τῶν αἰχμαλώτων — οὐ γὰρ κελί, γνώμη τοῦ Δημοσθ. = διότι οὐδέποτε εἶναι ἀκίνδυνον εἰς τὰς ἀλευθήρας πολιτείας (= εἰς τὰς δημοκρατίας) αὗται αἰ πάλυ στεναὶ σχέσεις αὐτῶν πρὸς τοὺς τυράννους. Τὴν αὐτὴν γνώμην ἐκφράζει ἐ ρήτωρ καὶ ἐν τῷ Ἀ' Ὀλυμπιακῷ § 5 ὡς οὕτως αἰσχυρῶν, αἰμα, ταῖς πολιτείας ἢ τυραννίς. — αὐτοῖ, ἄς δηλ. καὶ σεις, ὦ Μεσσην. τῶρα θέλετε γὰρ συνάψητε.

§ 22.

τί δ' οἱ Θετταλοὶ (δηλ. Ἐπιθιον), κατ' ἔννοιαν—τί δὲ συνέδη μὲ τοὺς Θεσσαλοὺς :—ὄτ'=(οὐχὶ ὅτι, ἀλλ') ὅτε.—αὐτοῖς, δοτκ. χαριστική.—τοὺς τυράννους (δηλ. τῶν Φερῶν) ἐξέβαλλε, τὸ 356 καὶ αὐθις τὸ 352· περὶ τοῦ πράγμ. βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 28-29.—καὶ πάλιν, δηλ. ὅτε.—Νίκαιαν, φρούριον τῶν Ἐπικνημιδίων Λοκρῶν εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Οἴτης καὶ πλησίον τῶν Θερμοπολῶν (βλ. γεωγρ. πίν.)· τοῦτο, ἔχον ὡς ἐκ τῆς ὀχυρᾶς αὐτοῦ θέσεως σπουδαίαν στρατηγικὴν σημασίαν, ἔδωκεν ὁ Φίλ. εἰς τοὺς Θεσσαλοὺς —ἐν ἔτει 346—θέλων νὰ δείξῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἀκράδαντον πεποίθησιν, ἣν οὗτος ἔχει εἰς τὴν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν αὐτῶν.—Μαγνησίαν, χώραν τῆς Θεσσαλίας περιλαμβάνουσαν τὴν περιοχὴν τῶν ὀρέων Ὀσσης καὶ Πηλίου (βλ. γεωγρ. πίν.)· καὶ ταύτην—ὡς καὶ τὴν Νίκαιαν—ἔδωκεν ὁ Φίλ. τῷ 346 εἰς τοὺς Θεσσαλοὺς, ἀφ' ὧν αὕτη εἶχεν ἀποστατήσει. —προσοδοῦν, ἐκ τοῦ οἴσθε· ὡς ὑποκμ. τοῦ ἀπαρμφ. νοητέα ἢ αἰτιατκ. αὐτοῖς (δηλ. τοῖς Θεσσαλοῖς)=νομίζετε ὅτι αὐτοὶ ἀνέμενον.—τὴν καθεστῶσαν νῦν δεκαδοχίαν ἔσεσθαι παρ' αὐτοῖς = νὰ ἐγκαθιδρυθῇ—τῷ 344—παρ' αὐτοῖς ἢ νῦν ὑπάρχουσα δεκαρχία (=κυβέρνησις ἀποτελουμένη ἐκ δέκα ἀρχόντων). Ὁ Φίλ. κατέστησε—ὡς φαίνεται ἄλλοθεν [ἐκ τοῦ Γ' κατὰ Φίλ. § 26]—παρὰ τοῖς Θεσσαλοῖς οὐχὶ δεκαδοχίαν, ἀλλὰ τετραδοχίαν· ὁ ῥήτωρ ἔμως ἀγορεύων πρὸ τῶν Μεσσ., παρ' οἷς οἱ Λακ. ἄλλοτε εἶχον ἐγκαθιδρύσει δεκαδοχίαν, σκοπίμως μετεχειρίσθη ἐνταῦθα ταύτην τὴν παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις—καθὼς καὶ παρὰ πλείστοις ἐχθροῖς τῆς Σπάρτης—πολύ γνωστὴν καὶ μισητὴν λέξιν (δεκαδοχίαν), ἵνα σαφεστέραν καταστήσῃ τὴν ὑποδοξώσιν τῶν Θεσσαλῶν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἵνα ὑποδείξῃ τοῖς Μεσσ., ὅτι καὶ αὐτοὶ τὰ αὐτὰ θὰ ὑποστῶσι νῦν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου—ὅποια καὶ πρότερον ὑπέστησαν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων—ἐὰν δώσωσι πίστιν εἰς τὰς ὑποσχέσεις αὐτοῦ.—ἢ τὸν τὴν πυλαίαν ἀπ. κτλ., πυλαία ἐνταῦθα=(οὐχὶ ἢ φθινοπωρινῇ συνεδρία τῶν Ἀμφικτυόνων ἐν Ἀνθίλλῃ παρὰ τὰς Πύλλας, ἀλλὰ) τὸ δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς ἐν τῇ ἀμφικτυονικῇ συνεδρίᾳ· τὸ δὲ ἀπαρμφ. παραιρησέσθαι ἐξαρτ. ἐκ τοῦ προσοδοῦν, ὑπερ ἐκ τοῦ οἴσθε = ἢ (ἀνέμενον) αὐτόξ, ἕστις ἀπέδωκεν εἰς αὐτοὺς —ἐν ἔτει 346—τὸ δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς αὐτῶν ἐν τῇ ἀμφι-

κτιονικῆ συνεδρίῃ, αὐτὸς ὁ ἴδιος ν' ἀνακρέσῃ—βραδύτερον—τὰς ἰδίας κατὰν προσόδους (ἦτοι τοὺς φόρους τοὺς προσερχομένους ἐκ τῶν λιμένων καὶ ἀγορῶν). Οἱ Θεσσαλοὶ ἀπὸ πολλοῦ—ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς ἀμφικτυονίας, τοῦ Ἡρησκυτικῆς δηλ. καὶ πολιτικοῦ συνδέσμου τῶν περὶ τὴν Οὔτην σκευόντων λαῶν—εἶχαν ἔδραν καὶ ἕθρονον ἐν τῷ ἀμφικτυονικῷ συνεδρίῳ· τὸν προνομίον ὅμως τοῦ-
 τιν ἐστερήθησαν βραδύτερον ὑπὸ τῶν Φωκίων καὶ πρὸς ἐπανά-
 κτησιν αὐτῶν συνεμάχησαν μετὰ τοῦ Φιλίπ. πρὸς πόλεμον κατὰ τῶν
 κειτόνων τῶν πρόλ. λόγων περὶ τῆς εἰρ. § 23.—οὐκ ἔστι ταῦτα, κατ'
 ἔννοιαν—ὄχι· βεβαίως ὄχι.—ἀλλὰ μὴν—ἀλλ' ὅμως (§ 21).—καὶ
 αὐτὴν ἴσταν εἰδέναι, κατ' ἔννοιαν—καθὼς πᾶς τις δύναται νὰ μάθῃ.

§ 23—25.

ἴμετε δὲ... διδόντα κτλ., παρατηρητέα ἐν ταύτῃ τῇ περιόδῳ
 α) ἡ ἀντίθεσις διδόντα μὲν... ἐξηπατηκότηα δέ..., καὶ β') ἡ
 συνωνμία ἐξηπατηκότηα καὶ παρακχερομένον (τοῦ β. παρακχεροῦ-
 σμα, ὅπερ κυρίως=κτυπῶ ὀλίγον τὴν ζυγαρίαν ἀπὸ τοῦ ἑνα μέρους
 [πλαγίως] καὶ οὕτως ἐξαπατῶ εἰς τὸ ζυγί· εἶτα=ἀποπλανῶ, ἐξα-
 πατῶ) αἰ μετχ. διδόντα καὶ ὑπισχοοῦμενον κτγρμτκ. ἐξαρτῶμεναι
 ἐκ τοῦ ψευδοῦτε, ὅπερ ὀριστικῆς ἐγκλίσεως· ὡσαύτως καὶ αἰ μετχ.
 ἐξηπατηκότηα καὶ παρακχερομένον, αἵτινες ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ
 ἰδεῖν τοῦτε δὲ ἐκ τοῦ ἀπειχεσθε, ὅπερ προστακτ. ἐγκλίσεως·
 κατ' ἔννοιαν=σεῖς δὲ τὰς μὲν δωρεὰς καὶ ὑποσχέσεις τοῦ Φιλίπ.
 (ἄ· δηλ. παρέχει· εἰς ἡμᾶς νῦν ὁ Φίλ. [πρόλ. § 15]) παρατηρεῖτε
 τῶρα (=ἡδη), εὔχεσθε δέ, ἂν εἴσθε συνετοί, νὰ μὴ ἴδῃτε τὰς δολιο-
 τητας καὶ τὰς ἀπάτας αὐτοῦ.—ἔστι τοίνυν κτλ., παρατηρητέον
 ὅτι ὁ ῥήτωρ τὴν κυρίαν ἔννοιαν· λοιπὸν σεῖς κατὰ τῆς δολιότητος
 καὶ ἀπάτης τοῦ Φιλίπ. ὀχυρῶθητε διὰ τῆς ἀπιστίας (=τῆς δυσπι-
 στίας). δὲν ἐπιφέρει· εὐθύς, ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον καταλήγει εἰς
 αὐτήν· κατὰ πρότερον ὀνομάζει ἄλλα φυλιακτήρια καὶ χαρακτηρί-
 ζει· αὐτὰ κατόπιν ἀναφέρει· τὰ πλεονεκτήματα, τὰ ὅποια ἔχει ἐν
 κοινὸν φυλιακτήριον, καὶ μετὰ τὴν ἐρώτησιν· τί οὖν ἔστι τοῦτο;
 ὀνομάζει τέλος αὐτό· ἀπιστία. Οὕτω διαστυπῶσαι τὴν κυρίαν
 ἔννοιαν κατορθοῖ· ὁ ῥήτωρ τὸ μὲν ν' ἀναπτύξῃ αὐτὴν ἐκτενῶς καὶ
 ἐμφαντικῶς, τὸ δὲ νὰ κρατήσῃ ἀδιάπυτον τὴν προσοχὴν τῶν
 ἀκρατῶν εἰς αὐτήν.—ἔστι τοίνυν... παντοδατὰ εἰρημένα (=

εθήματα) ταῖς πόλεσι πρὸς φυλ. καὶ σπι. = βεβαίως (=ταίην) ὑπάρχουσι παντός εἶδους ἐπινοήματα πρὸς προστασίαν καὶ ἀμύνην τῶν πόλεων. — αἶαν = παραδείγματος χάριν. — καὶ τὰλλ. ὡσεὶ τοιαῦτα (δηλ. βασιί), κατ' ἔννοιαν = καὶ ἄλλα παρόμοια. — καὶ ταῦτα μὲν ἔστιν ἅπαντα χειροποίητα, παρατηρητέες ὁ ὄρατος καὶ γλυκὺς ἤχος τῶν λέξεων. — χειροποίητα = κατασκευασμένα δι' ἀνθρωπίνης χειρός (καὶ ὡς ἐκ τούτου φθαρτά) ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἢ φύσει. — καὶ διαπάνης προσδεῖται = καὶ ἀπαιτοῦσι προσέτι (ἐκτός δηλ. τοῦ ὅτι εἶναι ἔργα ἀνθρώπινα) διαπάνην. — ἐν δὲ τι = ἐν δὲ μοναδικόν. — κοινόν, οὕτως ὥστε πᾶς νά δύναται νά ἐγγίγαι, καὶ μάλιστα ἀνευ διαπάνης ἀντιτίθεται πρὸς τὸ διαπάνης προσδεῖται. — ἢ φύσει τῶν ἐδ' ἠφρονούντων ἐν αὐτῇ κλίτ. = οἱ συνήτοι ἄνθρωποι ἐκ φύσεως ἔχουσι ἐν ἑαυτοῖς. — φιλοκακίμων, ἢ ἐν τέλει τῆς προστασίας θέσις τῆς λέξεως ἐξάγει: τὴν ἔννοιαν αὐτῆς. — ἀγαθόν = ἀφάλιμον. — τοῖς ἀλήθεσι πρὸς τοῖς ἐμοῖς. = εἰς τοῦς ἐλευθέρους καὶ ἐπέναντι τῶν τυράννων. — τί οὐν ἔστι τοῦτο; πρὸλ. ἀνωτέρως 7. — τὰ ὅτι ην φιλοκίττα, τὰ ὅτι ης ἀντιθέσει (= ἀπὸ ταύτης [ὡς ἀπὸ ἀγκύρας σωτηρίας] στερεῶς νά κρατήσῃ = μὲ ταύτην νά προφυλάτῃσθαι) ἂν τὰ ὅτι ην σφίητε (= διαφυλάτῃσθαι), καθὼς ἐμπρακτικῶς ἀνεπιθύγη ἢ προηγουμένη ἔννοια: ἀπιστία, οὕτω καὶ ἢ μετὰ ταύτης συνημμένη ἔννοια τῶν προσροπῶν ἐξάγεται διὰ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν τριῶν συνωνύμων, διὰ τῆς ἀπαναφορῆς καὶ τοῦ πολυκαπώτου, ἦτοι: διὰ τῆς ἐπαναλήψεως κατὰ διάφορον πλάσιν τῆς ἀντωνυμίας, τῆς ἀντικλισησῆς τὴν κυρίαν ἔννοιαν (ἀπιστία), καὶ διὰ τοῦ ἀσυνδέτου. — οὐδὲν μὴ ἀμύνην πύθητε = οὐ φράβας βασιί) μὴ δεῖν ἂν τι πύθηται, κατ' ἔννοιαν = οὐδὲν κακὸν ἢ πύθηται. — Σημεῖτα, ἔργον, τοῦτο τὸ ἔργον ἢ ἔργον ἔργον ὁ Δημοσθ. ἐπαναλαμβάνει ἐν ταύτῃ τῇ σχετικῶς βραχέει περιουσίᾳ τοῦ πελοποννησιακοῦ τοῦ λόγου (§ 20-21) ἐπέκεις, καὶ δὴ παντάκι μετὰ τῆς λέξεως οὐκεία, ἡμεῖς, Σημεῖτα, φιλοκίττα, τὸ μὲν ἔνα ἀποσφίγη ἐνταῦθα πάσαν ἀμφιβολίαν, δυναμένην νά προκύβῃ ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα, πρὸς ἃ ἀπευθύνεται ὁ λόγος, ἔνα μὴ δηλ. νομισθῇ, ὅτι διὰ τῶν λέξεων οὐκεία, ἡμεῖς κατ. ἀπευθύνεται πρὸς τοῦς Ἀθηναίους, — ἐν ἢ δι' αὐτῶν ἀπευθύνεται πρὸς τίνες; — τὸ δὲ καὶ ἔνα ἐξάρχῃ ταύτας τῆς λέξεως. — αἶτα, ἐν ἀρχῇ ἐρησιήσεως πρὸς δὴλῶσιν ἡλικιαμοῦ, ἀγανακτῆσεως καὶ τῶν ὁμοίων = καὶ

ἔπειτα . . . = καὶ λοιπὸν . . . = πῶς . . . ; — Φιλ. ἄλλοτε, ταύτη (δηλ. τῇ ἐλευθεσίᾳ) καὶ τὰς προσηγορίας ἔχ., κατ' ἔννοιαν = ἔτι (ἔχει μόνον τὰ φρονήματα, ἀλλὰ) καὶ οἱ τίτλοι τοῦ Φιλ. (βασιλεὺς—τύραννος) ὅλως ἀντίκειται πρὸς ταύτην (τὴν ἐλευθερίαν). — βασιλεὺς καὶ τύραννος κτλ., ἐκάστη ἔννοια ταύτης τῆς γνώμης ἐκφέρεται διὰ δύο λέξεων (βασιλεὺς—τύραννος, ἐχθρὸς—ἐναντίος, ἐλευθεσίᾳ—νόμοις). — ἅπας = πᾶς ἀνεξαίρετως ἐν τῇ μεταφράσει ἅς προταχθῆ τὸ βασιλεὺς . . . — νόμοις, τοὺς ὑπάρχουσι μόνον ἐν ἐλευθεραῖς πολιτείαις· ὁ τύραννος οὐδένα τοιοῦτον νόμον ἀναγνωρίζει· ἢ θέλησίς του μόνον εἶναι νόμος. — οὐ φιλάξεσθ' . . . , ἐντονωτέρᾳ ἢ προτροπῇ γίνεται ἐκφραζομένη οὕτω παρὰ ἐὰν ἐξεφράζετο διὰ προστακτικῆς· φιλάξεσθε οὖν. — ὅπως . . . μὴ δεσπότην εὗρητε, πлагія ἐρωτητικ. πρότασις = πῶς νὰ μὴ εὗρητε τύραννον. — πολέμου ζητοῦντες ἀπαι. = μετὰ τὸ νὰ ζητήτε ν' ἀπαλλαγῆτε ἐνός πολέμου· πόλεμον δ' ἔννοσι ἐνταῦθα τὸν κατὰ τῶν Λακεδ., δι' ὃν καὶ ἐπιζητοῦσιν οἱ Μεσσοὶ καὶ Ἄργ. τὴν μετὰ τοῦ Φιλ. συμμαχίαν.

§ 26—27.

ἀκούσαντες, μετχ. ἐνδοτικ. — καὶ θορυβοῦντες, ἢ μετχ. αὕτη προσδιορίζει τροπικῶς τὴν προηγουμένην = καὶ μάλιστα μεθ' ἄποδοσιν ἐπιδοκμαστικὴν δῆλωσιν. — ὡς δοθῆς λέγεται (δηλ. ὑπ' ἑμοῦ), ἐκ τοῦ θορυβοῦντες, ἐν ᾧ περιέχεται ἔννοια λεκτικῆ. — καὶ πολλοὺς ἑτέροους λόγους, δηλ. ἀκούσαντες. — παρὰ τῶν πρόσβρων, δηλ. τῶν μετὰ τοῦ Δημοσθ. σταλέντων εἰς Πελοπ. — καὶ παρόντος ἑμοῦ = καὶ ὅτε ἐγὼ ἦμην παρὼν = καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ μου. — καὶ πάλιν ἕτερον, μετὰ τὴν ἐκ Μεσσηνίας δηλ. ἀναχώρησιν τοῦ Δημοσθ., ὅστις τότε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μετέβη καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Πελοπον. διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ἵνα δηλ. ἀποτρέψῃ αὐτὰς ἀπὸ τῆς μετὰ τοῦ Φιλ. συμμαχίας. — ὡς εἴκεν, οὐδὲν μᾶλλον κτλ., τὸ ὡς εἴκεν συναπτεῖν τῇ ἀποσχίσει· τὸ δὲ οὐδὲν μᾶλλον, κυρίως = ὑδρόως περισσότερον (παρὰ ἐὰν δὲν ἦν οὖν ταῦτα)· εἶτα κατ' ἔννοιαν = ὅμως δὲν (ὡς ἀπόδοσις τοῦ : [καίπερ] ἀκούσαντες) . . . = ὅμως, καθὼς φαίνεται, δὲν θὰ ἀπομακρυνθῶσιν ἀπὸ τῆς φιλίας τοῦ Φιλ. . . = δὲν θ' ἀποκρούσωσι τὴν φιλίαν τοῦ Φιλ. καὶ τὰς ὑποσχέσεις αὐτοῦ. — ἄτοπον = παράδοξον· τὸ μετὰ τοῦτο εἰ

σχεδόν=ὅτι· πρόλ. § 6 «εἴ τις... θαρροῖ... θαυμάσιον...» παρ' αὐτῶν (=παρὰ ταῦτα, αὐτῶν) τῷ λόγῳ. βέλτισθ' ὁμοῖα=παρὰ ταῦτα, τὰ ὅποια. ἔταν σκέπτωνται (=τῷ λογισμῷ), ἀναγνωρίζουσιν ὡς ἄριστα.— ἀλλ' ὑμεῖς... λήσετε, καταλείπει ὁ ῥήτωρ τὴν διὰ τοῦ ἀτοποῦ εἰ ἀρξαμένην σύνταξιν, ἵνα ἀπ' εὐθείας ἀποταθῆ πρὸς τοὺς Ἀθῆν.— οἱ καὶ συνιέντες (τοῦ ῥ. συνίημι) αὐτοὶ καὶ τῶν λεγόντων ἀκούοντες ἡμῶν=οὔτινες καὶ ἐξ ἑαυτῶν (=ἐξ ἰδίας πείρας) γνωρίζετε καὶ ἀκούετε ἡμᾶς— τοὺς ῥήτορας—, οὔτινες (σᾶς) λέγομεν.— ὡς ἐπιβουλεύεσθε (παθητ.)=ἔτι ἀπειλείσθε (ὅπῃ τίνας).— ὡς στοιχίζεσθε=ἔτι περικυκλώνεσθε ὡς διὰ δικτύων ἢ μεταφορὰ ἐκ τῶν κυνηγῶν, οὔτινες στήνουςι κύκλῳ ξύλα (στοίχους) κατὰ σειρὰν, ἐφ' ὧν ἐξαπλοῦσι τὰ δίκτυα, ἵνα ἐμπίπτωσιν ἐν αὐτοῖς τὰ θηρία· ἢ μεταφορὰ καθιστᾶ σαφεστέραν τὴν ἔννοιαν τοῦ προηγουμένου ἐπιβουλεύεσθε.— ἐκ τοῦ μηδὲν ἤδη ποιεῖν=ὅτι (=διότι) οὐδὲν ἤδη ποιεῖτε=ἐνεκα τῆς νῦν ἀπραξίας σας.— λήσεθ' (τοῦ ῥ. λανθάνω)... πάνθ' ὑπομείναντες=χωρὶς νὰ ἐννοήσητε θὰ ὑπομείνητε τὰ πάντα, δηλ. τὰ ἀσχιόστα.— καὶ οὐ τοῦτ' ἔστιν ἀτοπον... πάνθ' ὑπομείναντες, ἢ ἔννοια· δὲν εἶναι παράδοξον, ἂν οἱ Μεσσηνιοὶ καὶ τινες τῶν Πελοπ. καίπερ ἀναγνωρίζοντες τὴν ὀρθότητά τῶν λόγων μου δὲν ἀποκρούσωσι τὴν φιλίαν καὶ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Φιλ.· διότι οὗτοι δὲν γνωρίζουσιν ἐξ ἰδίας πείρας τὴν δουλιαν πολιτικὴν αὐτοῦ τὴν μανθάνουσι παρ' ἐμοῦ· παράδοξον ἔμμεν εἶναι, ἂν σεῖς, ὦ Ἀθῆν., οὔτινες γνωρίζετε καλῶς αὐτὴν καὶ ἐξ ἰδίας πείρας καὶ παρ' ἡμῶν τῶν ῥητόρων, δὲν θελήσητε νὰ ἀχωρθῆτε κατὰ τῶν μηχανοραφῶν τοῦ Φιλ.— οὕτως ἢ παρασιχ' κτλ.=τόσφ μεγαλυτέραν ἰσχὺν (=τόσφ περισσύτερον θέληγτρον) ἔχει ἢ παροῦσα στιγμιαία ἡδονὴ καὶ ἀνάπαυσις ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ὕστερόν ποτε (=ἐν βραδυτέρῳ μέλλοντι) μέλλει νὰ ὠφελήσῃ.

§ 28 — λέξω.

περὶ... τῶν ὑμῶν πρακτέων=περὶ τούτων, ἃ ὑμῶν πρακτέα εἰσὶν =περὶ τούτων, τὰ ὅποια σεῖς πρέπει νὰ πράξητε=περὶ τῶν μέτρων τὰ ὅποια σεῖς πρέπει νὰ λάβῃτε (κατὰ τοῦ Φιλίπ.).— καὶ ὁ ἡμῶν αὐτοῖς ὕστερον βουλευέσθε=μόνοι σας θὰ σκεψθῆτε ὕστερον (δηλ. μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀποχώρησιν ἢ—πιθανώτερον—

μετὰ τὴν ἐξ Ἀθηναίων ἀναχώρησιν τῶν πρέσβεων τοῦ Φιλίπ. καὶ τῶν Πελοπονν.)—οὐ δὲ νῦν ἀποποιούμενοι, τὰ δεόντ' ἂν εἴητ' ἐφ. —ποῖα δὲ νῦν, εἴν ἀποκριθῆτε, ὀρθῶς ἠθέλητε ἀποφασίσει· κατ' ἐννοίαν—ποῖαν δὲ ἀπόκρισιν τώρα ὑφείλετε νὰ δώσητε (εἰς τοὺς πρέσβεις), ἵνα φάνησθε ὅτι ὀρθῶς ἀπεφασίσατε· ἢ—ποῖαν προσήκουσαν ἀπόκρισιν τώρα ὑφείλετε νὰ ἀποφασίσσητε. — ταῦτ' ἤδη λέξω—εὐθὺς θὰ σὰς εἴπω. — ἀπόκρισις, τὰ σχέδιον τῆς ἀποκρίσεως, ὅπερ ὁ ῥήτωρ παρέδωκε τῇ γραμματεῖ πρὸς ἀνάγνωσιν ἢ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀνέγνωσε, λέπει ἐν τῇ λόγῳ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἢ ἀπόκρισις θὰ εἶχεν ὡς ἐξῆς: οἱ Ἀθην. θεωροῦσι καθήκον των νὰ προστατεύωσι τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν πάντων τῶν Ἑλλήνων καὶ ν' ἀποκρούσωσιν ἐνὸς πλὴν πᾶσαν ξένην ἀνάμιξιν. Ἐὰν δὲ ὁ Φίλιπ. παραπνῆται, ὅτι οἱ Ἀθην. κατηγοροῦσιν αὐτὸν εἰς τοὺς Ἑλλ. ὡς μὴ ἐκτελέσαντα τὰς ὑποσχέσεις του τὰς δεθείσας κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης, ἀδίκως παραπονεῖται· τὰ παράπονά του ὑφείλει νὰ σπρέψῃ οὕτως κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἐκόμισαν τὰς ὑποσχέσεις καὶ ἔπεισαν δι' αὐτῶν τὸν δῆμον νὰ δεχθῆ τὴν εἰρήνην.

§ 28 ἦν μὲν — 29 τὰ τότε λεγόμενα.

ἦν μὲν οὖν δίκαιον... καλεῖν (δηλ. ὑμῶς) — βεβαίως ἦτο δίκαιον νὰ καλεῖτε (διὰ νὰ εἴπωσιν εἰς ὑμᾶς, τί πράξει· ν' ἀπεντήσητε εἰς τοὺς πρέσβεις τοῦ Φιλίπ.) ἐνταῦθα ὁ παρατκ. τῆς ἀπροσώπου ἐκφράσεως δίκαιον ἦν μετ' ἀπρμφ. (καλεῖν) δηλοῖ ὡς ἀπραγματοποιήτων τὴν διὰ τοῦ ἀπρμφ. ἐκδηλουμένην πρᾶξιν· ἂν ὁ παρατκ. (δίκαιον ἦν) ἦτο μετὰ τοῦ ἂν, τί θὰ ἐδήλου: — τοὺς ἐνεγκόντας τὰς ὑποσχ.—τοὺς κερύσαντας τὰς ὑποσχέσεις (τοῦ Φιλίπ.): νοοῦνται οἱ ὑποκριταὶ Ἀριστόδημος καὶ Νεοπτόλεμος, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Κτησιφῶν, οἵτινες ἐκόμισαν παρὰ τοῦ Φιλίππου πρὸς τοὺς Ἀθην. τὰς πρώτας φιλικὰς διαθεσικὰς αὐτοῦ καὶ ἐνήργησαν πρὸς αὐτοὺς νὰ σταλῆ πρὸς τὸν Φίλιπ. πρεσβεῖα περὶ εἰρήνης (πρόλ. λόγον περὶ τῆς εἰρ. § 6 καὶ εἰσαγ. ἐν σελ. 37). — ἐφ' αἷς = δι' ἂν (πρόλ. § 15). — τὴν εἰρήνην = τὴν γνωστὴν εἰρήνην (δηλ. :). — αὐτε γὰρ ἄλλ.—διότι οὔτε ἐγὼ αὐτὰς θὰ ἀδεχθῆμι ποτὲ ν' ἀποτελέσω μέρος τῶν (πρὸς τὸν Φίλιπ.) πρεσβεῶν (εἰ δηλ. τοιαῦτα ποσῆν τυχόντ' εἰρήνης Φιλίπ. ὄμιον) πρὸς τὸν Φίλιπ. ἀπεστα-

λησαν δύο πρεσβείαι τῶν Ἀθηναίων ἡ πρώτη τούτων ἐστάλη, ἵνα παρασκευάσῃ τὰ πράγματα πρὸς συννομολόγησιν εἰρήνης καὶ συμμαχίας μετὰ τοῦ Φιλίπ., ἡ δὲ δευτέρα, ἵνα ἐπικυρωθῇ ἡ συνθήκη διὰ τῆς ὀρκωμοσίας τοῦ βασιλέως· εἰς ἀμφοτέρας τὰς πρεσβείας ἔλαβε μέρος ὁ Δημοσθ. — οὐτ' ἂν ἡμεῖς . . . ἐπαύσασθε πολ. = οὔτε σεῖς (ἢ ἐπαύετε (ποτὲ) τὸν (κατὰ τοῦ Φιλίπ.) πόλεμον. — οἶδ' ὅτι = βεβαίως· τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει καὶ κατωτέρω § 30. — τοιαῦτα, ἑποῖα δηλ. βλέπετε ἐπὶ τῶν ἡμερῶν σας. — ποῶξεν, ἐκ τοῦ ἄεσθε. — τυχόντ(α) εἰρήνης = μετὰ τὴν παρασκευάσαν εἰς αὐτὸν εἰρήνην (περὶ τῆς ἐκφράσεως πρὸλ. § 12 «τῆς εἰρήνης ἔτυχεν»). — ἦν πολὺ κτλ. = ἂ τότε (δηλ. τότε) ἐλέγγο, πολὺ ἀφειστήκωτα ἦν (= πολὺ ἀφειστήκει [= ἦσαν ἐντελῶς διαφερα]) τούτων (δηλ. τῶν νῦν προαιπομένων [ὑπὸ τοῦ Φιλίπ.]).

§ 29 καὶ πάλιν—31 ὑπήχθητε.

καὶ πάλιν γ' ἐτέρους καλεῖν, τὸ ἀπρμ. ἐκ τοῦ δίκαιον ἦν = ἀκόμη καὶ ἄλλους πρὸς τούτοις ἦτο δίκαιον νὰ καλῆτε (πρὸς τίνα σκοπὸν;). — τοῖς, ὅτ' ἐγὼ κτλ., τὸ ἄρθρον (τοῖς) συναπτόεν τῇ λέγοντας (σχῆμα ὑπερβατόν) = ἐκείνους, αἵτινες, ὅτε ἐγὼ μετὰ τὴν συννομολόγησιν πλέον τῆς εἰρήνης ἐπέστρεψα ἐκ τῆς δευτέρας πρεσβείας, τῆς σταλείσης πρὸς ἀποδοχὴν τοῦ ὄρκου (τοῦ βασιλέως), καὶ ἐννοήσας, ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν ἐξηπατάτο, προέλεγον καὶ ἐνὸρκως διεδεβαίουν (τοῦτο [δηλ. :]) . . . ἔλεγον· ἐννοοῦνται οἱ συμπρεσβευταὶ τοῦ Δημοσθ., ἰδίᾳ ὁ Αἰσχίνης καὶ ὁ Φιλοκράτης (πρὸλ. καὶ προηγούμενον λόγον § 10). — ἀπὸ τῆς ὑστέρας πρεσβείας . . ., περὶ τῶν δύο πρεσβειῶν τῶν σταλείσων πρὸς Φιλίπ. βλ. ἀνωτέρω. — οὐκ εἶων, πρακτ. ἀποπειρακτ. = προσεπάθουν γ' ἀποτρέψω (ἄμας). — προσέσθαι Πύλας οὐδὲ Φωκ. = (ἀπὸ τοῦ) νὰ ἐγκαταλίπητε τὰς Θερμοπύλας καὶ τοὺς Φωκεῖς. — ὡς ἐγὼ μὲν ὕδωρ πίνων κτλ., ἀντικείμε. τοῦ λέγοντας = ὅτι ἐγὼ μὲν ὡς ὑδροπότης φυσικᾶ εἶμαι ἄνθρωπος κάπως (= τίς) δύστροπος καὶ ἰδιότροπος· τὴν νηφαλιότητα τοῦ Δημοσθ. ἐπαινεῖ καὶ ὁ Πλούταρχος καὶ ὁ Λουκιανός· οἱ παλαιοὶ δ' ἔμας τοὺς βήτορας καὶ ποιητάς, τοὺς μὴ ἐξεγείροντας τὴν φαντασίαν αὐτῶν διὰ τοῦ αἴνου, ἐθειόρουν ἀμβλείς τὸν νοῦν καὶ ἀνοήτους· πρὸλ. Ἀθῆν. I, 44, α· ἐνιοὶ δὲ ὕδωρ πίνοντες εἰς' ἀβέλτεροι—τὸ ἀρχαῖον λόγιον

τοῦ ποιητοῦ Κρατίνου : ἔδωκε πίνων χρηστὸν οὐδὲν ἄν τέκοις —
Horat. Epist. 1, 19, 2 :

Nulla placere diu nec vivere carmina possunt.
quae scribuntur aquae potōribus.—

Φίλιππος δ' κτλ., ἐξακολουθεῖ ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ὡς=δὲ Φιλ.
ἔστι, εὐθὺς ὡς διέλεθη (διὰ τῶν Θερμοπυλῶν), θὰ ἐκπληρώσῃ ἔλας
τὰς εὐχὰς σας.—καὶ... καὶ... δὲ... δὲ... καί, πολυσύνδετον.—
Θεοσιπὸς καὶ Πλαταιὸς τειχιεῖ (=θὰ περιβάλλῃ διὰ τειχῶν), ἀμφύ-
τεροι αὐται αἱ πόλεις ἀποστατήσασαι ἀπὸ τῶν Θηρ. ἐτιμωρήθη-
σαν ὑπ' αὐτῶν καὶ καταστράφησαν ἐν ἔτει 373· ἢ ἀνοικοδόμησις
καὶ ἐχώρωσις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Φιλίπ. θὰ ἔθεωρεῖτο ὡς ἐχθρότης
αὐτοῦ κατὰ τῶν Θηρ. (πρόβλ. προηγούμενον λόγον § 10).—Θηβ.
παύσει τῆς ὕβρεος (=τῆς ὑπεροψίας), πρόβλ. προηγούμενον λόγον
§ 10.—Χερρόνησον... διοικήσει, ἢ Θρακικῇ Χερρόνησος (βλ.
γεωγρ. πίν.) συνδέεται μετὰ τῆς στερεᾶς δι' ἰσθμοῦ ὡς ἐκ τού-
του αἱ Θράκες συχνάκις εἰσέδωλλον εἰς τὴν Χερρόνησον καὶ ἔδλα-
πτον τοὺς ἐν αὐτῇ οἰκοῦντας Ἀθηναίους ἀποίκους· πρὸς ἐξασφάλι-
σιν τῶν Ἀθην. ἀποίκων ἀπὸ τοιούτων εἰσβολῶν ὁ Φιλ.—κατὰ τοὺς
λόγους τῶν πρέσβεων—ὕπεσχεθη νὰ κατασκευάσῃ ἰδίᾳ δαπάνῃ
διώρυγα, ἵνα ἀποχωρισθῇ ἡ Χερρόνησος ἀπὸ τῆς ἠπείρου τότε
δὲ αἱ Θράκες, ὡς μὴ ἔχοντες ναῦς, δὲν θὰ ἠδύναντο τοῦ λοιποῦ
νὰ εἰσβάλλωσιν εἰς τὴν Χερρόνησον καὶ νὰ βλάπτωσι τοὺς ἐν
αὐτῇ Ἀθηναίους.—τοῖς αὐτοῦ τέλεσι = ἰδίᾳ δαπάνῃ.—Εὐβοίαν
καὶ τὸν Ὀρωπὸν... ἀποδώσει, περὶ τοῦ πράγματος πρόβλ. προη-
γούμενον λόγον § 10.—μνημονεύει(ς)... ὀηθέντα=ἐνθυμείσθε
ἔτι: ἐλέχθησαν.—οἶδ' ὅτι, πρόβλ. ἀνωτέρω § 29.—καίπερ ὄντες
οὐ δεινοὶ κτλ.=ἂν καὶ δὲν εἴσθε ἱκανοὶ νὰ ἐνθυμῆσθε... = ἂν
καὶ πολὺ ἐσχόλωις λησιμονῆτε ἐκείνους, αἵτινες σας ἀδικοῦσι.—
καὶ τὸ πάντων ἀίσχιστον, προεξαγγελτικῇ παράθεσις=καὶ ἐκεῖνο,
τὸ ὅποιον εἶναι τὸ αἰσχιστον ἀπ' ὅλα.—καὶ τοῖς ἐκγόνοις κτλ.
=βασιζόμενοι εἰς τὰς (κενάς) ἐλπίδας (ἅς ἐνέβαλον εἰς ὑμᾶς αἱ
πρέσβεις περὶ τούτων τῶν ἐκ τῆς εἰρήνης ἀγαθῶν) ἐψηφίσατε νὰ
ισχύῃ (=νὰ εἶναι ὑποχρεωτικῇ) ἢ ἰδίᾳ ἀκριβῶς εἰρήνη καὶ διὰ
τοὺς ἀπογόνους σας.—οὕτω τελείως ὑπήχθητε (τοῦ β. ἐπάγω)=
τόσφ τελείως ἐξηπατήθητε.

§ 31 τί δὴ—34.

τί δὴ (= διατί λοιπόν) κτλ., ἐρώτησις· πρόβλ. § 7 καὶ λόγον περὶ τῆς εἰρ. § 17.—καλεῖν... δεῖν (δηλ. ἑμῶς [πρόβλ. § 2 «τὸ τί χροὶ ποιεῖν...»])=ἔτι· ἔπρεπε νὰ καλέητε (πρὸς τίνα σκοπόν· [πρόβλ. ἀνωτέρω· ἦν οὖν δίκαιον... καλεῖν]).—τούτους, δηλ.;—μετὰ πιροησίαις=εὐθαρσῶς, ἐλευθέρως.—ἐρῶ... καὶ οὐκ ἀποκοινοῦμαι, ἡ αὐτὴ ἔννοια πρὸς περισσοτέραν ἐξαρσιν αὐτῆς δηλοῦται καὶ καταφατικῶς καὶ ἀποφατικῶς· σὺ γὰρ ἐκ πιροησίου (πρόβλ. § 5 «ἐράδιον καὶ πόνοσ οὐδεὶς»).—οὐχ ἴν' (=οὐ λέγω ταῦτα, ἴνα)... οὐδ' ἴν' (=οὐδὲ λέγω ταῦτα, ἴνα)... ἀλλ'... , ἔνθα πολλὰ ἐκδοχαί εἶναι δυνατά, ἔρήτωρ πάντοτε προτάσσει· τὰς μὴ παραδεικτὰς τῶν ἐρῶν, ἄς εἶτα διὰ πολλῶν ἀναπτύσσει· συνήθως δ' ἐπινοεῖ τοιαύτας σκοπήμας, ἴνα διὰ τῆς ἀντιθέσεως ἐξάρῃ τὴν πραγματικὴν.—οὐχ ἴν' εἰς λαιδοσίαν κτλ., κατ' ἔννοιαν=δὲν λέγω ταῦτα, ἴνα ἀρχίσκω νὰ λαιδορῶ αὐτοὺς (=ἴνα διὰ τῶν λαιδοριῶν μου) κατορθώσω νὰ ἐπιτύχω ἑμοῖς (καθὼς αἱ ἀντίπαλοί μου) παρ' ἑμῶν ἀρχάσκιν· αἱ Ἀθην., ὡς γνωστόν, καθ' ὑπερβολὴν ἠρέσκοντο ἰ' ἀκούσων ἀντεγλήσεις καὶ λαιδορίας ἀμοιβαίως τῶν ῥητόρων(πρόβλ. προηγούμενον λόγον § 3 καὶ Α' κατὰ Φιλ. § 44 «ὅν καλλίμαθα οἴκοι, λαιδοροῦμένον ἀκούοντες καὶ αἰτιοῦμένον ἀλλήλους τῶν λεγόντων»).—εἰς λαιδοσίαν ἐμαυτῶν, λεπτότερον καὶ εὐγενέστερον τοῦτο ἢ τὸ «λαιδορήμας», καθ' ὅσον διὰ τοῦ α' δηλοῦται συγχρόνως ὅτι ὁ Δημοσῶ, οὐδέποτε σκοπήμας κατέβλεπεν εἰς λαιδορίαν.—ἐξ ἴσου, δηλ. ἐκείνοις (τοῖς ἀντιπάλοις μου).—ἐξ ἀρχῆς καὶ νῦν, συναπτόεν τῷ τοῖς ἐμοὶ προσεχοῦσασιν=εἰς ἐκείνους δὲ, αἵτινες ἀνέκαθεν ἦσαν ἀντίπαλοί μου καὶ τώρα (ἀκόμη) εἶναι· πρόβλ. § 12 «καὶ τότε καὶ νῦν ἀφείμαι» καὶ κατωτέρω· τοῖθ'... λαιπήσιν... ἢ τὰ νυνί.—τι, δηλ. χρήματα καὶ δῶρα.—ὡς ἄλλως, κυρίως=ὄλως διαφορετικῶς ἢ ὡς ἔπρεπε (πρόβλ. § 10 «ὡς ἐπέφοσ»)· εἶτα=μάτην.—ἀδολεσχῶ=φλυαρῶ.—ἀλλ' οἴομαι=ἀλλ' ἴπι (=διότι) οἴομαι.—ὁ Φιλ. κοίττει, ὁποῖαμ. τοῦ λαιπήσιν = ὅτι αἱ ἀπειρησεις τοῦ Φιλ. ἡ αὐτὴς λαιπήσιν.—τοῖθ'... μᾶλλον ἢ τὰ νυνί (=ἢ νῦν)=περισσότερον ἄλλοτε ποτε (δηλ. ἐν προσεχῇ μέλλοντι) παρὰ τώρα (παρ' ὅτι αὐτὴς λαιπόσαι τώρα).—τὸ ποῖμα'... προβαίνον (=ὅτι τὸ ποῖμα προχωρεῖ)... , ἔρήτωρ ἀποφεύγει νὰ ἐκφράσῃ σαφῶς τὴν ἀπειλοῦντα τοὺς Ἀθην. κίνδυνον (ἦτοι· τὴν

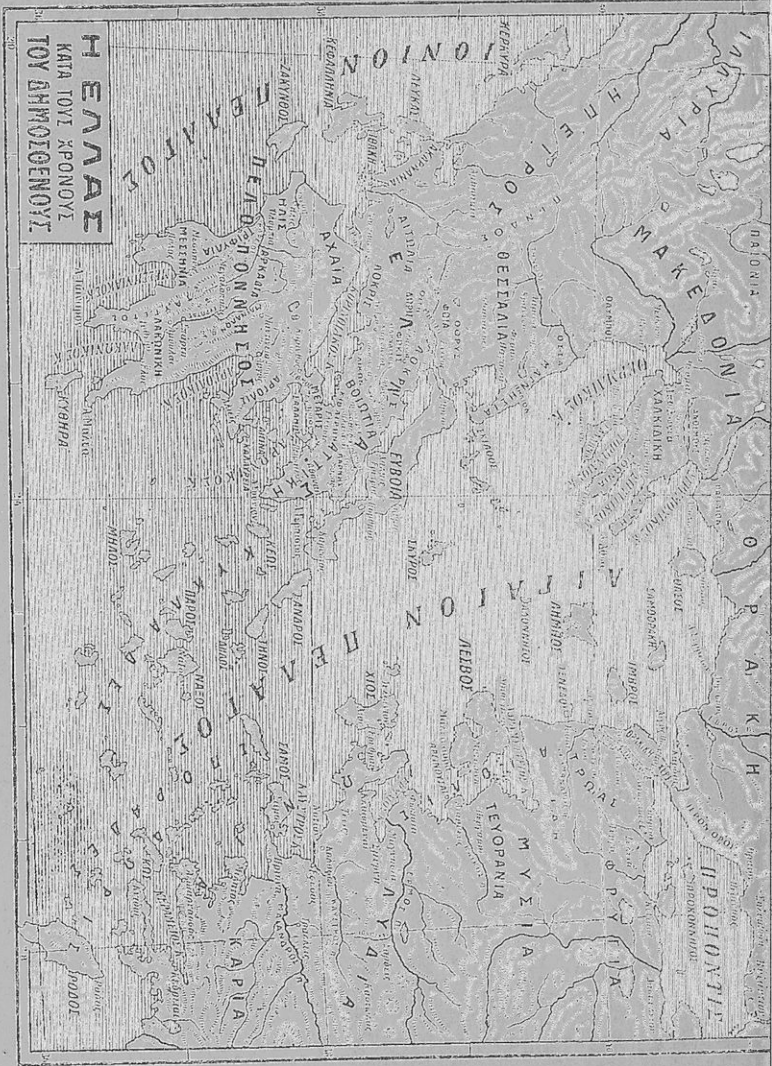
προέλασιν τοῦ Φιλ. εἰς αὐτήν τήν Ἀττικὴν καὶ τὴν ὑποδοῦλωσιν τῶν Ἀθηναίων) καὶ ἐνομαζέει αὐτὸν ἐνταῦθα «τὸ ποῦγμα» (= ἡ Φύλ. πρώτη) καὶ εὐθὺς κατωτέρω «τοῦτο» (ἐγγὺς ἢ τοῦ ὄσ' ἦδη) ἢ συγκρίσεως δὲ αὐτῆ ἀνάγει τρόμιον καὶ ἔκπληξιν. — οὐχὶ βουλ. ἂν εἴη. ὁμοίως — δὲν θὰ ἤθελον ἢ εἰκασία μου νὰ εἶναι ὀρθή. — ἦδη, ἢ ἐν τέλει θέσπε τοῦ ἐπιρρ. πρὸς ἔξαρσιν. — ὅταν μὴ ἐπ' ἡμῶν ἀμελεῖν ἔξουσία γίνεσθαι (= ἀμελεῖν ἐξῆ) τῶν σιμῶν. — ἔταν δὲν εἶναι δυνατὸν πλέον σεις νὰ βλέπυτε ἀδιαφόρως τὰ συμβαίνοντα. — μὴ δ' ἀκούετε... ἀλλ' αὐτοί... ὁράτε, ἰσχυρὰ ἀντίθεσις = καὶ ἔταν δὲν ἀκούετε μόνον... ἀλλὰ... — ὅτι ταῦτ' (δηλ. ἡ Φύλ. πρώτη) ἐπ' ἡμῶν δοτι — ἔτι αὐταὶ αἱ ἐπιχειρήσεις (τοῦ Φιλ.) διευθύνονται καθ' ὅμων. — μὴ δὲ τοῦ δαίμονος (= μὴ δὲ παρ' ἄλλου τινὸς [ἐκ τῶν ὁμοφρόνων μου]), ἢ ῥήτωρ προσέθηκε τοῦτο, ἵνα μὴ νομισθῆ ἔτι μόνος αὐτὸς προθέσπει καὶ προλέγει τὸν μέλλοντα κίνδυνον. — ὁράτε καὶ εὐεῖδητε, συναγορίζ' ἔσθε. Α' κατὰ Φιλ. § 3 «ἵνα εἰδῆτε καὶ θεασθῆτε». — ὁρῶν καὶ τοῦ ἡμῶν ἔσθεσθαι νομίζω = (τότε) δὲν ἀμφισβάζω ἔτι σεις θὰ ἐκπλήσῃτε εἰς ὀργὴν καὶ ἀγανάκτησιν (= θὰ ὀργισθῆτε καὶ θὰ ἀγανάκτῆσθε). — μὴ... τοῖς ἐπανορθοῦν κτλ., ἢ φυσικῆ σειρά τῶν λέξεων: μὴ... συμμῆ τοῖς πεποιημένοις ἐπανορθοῦν τι τῶν διὰ τοῦτους (δηλ. τοὺς πρέσβεις) ἀπολωλότων περιπεσεῖν τῇ πτωχ' ἡμῶν ὀργῇ = μήπως... συμμῆ νὰ περιπέσωσιν εἰς τὴν ὀργήν σας οὗτοι (= μήπως σεις ὀργισθῆτε κατὰ ταῦτων), οἵτινες προσπαθεῖσιν νὰ ἐπανορθώσωσι τι ἐκ τούτων, τὰ ὅποια ἐξ αἰτίας ἐκείνων — τῶν πρέσβεων — ἔχουσι καταστραφῆ. — τῶν πρέσβεων σεσημα. κτλ. = ἐπειδὴ οἱ πρέσβεις ἔχουσι ἀπιστωπῆσαι ταῦτα, δι' ἃ, καθὼς αὐτοὶ καλῶς γνωρίζουσι, ἔχουσι δωροδοκῆσθαι ἐνοσοῦνται οἱ πρέσβεις οἱ ἀποσταλέντες εἰς Φύλ. τῇ 346 διὰ τὴν εἰρήνην, ἰδίᾳ ἡ Αἰσχίνης καὶ ἡ Φιλοκράτης (πρόβλ. § 24): οὗτοι πράγματι δωροδοκῆθησαν πρὸς τὸ Φιλ., ἵνα ἀποκρύψωσιν ἀπὸ τοῦ Ἀθηναίου τὰ σχέδια τούτου. — δωροδοκῆσθαι (τοῦ β. δωροδοκῶ = δέχομαι δῶρον), μετχ. κατηχηρικῆ ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ συνίστασι κατὰ ποῖαν ἄλλην πρῶσιν ἠδὲνατο νὰ τεθῆ αὐτῆ: — ὡς τὰ πόλλ' ἐπίσπε (= ἡμῶν) οἴα κτλ. — ἔτι σεις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ (= συνήθως) ἐκχέετε τὴν ὀργήν σας (= ὀργίζεσθε) οὐχὶ κατὰ τῶν αἰτίων, ἀλλὰ πρὸ πάντων κατὰ ταῦτων, οἷς ἔχετε εἰς τὴν ἐξουσίαν σας (δηλ. κατὰ τῶν τελευταίων ἐπιλησάντων).

ἔφος ἔτι μέλλει καὶ συνίστα. τὰ πράγματα. — ἐφ' ὅσον ἀκόμη τὰ πράγματα παρασκευάζονται· καὶ εἶναι ἐν τῇ γίγνεσθαι προφανῶς, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἐκφράσεως συνίσταται καὶ ἐκ τοῦ ἐπομένου κατακούομεν ἀλλήλων, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Δημοσθ. παρίσταται ἢ εἰκὼν θυέλλης, συγκεκριμένης ὑπεράνω τοῦ πολιτικοῦ σκόφους τῶν Ἀθηναίων ἐν εἰκονικῇ φράσει μεταφραζόμενον τὸ ἔφος ἔτι μέλλει καὶ κτλ. ἔχει ὡς ἔξῃς: ἐφ' ὅσον ἀκόμη τὰ νέφη συσσωρεύονται... — κατακούομεν ἀλλήλων = ἀκούομεν (ἀκόμη) ὁ εἰς τὸν ἄλλον = θανάμεθα (ἀκόμη) νὰ συνεννοήμεθα (ὅπερ δὲν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ κάμνωμεν μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς θυέλλης διατί:). — καίπερ ἀκριβῶς εἰδότε = μολοντί ἀκριβῶς γνωρίζει. — ἔπαναμνήσαι = ὑπομνήσαι = νὰ ὑπενθυμίσω. — τίς ὁ Φωκ. κτλ., ἢ σύνταξις: τίς (δηλ. ἐστί) ὁ πείσας ἡμᾶς προσέειπα Φωκέας καὶ Πύλας = τίς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἔπεισεν ἡμᾶς νὰ ἐγκαταλίπητε τοὺς Φωκέας καὶ τὰς Πύλας; ὁ Δημοσθ. ὑπονοεῖ ἰδίᾳ τὸν Αἰσχίνην, ὅστις ἀντεῖπε κατὰ τῆς προτάσεως αὐτοῦ ὑπὲρ ἀμύνης τῶν Θερμοπυλῶν καὶ τῶν Φωκέων ἐν τῇ πρώτῃ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, τῇ συνελευθῶσῃ μετὰ τὴν ἐκ Μακεδονίας ἐπάνοδον τῶν πρέσβων, τῶν ἀποσταλέντων πρὸς τὸν Φίλ. διὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς εἰρήνης, καὶ παρέστησε τὸν Φίλ. ἐνούστατον εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ προθυμώτατον νὰ ἐκπληρώσῃ πάσης τὰς εὐχὰς αὐτῶν (πρόβλ. § 30). — ὦν (Πυλῶν) κατ. ἐκεῖνος κύριος τῆς ἐπὶ τὴν Ἀττ. ὁδοῦ καὶ τῆς εἰς Πελ. κτλ., κατ' ἔννοιαν = διὰ τῆς κατοχῆς τῶν ὁποίων ἐκεῖνος ἔχει γίνεαι κύριος τῆς ὁδοῦ τῆς φερομένης εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ εἰς τὴν Πελοπόν. (εἰς ἣν θέλει νὰ πορευθῆ, ἵνα ὑποστηρίξῃ τοὺς Ἀργεῖους καὶ Μεσσηνίους ἐναντίον τῶν Ἀσκεδ.) παρατηρητέα ἢ ποιικιλία τῶν προθέσεων ἐπί, εἰς: οὗτο καὶ κατοτέρω περὶ, ὑπὲρ τοιαύτης ποιικιλίας ἠηρεθεῖ ὁ ῥήτωρ δι' εὐρυθυμίαν καὶ εὐφωμίαν. — καὶ (τίς) πεποίηχ' ἡμῶν μὴ... εἶναι τὴν βουλήν = καὶ τίς ἔχει φέρεαι ἡμᾶς εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ σκέπησθε ὄχι: ... — περὶ τῶν δικαίων, ἐνταῦθα δίκαια ἐννοοῦνται ὄχι τὰ ἑλληνικὰ δίκαια, ἀλλὰ τὰ τῶν Ἀθηναίων, ἦτοι τὰ δικαιώματα, ἅτινα ἔχουσιν οἱ Ἀθῆν. ἐπὶ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ κτήσεων αὐτῶν: οὗτο δ' ἐξάγειται ἐκ τῆς ἀντιθέσεως: «ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ» καὶ ἐκ τοῦ ἀκριβοτέρου προσδιορισμοῦ ὀφθῆναι τῶν ἔξω πραγματίων». — ὑπὲρ τῶν ἔξω πραγμ. . . , ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ χ. κτλ. = διὰ τὰ ἐξωτερικὰ συμφέροντα ἡμῶν . . . ἀλλὰ διὰ τὰ ἐσωτερικὰ καὶ διὰ τὸν κατὰ τῆς Ἀττικῆς πόλεμον. — ἐπειδιὰν παρῆ = ὅταν ἐκρηγῆ. — γέγονε δ' = πράγματι δ' ἕως (οὗτος) ἔχει ἐκρηγῆ. — ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, κατ' ἣν δηλ. ἐπανελευθῶσα ἢ β' πρεσβεία, ἢ ἐπὶ τοὺς ὄρους (πρόβλ. § 29), ἀνεκόλωσεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸ

ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς, ἦτοι τῇ 116 Σκιροροθίνωσ
 (= τῇ 110 Γουλιού) τοῦ 346. — εἰρή... ἀποδοτέον τούτῳ =
 εἶναι τότε (δηλ.) δὲν ἤπικαθε (ὡς τίνων;) περὶ τοῦ παρο-
 ποικεσθῆαι βλ. § 23. — οὐδὲν ἄν ἦν τῇ α' παύσησ (= δυσχέρεια),
 κατ' ἔννοιαν = πάλιν (τοῦρα) δὲν ἦν εὐρίσκειτο ἐν δυσχεραί θέσει.
 — οὐτε γὰρ κατὰ κτλ. = διότι βασιλίωσ ὁ Φίλ. οὔτε ὑπερισχύσας
 (ἡμῶν) κατὰ τῆσ ναῦσ ἢ ἤρχεσθ' (= οὔτε ἢ ὑπερίσχυε... καὶ
 ἢ ἤρχεσθ') οὔτε μετὰ σέλλου εἰς τὴν Ἀστικὴν ὁ Φίλ. ἂν καὶ
 εἶχε σέλλου (πρὸσ. Α' κατὰ Φίλ. § 22) καὶ ἐπεχέροι δι' αὐτοῦ τοι-
 μηρῶσ τινὰσ προστολάσ, οὐτέρεισ ἕμιωσ ἀκόμη τῶν Ἀθην. κατὰ
 ἡλλάσσαν. — οὐτε κατὰ κτλ. διὰ ξηρασ (μετὰ στρατοῦ) βωδ. ὑπὸ
 τῆσ Πηλ. καὶ Φωκίασ (= πέραν τῶν Θερμοπολῶν καὶ τῆσ Φωκί-
 δασ), δηλ. ἠδὲν ἄν εἰς τὴν Ἀστικὴν. — τὴν εὐθύνην ἄγειν =
 τῆρων τὴν συνομολογηθείσαν εἰρήνην. — ἡσυχίαν εἶχεν, νοητέωσ
 καὶ ἐνταῦθα εἶναι. — δι' ἄν βραχυλογίωσ τοιαῦσ ἐκείνωσ ἦν, δι' ἄν...
 (δηλ. εὐθέρωσ διὰ τὴν Φίλ., καθ' ἕσων τὰ παράλια τῶν κτή-
 ρεων αὐτοῦ ἐσθλάπτεοντο ὑπὸ τῶν Ἀθην.).

§ 37.

ταῦθ'... γὰρ βιαιώσ εἴρηται, κατ' ἔννοιαν = ταῦτα (ἴσα δηλ.
 εἶπον περὶ τῶν προδοτῶν) ἐπι τοῦ παρόντωσ εἶναι ἀρκετά· τὸ μὲν
 μετὰ τῶνωσ ἀπαγγελίαισ ὁ ῥήτωρ υποδηλώνει οὕτωσ ἔπι ἀλλαγῶ
 ἀλλοτριώτερον ἢ ἀκριβήσ περὶ τῶν προδοτῶν, καὶ πράγματι
 ἀλλοτρίω ὕστερον ἢ ἀκριβήσιν τοῦ παρόντωσ λόγου ἀπήγγειλε
 τὸν ποῦ τῆσ παροποικεσθῆαισ, ἐν ᾧ διὰ μακρῶν κατηγορεῖ τοῦ
 ἀσχιζῶσ, ὡσ ἐτοιμῆσαι, τὸ ἀπομικ. μετὰ τοῦ ὡσ ἐτέθη ἀπολύ-
 τωσ καὶ ἀνεξαρτήτωσ = πρὸσ ὑπόμνησιν (πρὸσλ. § 1 ὡσ ἔτοιμ
 εἶναι). — ὡσ δ' ἄν ἐταπειθεῖ (τελι. πρότασισ τελεῖται ἀντὶ τελι.
 ἀπομικ.) μ. ἀσφῆδωσ, μὴ γένοιτω = εἴθε δ' ἕμιωσ νὰ μὴ συμῶ
 ν' ἀπεσχιζῶσι (ταῦτα ἴσα δηλ. εἶπον περὶ τῶν προδοτῶν) ἀκρι-
 βῆσται (= εἴθε νὰ μὴ συμῶ νὰ ἐπαληθεῦσασ) τοῦτο εὔχεται ὁ
 ῥήτωρ μὲ ἀληθῆ ψυχικὴν ἀγνίαν διότι ἢ ἐπαλήθευσι τῶν περὶ
 τῶν προδοτῶν λόγων του ἢ ἐπέφερε μὲν τὴν ἀπόλειαν τῶν προ-
 δοτῶν, ἀλλὰ μετ' αὐτῆσ καὶ τὴν ἀπόλειαν τῆσ πατρίδωσ, ἦν καθ'
 ὑπεροχὴν ἡγετησεν ὁ ῥήτωρ — οὐδένα γὰρ β. ἔγωγ' ἄν (= οἱ γὰρ
 βουλομένην ἔγ. ἄν εἶναι)... δίκην ὑποσχῶν = διότι ἐγὼ τοῦλάχιστον
 δὲν ἢ ἐπειθήμουν νὰ τιμωρηθῆ τις — οἶδ' εἰ δίκαιωσ ἐστ' ἄπ.,
 κατ' ἔννοιαν = οὐδ' ἄν εἶναι ἄξιωσ ἀπολείασ, — πάντων (ἡμῶν
 [= τῆσ πατρίδωσ]), ἀναχέρεται εἰς ἀμφότερα τὰ οὐσιαστικὰ τοῦ
 κενῶν καὶ τῆσ ἐπιπίασ.

Η ΕΛΛΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΙΟΓΕΝΟΥΣ

Αριθ. { Πρωτ. 27967
Διεκπ.

Εν Ἀθήναις τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1917

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Κ. Γ. Κοσμᾶν, καθηγητὴν.

Γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου ἐνεκρίθη ἡ χοῆσις τοῦ ὑφ' ὑμῶν ὑποβληθέντος ἐντόπου βιβλίου «**Δημοσθένους ὁ περὶ τῆς εἰρήνης καὶ ὁ Β' κατὰ Φιλίππου**» διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν Γυμνασίων καὶ διὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1917 - 1918 καὶ ἐφεξῆς κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 117 πράξιν αὐτοῦ.

Ὁ Υποουγὸς
ΔΗΜ. ΔΙΓΚΑΣ

Η. ΖΑΓΑΝΙΑΡΗΣ

Συνελεύσει τῆς ὑπ' ἀριθ. 690/22-8-24 πράξεως τῶν γενικῶν συνεδριῶν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου αὐξάνεται ἡ τελικὴ τιμὴ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῶν σχολείων τῆς μέσης καὶ δημοτικῆς ἐκπαίδευσσεως κατὰ 10%, ἔφ' ὅσον ταῦτα μεταφέρονται ἐκ τῆς πόλεως ἐν ἣ ἐξεδόθησαν εἰς ἄλλας πόλεις.

Τύπος Σεργιάδου, Γεωργίου Σταύρου 16.